รายงานการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผู้วิจัย

อาจารย์ ดร.กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว

สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

371.8
ก137ป
2557

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

ะมาณแผ่นดินมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2557

สิงหาคม 2559

371.8
ก137ป
2559

บริจาค

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

6 ก.ย. 2560

ผู้วิจัย

อาจารย์ ดร.กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว

สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

งบประมาณแผ่นดินมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2557

สิงหาคม 2559

A 1141690

กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว. (2559). *ปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและจิตลักษณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี.* รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3 ที่เรียนใน 3 สาขาวิชา ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 1,087 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมและเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน เหตุผลเชิงจริยธรรมและความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง สามารถร่วมกันทำนายเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 79 พบว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ความสามารถในการรู้คิด และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สามารถร่วมกันทำนายความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 65 และพบว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ความสามารถในการรู้คิด เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 69

Kamolwan Karomprach Klaykaew. (2016). *The influences of socialization and psychological characteristics on good democratic citizenship behavior of bachelor degree students*. Research Report. Bangkok: Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University.

This research aims to develop a model of causal relationship structure of democratic citizenship behavior of bachelor degree students. The sample group of this research is 1,087 students in the bachelor degree education from first to third year enrolling 3 three different programs: Health Science, Science and Technology and Social Sciences and Humanities. The sample group is selected using Multi-stage Random Sampling. The data analysis is done using LISREL program.

The research findings reveal that the model of good democratic citizenship behavior of bachelor degree students is consistent with the empirical data. It also indicates that the process of socialization from family, educational institution, peers, ethical reasons and sense of efficacy in citizenship can be collectively utilized to forecast the attitude toward democratic citizenship behavior at 79% probability. In the meantime socialization from media, the ability to achieve metacognition and future orientation and self-control can collectively forecast the sense of efficacy in citizenship at 65% probability. It is also found that socialization from family, educational institution, peers, media, the ability to achieve metacognition, ethical reasons, future orientation and self-control, a sense of political efficacy, attitude toward good democratic citizenship behavior can be used collectively to predict good democratic citizenship behavior with 69% probability.

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก
งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปี 2559

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์จาก รองศาสตราจารย์สมใจ ศิริโภค (ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้) และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา (รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้)

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์งามตา วนินทานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธุมนาวิน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณะ บรรจง เป็นอย่างสูงที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้เครื่องมือวัดมีความสมบูรณ์ที่สุด

ขอขอบคุณอาจารย์มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ทุกท่านที่เอื้อเฟื้อและให้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และขอขอบคุณนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณบุคลากร สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ทุกคนที่คอยช่วยเหลือ ประสานงานในเรื่องต่างๆ ตลอดการดำเนินการวิจัย โดยเฉพาะบุคลากรฝ่ายวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

ขอขอบคุณครอบครัว สามี และลูกชายอันเป็นที่รัก ที่เป็นกำลังใจสำคัญในการทำให้ผลงานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว

สิงหาคม 2559

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**	1
	ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์การวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตการวิจัย	4
	นิยามปฏิบัติการ	6
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
	สมมติฐานการวิจัย	11
2	**แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	15
	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	15
	ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	19
	สาเหตุทางด้านสถานการณ์กับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	20
	สาเหตุทางด้านจิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	35
	สาเหตุทางด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	45
3	**วิธีดำเนินการวิจัย**	52
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	52
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	60
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
	การวิเคราะห์ข้อมูล	64
4	**ผลการวิจัย**	66
	ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติพื้นฐานของตัวแปร และผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น	66
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัย	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
5	สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	82
	ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติพื้นฐานของตัวแปร	82
	สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย	83
	ข้อเสนอแนะในการวิจัย	92
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	93
บรรณานุกรม		94
ภาคผนวก		106
ประวัติย่อผู้วิจัย		137

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (ค่า t), ค่า Item-total correlation (ค่า r), ค่าความเชื่อมั่น และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแต่ละแบบวัด....	62
2	สรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง.....	65
3	แสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	67
4	แสดงค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปร	68
5	แสดงค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	71
6	แสดงค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Normal Curve) ของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษา.....	72
7	แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเอง.....	73
8	แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเอง.....	76

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
2	แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	13
3	แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี.....	77

บทที่ 1
บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

"พลเมืองดี" ถือเป็นกำลังสำคัญที่จะร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า รวมถึงทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศมีความเข้มแข็งและมั่นคง (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) เพราะพลเมืองดีจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม พึ่งพาตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี จิตสำนึกสาธารณะคิดถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (วิชัย ตันศิริ, 2551; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) รวมถึงมีอิสระทางความคิดและการแสดงออกทางการเมือง โดยไม่ถูกชักนำหรือครอบงำโดยนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ หรือพรรคการเมืองใดๆ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)

จากความสำคัญของความเป็นพลเมืองดีตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีเป็นอย่างมาก ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี 2540 ต่อเนื่องมาจนถึงฉบับปี 2550 ที่ได้มีการบัญญัติแนวนโยบายในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 87 ว่า "รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจในทุกระดับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย..." (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2553)

ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะมีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว แต่สังคมไทยมีวัฒนธรรมหนึ่งที่สืบทอดกันมานาน คือ ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ระบบอุปถัมภ์ คือ ระบบที่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มุ่งทำเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็นหลัก ผู้น้อยต้องพึ่งพิงผู้ใหญ่เพื่อให้ได้รับการคุ้มครองในเรื่องการทำงานหรือเรื่องส่วนตัวทำให้ผู้น้อยจึงเชื่อฟังและเกรงใจผู้ใหญ่ ไม่กล้าแสดงความเห็น ไม่กล้าคัดค้าน ต้องปฏิบัติตามแม้ว่าบางครั้งจะไม่เห็นด้วยหรือบางครั้งผู้ใหญ่อาจจะให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง (ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2554; เอนก

เหล่าธรรมทัศน์, 2554) ซึ่งหากประชาชนมีวิธีคิดและพฤติกรรมดังกล่าวถือว่ายังไม่มี “ความเป็นพลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย

ในช่วงปี พ.ศ. 2549 – ปัจจุบัน มีเหตุการณ์ที่สะท้อนให้ว่าประเทศไทยยังมีปัญหาในเรื่อง “ความเป็นพลเมือง” คือ มีเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองหลายครั้งด้วยกัน และพบว่าประชาชนบางส่วนในประเทศมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ตรงกัน ให้การสนับสนุนพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองคนละกลุ่ม เมื่อมีความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ตรงกันก็ได้แสดงการคัดค้านฝ่ายตรงข้ามออกมาในรูปแบบของการประท้วงด้วยวาจาหรือการกระทำรุนแรง เช่น การใช้ถ้อยคำในเชิงเสียดสี ดูหมิ่น เหยียดหยาม หยาบคายโจมตีฝ่ายตรงข้าม มีการใช้อาวุธเข้าทำร้ายกัน มีการเข้ายึดพื้นที่สำคัญของประเทศ มีการวางระเบิดและเผาทำลายสถานที่ราชการ ห้างสรรพสินค้าและทำลายพื้นที่สาธารณะ ฯลฯ จากการกระทำดังกล่าวทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและ ทรัพย์สินทั้งของประชาชน องค์กรธุรกิจ และของทางราชการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเป็นการประท้วงและเป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งในทางที่ไม่ถูกต้อง มีการละเมิดกฎหมาย กฎ กติกาของสังคม ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ส่งผลให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคม

การพัฒนา “ความเป็นพลเมือง” จึงเรื่องที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนทุกคนในประเทศมีความเป็นพลเมืองที่พร้อมที่จะร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่านิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีความเป็นพลเมืองดี เนื่องจากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ถือเป็นปัญญาชนที่จะก้าวไปเป็นกำลังสำคัญในการบริหารประเทศในอนาคต หากได้รับการพัฒนาให้มีความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยในระดับที่เหมาะสม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง พึ่งพาตนเองได้ เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกาและกฎหมาย มีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการที่สันติ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสาธารณะที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม หากนิสิตนักศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าว พวกเขาก็จะร่วมกันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านการศึกษาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยที่จากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา พบว่าปัจจัยทางด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ อันได้แก่ การมีเจตคติที่ดีและการมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อพฤติกรรมใดก็มีแนวโน้มว่าบุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้ดีตามไปด้วย และยังพบอีกว่าเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมใดไปแล้วได้รับผลตอบแทนในทางบวกก็มีแนวโน้มว่าเขาจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต (Fishbine & Ajzen, 1975)

จากการศึกษาผลงานวิจัยในอดีตพบว่าเจตคติที่ดีมีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลายด้าน เช่น พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม,

2555) การยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง (Manganelli, 2013) การเป็นพลเมืองกับขับเคลื่อนทางสังคม (Knowles, & McCafferty-Wright, 2015) พฤติกรรมอาสาสมัคร (สุพัฒนา บุญแก้ว, 2556) พฤติกรรมจิตสาธารณะ (จารุณี จันทร์เจริญ, 2555) พฤติกรรมเพื่อสังคม (Bissing-Olson, Fielding, & Iyer, 2016) ฯลฯ และพบว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้านด้วยกัน เช่น การมีจิตสาธารณะ (จุฑาพร นาครอด, 2554; จารุณี จันทร์เจริญ, 2555) ความรับผิดชอบทางสังคม (Crocetti, Jahromi, & Meeus, 2012) ฯลฯ ผู้วิจัยจึงคาดว่าเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายที่จะทำการศึกษาว่ามีปัจจัยทางด้านสถานการณ์ คือการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน และปัจจัยทางด้านจิตลักษณะเดิม ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ความสามารถในการรู้คิด และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลในเสริมสร้างเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดแนวทาง รูปแบบ และเนื้อหาที่เหมาะสมในการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความเป็นพลเมืองดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการถ่ายทอดทางสังคม จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

3. ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยบูรณาการศาสตร์ทางด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา และการศึกษา เพื่ออธิบายพฤติกรรมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องใน 2 ประการดังนี้

1. ความสำคัญของการวิจัยในเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัยจะทำให้เกิดความชัดเจนในเชิงประจักษ์ในการอธิบายอิทธิพลของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชนและจิตลักษณะ ที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงในความเป็นพลเมือง และพฤติกรรมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

2. ความสำคัญของการวิจัยในเชิงปฏิบัติ

เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในเชิงประจักษ์ที่อธิบายพฤติกรรมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ระดับสูง อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2550

4. ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 3 ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใน 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 3 ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใน 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์ จำนวน 1,087 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เพื่อสุ่มเลือกมหาวิทยาลัยที่เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย 3 ประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เพื่อสุ่มเลือกคณะที่เป็นตัวแทนจาก 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับฉลากเพื่อสุ่มเลือกกลุ่มผู้เรียน (section) ที่จะทำการเก็บรวมรวมข้อมูล

3. ช่วงเวลาในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม 2557 – มิถุนายน 2558 เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน 2558

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรในการวิจัย ครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่

1.1 การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว มีตัวแปรสังเกต 2 ตัว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการเป็นแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว

1.2 การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา มีตัวแปรสังเกต 1 ตัว คือ บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย

1.3 การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน มีตัวแปรสังเกต 1 ตัว คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน

1.4 การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน มีตัวแปรสังเกต 1 ตัว คือ การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน

1.5 เหตุผลเชิงจริยธรรม มีตัวแปรสังเกต 1 ตัว คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.6 ความสามารถในการรู้คิด มีตัวแปรสังเกต 1 ตัว คือ ความสามารถในการรู้คิด

1.7 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีตัวแปรสังเกต 2 ตัว คือ การมุ่งอนาคต และการควบคุมตน

2. ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่

2.1 เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีตัวแปรสังเกต 2 ตัว คือ ความรู้เชิงประเมินค่า และอารมณ์ความรู้สึก

2.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง มีตัวแปรสังเกต 1 ตัว คือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

2.3 พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีตัวแปรสังเกต 5 ตัว คือ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การพึ่งตนเองได้ การมีจิตสำนึกสาธารณะ การเคารพกติกาของสังคม และการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีที่สันติ

5. นิยามปฏิบัติการ

1. พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การแสดงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามหลักของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยด้วยความสมัครใจ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ หมายถึง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ โดยมีการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเคารพผู้อื่น และเคารพสิทธิผู้อื่น

1.2 การพึ่งตนเองได้ หมายถึง การพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือเบียดเบียนผู้อื่น ทั้งเรื่องการใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากครอบครัวอย่างเหมาะสม และการทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

1.3 การมีจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง การใช้ทรัพย์สมบัติของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม และช่วยดูแล เอาใจใส่ทรัพย์สมบัติของส่วนรวมเหมือนกับดูแลทรัพย์สมบัติของตนเอง และมุ่งทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

1.4 การเคารพกติกาของสังคม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยด้วยความสมัครใจ

1.5 การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีสันติ หมายถึง การแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมด้วยวิธีการประนีประนอม มีการควบคุมตนเองไม่ให้แสดงอารมณ์โกรธ และไม่ให้แสดงความรุนแรง ต่อผู้อื่นที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

2. การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว หมายถึง การได้รับการอบรม สั่งสอน ชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแบบอย่าง จนทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยจากครอบครัว ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้การดูแล เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้ความรัก ความปรารถนาดี ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้กำลังใจ ให้คำชี้แนะ แนะนำใจทางที่ถูกต้อง มีการให้เสรีภาพในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ภายในบ้าน มีการให้รางวัลและชื่นชมเมื่อทำความดี มีการตักเตือนและลงโทษเมื่อทำความผิด มีการอธิบายเหตุผลของการให้รางวัลและการลงโทษ มีการปฏิบัติต่อบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ใช้อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของ กมลวรรณ คารุมปราชญ์ คล้ายแก้ว (2557) ข้อคำถามมีทั้งหมด 19 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

2.2 การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว หมายถึง การได้เห็นแบบอย่างในการแสดงความคิด การประพฤติ ปฏิบัติ การแสดงออก ของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 24 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าได้รับแบบอย่างที่ดีจากครอบครัวมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

3. การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา หมายถึง การได้รับการอบรม สั่งสอน ชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุน จนทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยจากสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1 บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย หมายถึง การได้เรียนในชั้นเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย ได้แก่ มีการเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนได้ มีการเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนได้ อาจารย์ผู้สอนดูแลนิสิตนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีการอธิบายวิธีการเรียนการสอน มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนชัดเจน มีการให้คะแนนอย่างยุติธรรม ชื่นชมและลงโทษอย่างมีเหตุผล

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดประชาธิปไตยในโรงเรียนของ ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ข้อคำถามมีทั้งหมด 15 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าได้เรียนในบรรยากาศชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

4. การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน หมายถึง การได้รับการชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแบบอย่างจนทำให้เกิดการเรียนรูในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยจากกลุ่มเพื่อน ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ดังนี้

4.1 การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน หมายถึง การได้เห็นแบบอย่างการแสดงความคิด การประพฤติ ปฏิบัติ การแสดงออก ของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของเพื่อน

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าได้รับแบบอย่างที่ดีจากกลุ่มเพื่อนมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

5. การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน หมายถึง การได้รับการข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในปัจจุบันจากสื่อมวลชน ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ดังนี้

5.1 การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน หมายถึง การเปิดรับข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ในปัจจุบันจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร อินเตอร์เน็ต

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนของ ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์ (2553) ข้อคำถามมีทั้งหมด 14 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

6. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การใช้เหตุผลในการที่จะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่เหตุผลที่กล่าวอ้างถึงนั้นได้แสดงถึงมูลเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำพฤติกรรมและยังแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของสุดใจ บุญอารีย์ (2546) ข้อคำถามมีทั้งหมด 24 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

7. ความสามารถในการรู้คิด หมายถึง การมีความสามารถด้านสติปัญญาอันเป็นผลมาจากกระบวนการคิด ผู้ที่มีความสามารถด้านการรู้คิดจะมีคุณลักษณะสำคัญ คือ (1) มีการคิดโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง หมายถึง การมีพัฒนาการจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น (2) มีการตัดสินความผิดโดยพิจารณาจากเจตนามากกว่าผลเสียหาย หมายถึง การมีพัฒนาการจากการตัดสินความผิดโดยดูจากผลเสียหายไปสู่การตัดสินความผิดโดยดูจากเจตนา และ (3) มีการคิดว่า

กฎระเบียบยืดหยุ่นได้ หมายถึง การมีพัฒนาการจากความเชื่อที่ว่ากฎเกณฑ์ศักดิ์สิทธิ์ ละเมิดไม่ได้ไปสู่ความเชื่อที่ว่ากฎเกณฑ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดความสามารถด้านการรู้คิด ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบวัดความสามารถในการรู้คิดของ ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2553) ข้อคำถามมีทั้งหมด 12 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีความสามารถด้านการรู้คิดมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

8. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง การเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในอนาคต สามารถคาดการณ์อนาคต มีนิสัยบังคับตนเองให้อดได้รอได้ หรือเลือกที่จะไม่รับผลประโยชน์น้อยๆ ในทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าในภายหลัง ทั้งนี้บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ (1) มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคตและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำ (2) หาทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อผลในอนาคต (3) รู้จักปฏิบัติให้เกิดการอดได้ รอได้อย่างเหมาะสม และ (4) สามารถให้รางวัลตนเองเมื่อทำความดีและสามารถลงโทษตนเองเมื่อทำไม่เหมาะสม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบดังนี้

8.1 ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การมีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และหาทางแก้ปัญหาและวางแผนสำหรับอนาคต

8.2 การควบคุมตน หมายถึง การควบคุมตนเอง การปรับปรุงตนเองที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างพฤติกรรมใหม่ที่พึงปรารถนา และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาในอนาคต

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนของ ยุภาวรรณ ดวงอินตา (2549) ข้อคำถามมีทั้งหมด 30 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

9. เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความรู้สึก ความคิด และความเชื่อว่าพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่าหรือมีประโยชน์ ทำให้ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบการแสดงพฤติกรรม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

9.1 ด้านความรู้เชิงประเมินค่า หมายถึง การประเมินค่าว่าพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด

9.2 ด้านอารมณ์ความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ มีความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

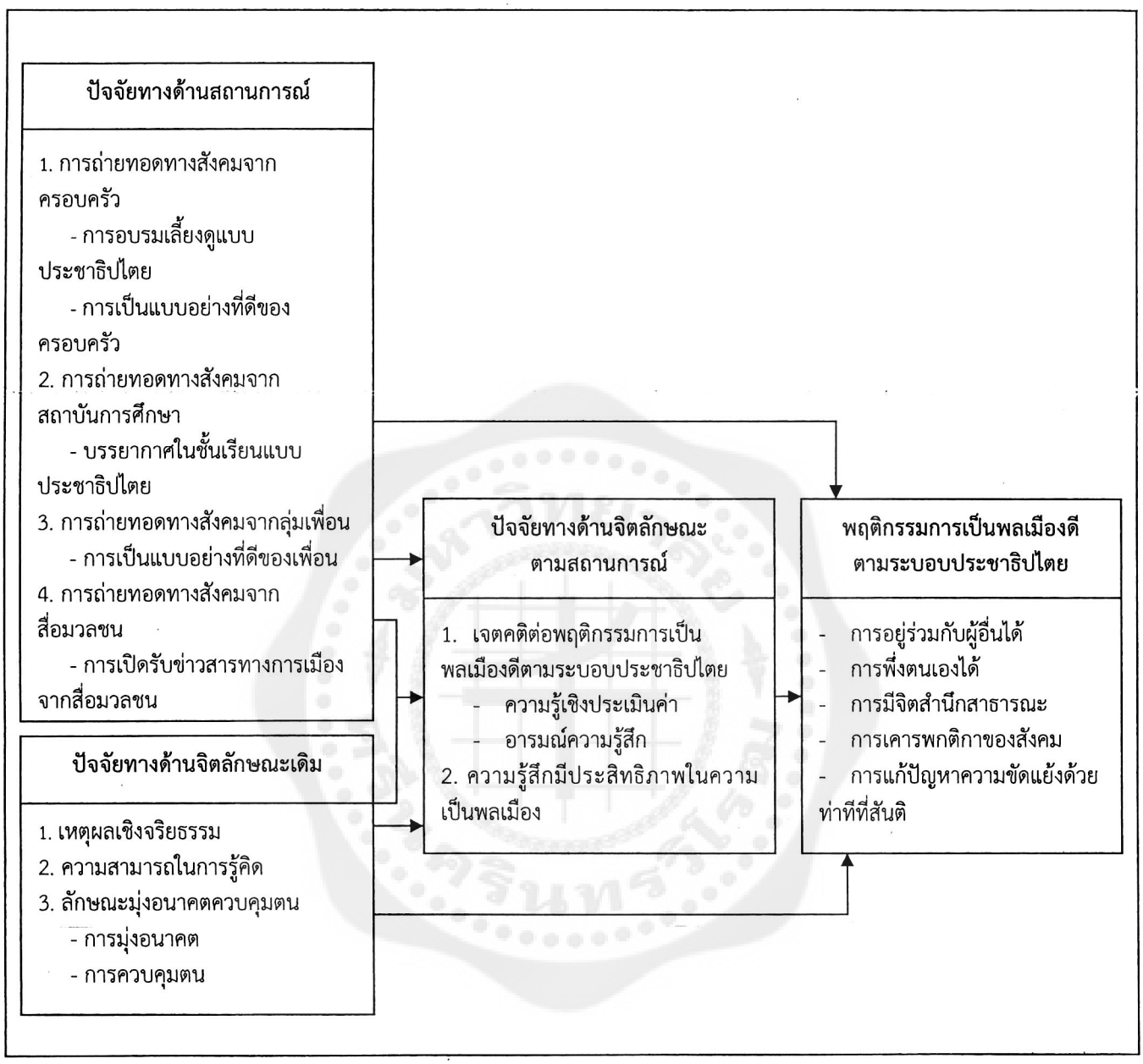
ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 22 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

10. ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในการเป็นพลเมือง หมายถึง ความเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย สามารถมีบทบาทของความเป็นพลเมืองในด้านต่างๆ ได้ และบทบาทที่แสดงออกไปนั้นสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ตนเองปรารถนา

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 14 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง มากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหลักเกี่ยวกับประเภทของตัวแปรเชิงสาเหตุในการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สาเหตุด้านสถานการณ์ กลุ่มที่ 2 สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม กลุ่มที่ 3 สาเหตุที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ และกลุ่มที่ 4 สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2550; Tett & Burnett, 2003) โดยจากการประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย สาเหตุทางด้านสถานการณ์ ได้แก่ การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน และการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน สาเหตุทางด้านจิตลักษณะเดิม ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ความสามารถในการรู้คิด และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง ซึ่งจากการประมวลแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีสมมติฐานย่อยเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ดังนี้

1.1 การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

1.2 การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

1.3 การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

1.4 การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

1.5 เหตุผลเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

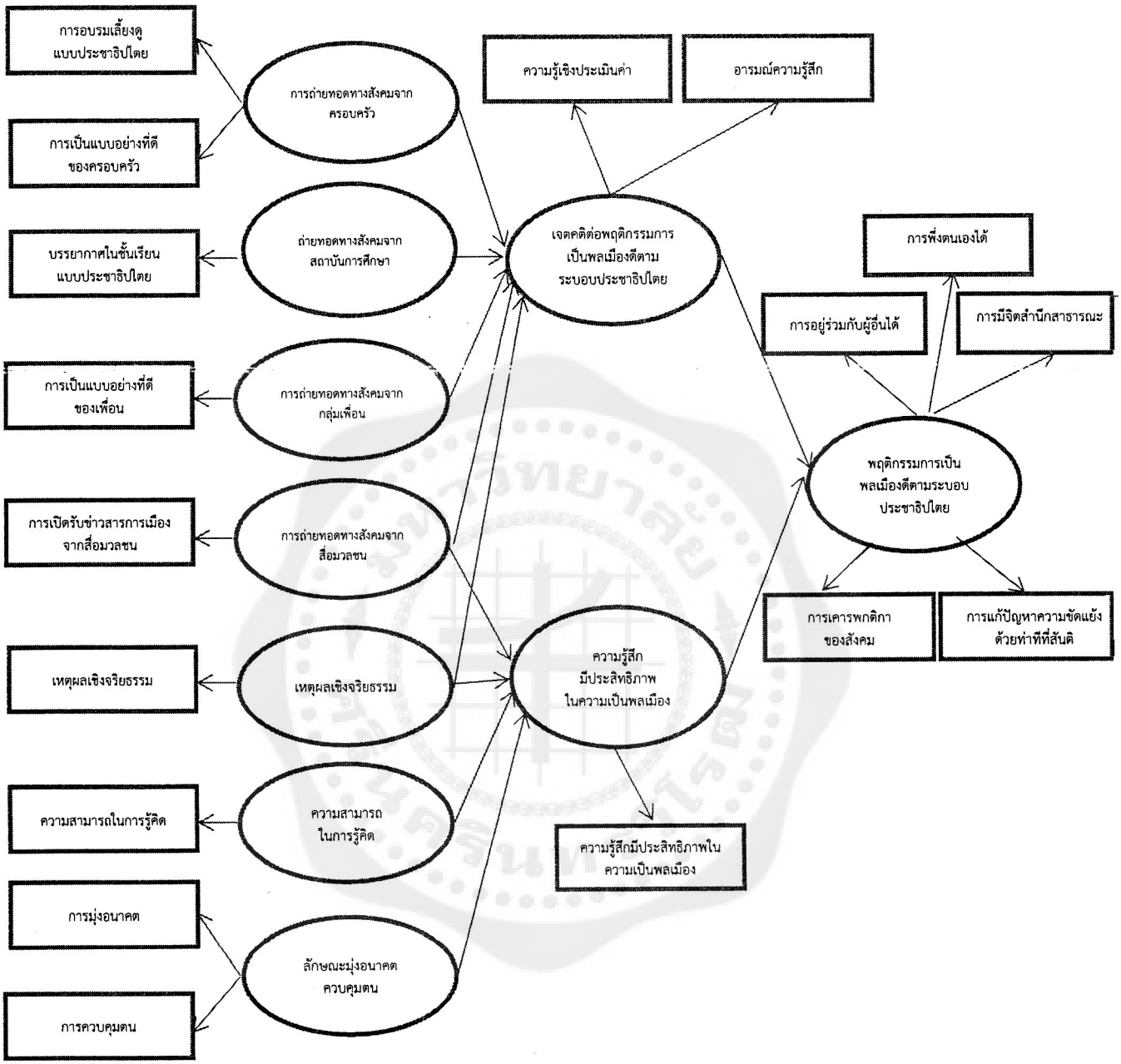
1.6 ความสามารถในการรู้คิดมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

1.7 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

1.8 เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

1.9 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

รายละเอียดแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบจำลองสมมติฐานการวิจัยตามภาพประกอบ 2

หมายถึง ตัวแปรแฝง

หมายถึง ตัวแปรสังเกต

หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยหัวลูกศรจะแสดงทิศทางของอิทธิพล

บทที่ 2
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยอันประกอบไปด้วย ความหมาย ความสำคัญ และการวัดตัวแปรต่างๆ โดยผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
   2.1 สาเหตุทางด้านสถานการณ์กับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
   2.2 สาเหตุทางด้านจิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
   2.3 สาเหตุทางด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

โดยหัวข้อต่างๆ ที่กล่าวมามีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ความหมายของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ความเป็น “พลเมืองดี” มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะพลเมืองดีเป็นผู้ที่มีความสามารถ พึ่งพาตนเองได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม ทำให้สังคมมีความสงบสุข อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความตั้งใจที่อุทิศตนในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยความจริงใจ และพลเมืองดีจะมีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ด้วยความเชื่อว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองการปกครองของประเทศสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปในทิศทางที่ตนเองคาดหวังไว้ได้

ในประเทศไทยได้มีเป้าหมายที่จะพัฒนาประชาชนในประเทศให้มีความเป็นพลเมือง โดยเริ่มมีการกำหนดไว้อย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 ต่อเนื่องมาถึงฉบับปีพุทธศักราช 2550 ภายหลังจากนั้นได้มีนักวิชาการและนักวิจัยได้ทำการศึกษาองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผล รวมถึงแนวทางและวิธีการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีกันมากขึ้น

ราชบัณฑิตยสภา (2556) ได้ให้ความหมายของ “พลเมือง” ไว้ว่าหมายถึงคนที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือประชาชนที่อยู่ภายใต้ผู้ปกครองเดียวกัน มักมี

วัฒนธรรมเดียวกัน และ Abowitz & Harnish (2006 อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมหะหมัด และ Merieau, 2555) กล่าวไว้ว่าการจะเป็นพลเมืองได้ต้องประกอบด้วย (1) มีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง (2) ยึดถือค่านิยมเฉพาะและอุดมคติ (3) มีสิทธิและหน้าที่ (4) มีส่วนร่วมทางการเมือง และ (5) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

สำหรับการให้ความหมายของ "พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย" นั้น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555) ได้ให้ความหมายของ "พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย" ไว้ว่าหมายถึง บุคคลที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมคุณธรรมของศาสนา มีหลักการประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายโดยดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป็นสังคมและประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว (2557) ที่ได้กล่าวว่า "ความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย" หมายถึง บุคคลผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย สามารถอยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเคารพสิทธิผู้อื่น เคารพหลักความเสมอภาค รวมทั้งเคารพความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรมด้วย สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่พึ่งพาหรือเบียดเบียนผู้อื่น มีจิตสำนึกสาธารณะ มุ่งทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและรักษาสาธารณะสมบัติ ทั้งยังเคารพกฎกติกาของสังคมและกฎหมาย มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งในทุกกรณีด้วยท่าทีสันติโดยไม่ใช้ความรุนแรง และมีความตระหนักและกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นด้วยความสมัครใจ เช่นเดียวกับ วรพล วิแหลม (2555) ที่ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง การแสดงออกที่เป็นการปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น เคารพกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีเหตุผล เสียสละ มีส่วนร่วมในการทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และมีส่วนร่วมทางการเมือง มีเป้าหมายเพื่อความเจริญก้าวหน้าและความสงบสุขของสังคมและประเทศชาติ

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความตระหนักว่าตนเอง เป็นพลเมืองของประเทศไทย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง สามารถอยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นในได้สังคมได้ดี มีความเคารพสิทธิผู้อื่น เคารพหลักความเสมอภาค เคารพความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ มุ่งทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและรักษาสาธารณะสมบัติ เคารพกฎกติกาของสังคมและกฎหมาย มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งในทุกกรณีด้วยท่าทีสันติโดยไม่ใช้ความรุนแรง

องค์ประกอบของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ในประเทศไทยได้มีเป้าหมายที่จะพัฒนาประชาชนในประเทศให้มีความเป็นพลเมือง โดยเริ่มมีการกำหนดไว้อย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 ต่อเนื่อง

มาถึงฉบับปีพุทธศักราช 2550 ภายหลังจากนั้นได้มีนักวิชาการและนักวิจัยได้ทำการศึกษาองค์ประกอบ ได้แก่

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555) ได้สรุปว่าบุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ 3 ด้าน คือ (1) ด้านคารวธรรม เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคม (2) ด้านสามัคคีธรรม เป็นการแสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่รวมกันในสังคม มีการทำงานร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และ (3) ด้านปัญญาธรรม เป็นการแสดงออกของการใช้สติปัญญา ใช้เหตุผล และความถูกต้องในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ความรู้และสติปัญญาจากการศึกษาเล่าเรียนมาประกอบอาชีพ หรือพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคมของเราให้น่าอยู่

ในส่วนของ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) ได้กล่าวว่า “พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” ประกอบด้วยลักษณะ 6 ประการคือ (1) รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ ระบอบประชาธิปไตยทำให้เกิดอิสระชนที่พึ่งตนเองและสามารถรับผิดชอบได้ และไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจหรือภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” และบุคคลที่เป็น “พลเมือง” หรือสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง เมื่อบุคคลนั้นสามารถรับผิดชอบตนเองได้ (2) เคารพหลักความเสมอภาค ระบอบประชาธิปไตยเน้นว่าทุกคนล้วนเท่าเทียมกัน จึงต้องเคารพหลักความเสมอภาค ทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอกัน ถึงแม้จะมีการพึ่งพาอาศัย แต่จะเป็นไปอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากระบอบเผด็จการหรือสังคมระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นโครงสร้างสังคมที่ประชาชนไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม ไม่ใช่อิสระชน และมองเห็นและยอมคนที่อยู่สูงกว่า และเหยียดคนที่อยู่ต่ำกว่า ซึ่งมิใช่ลักษณะของ “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย (3) เคารพความแตกต่าง ระบอบประชาธิปไตยให้เสรีภาพและยอมรับความหลากหลายของประชาชน ประชาชนจึงจะมีความแตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง เพื่อมิให้ความแตกต่างนำมาซึ่งความแตกแยกในสังคม “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ถึงแม้จะแตกต่างกัน และจะต้องไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่เห็นแตกต่างไปจากตนเอง (4) เคารพสิทธิผู้อื่น ระบอบประชาธิปไตยให้ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ แต่ถ้าใช้สิทธิโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงสิทธิผู้อื่น ย่อมทำให้เกิดการใช้สิทธิที่กระทบกระทั่งกันจนไม่อาจจะอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกต่อไปได้ ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพสิทธิผู้อื่น และจะต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น (5) เคารพกติกา ระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ ต่อเมื่อมี “พลเมือง” เคารพกติกา และยอมรับผลของการละเมิดกติกา “พลเมือง” จึงต้องเคารพ “กติกา” ถ้ามีปัญหาหรือมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็ต้องใช้วิถีทางประชาธิปไตยและใช้กติกาในการแก้ไข ไม่เล่นนอกกติกา และไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง และ (6) รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ระบอบประชาธิปไตยจะต้องใช้สิทธิ

เสรีภาพของตนโดยรับผิดชอบต่อสังคมด้วย โดยเหตุที่สังคมหรือประเทศชาติมิได้ดีขึ้นหรือแย่ลงโดยตัวเอง หากสังคมจะดีขึ้นได้ด้วยการกระทำของคนในสังคมและสังคมแย่ลงไปเป็นเพราะการกระทำของคนในสังคม พลเมืองต้องตระหนักว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

นอกจากนี้ ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดลำพูน (2559) กล่าวถึง คุณลักษณะที่สำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนี้ (1) ตระหนักถึงศักดิ์ศรี สิทธิ เสรีภาพ (2) เคารพกฎระเบียบ (3) ยึดหลักกฎหมาย (4) ทำหน้าที่ (5) มีความรับผิดชอบ (6) ใช้หลักเหตุผล (7) ยึดมั่นยุติธรรม (8) ยึดหลักสันติ และ (9) มีส่วนร่วม

จากองค์ประกอบข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปองค์ประกอบของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ (1) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ หมายถึง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ โดยมีการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเคารพผู้อื่นและเคารพสิทธิผู้อื่น (2) การพึ่งตนเองได้ หมายถึง การพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือเบียดเบียนผู้อื่น ทั้งเรื่องการใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากครอบครัวอย่างเหมาะสม และการทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองโดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น (3) การมีจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง การใช้ทรัพย์สมบัติของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม และช่วยดูแล เอาใจใส่ทรัพย์สมบัติของส่วนรวมเหมือนกับดูแลทรัพย์สมบัติของตนเอง และมุ่งทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม (4) การเคารพกติกาของสังคม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยด้วยความสมัครใจ (5) การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีสันติ หมายถึง การแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมด้วยวิธีการประนีประนอม มีการควบคุมตนเองไม่ให้แสดงอารมณ์โกรธ และไม่ให้แสดงความรุนแรง ต่อผู้อื่นที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน

การวัดของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

การสร้างแบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ตัวอย่างเช่น ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2556) ได้พัฒนาแบบวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษา โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเคารพกติกา ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านรับผิดชอบต่อสังคม แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” จำนวน 30 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่า เท่ากับ .92 ในขณะที่ ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ (2557) ได้พัฒนาแบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงออกถึงการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสังคม การใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จาก “มีการปฏิบัติมากที่สุด” ถึง “มีการปฏิบัติน้อยที่สุด” จำนวน 21 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่า เท่ากับ .94 และ วรพล วิแหลม (2555) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และการใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหา แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบมาตรา

ประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงที่สุด" จำนวน 64 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่า อยู่ระหว่าง .83 – .89 เนื่องจากได้กำหนดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยเป็น 5 องค์ประกอบ จึงได้สร้างแบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยจากนิยามปฏิบัติการที่ได้สร้างขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวัดตัวแปรพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยแบบวัด "พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย" ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน และผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหลักเกี่ยวกับประเภทของตัวแปรเชิงสาเหตุในการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สาเหตุด้านสถานการณ์ กลุ่มที่ 2 สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม กลุ่มที่ 3 สาเหตุที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ และ กลุ่มที่ 4 สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีรายละเอียดดังนี้ (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2550; Tett & Burnett, 2003)

1. สาเหตุด้านสถานการณ์ (situational factors) เป็นสถานการณ์หรือสิ่งที่แวดล้อมบุคคลอยู่หรือการรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวของเขา เช่น การอบรมเลี้ยงดู การเป็นแบบอย่างของครอบครัว การเป็นแบบอย่างของสื่อมวลชน สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ ฯลฯ สถานการณ์เหล่านี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1.1) สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยในการเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ฯลฯ และ (1.2) สถานการณ์ที่ขัดขวางไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น บรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการทำงานหรือการเรียน ความขัดแย้งในที่ทำงาน ความขัดแย้งในครอบครัว ฯลฯ

2. สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม (psychological traits) เป็นจิตลักษณะหรือบุคลิกภาพที่ติดตัวบุคคลมาก ซึ่งอาจจะเกิดจากการถ่ายทอดทางสังคมที่ได้รับมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก เช่น เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพในแบบต่างๆ ฯลฯ

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุฝ่ายสถานการณ์กับฝ่ายจิตลักษณะเดิม เรียกว่าปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (mechanical interaction) เช่น พฤติกรรมการทำงานของบุคคลที่อยู่ในบรรยากาศที่มีความขัดแย้งกับการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ทำให้มีพฤติกรรมการทำงานที่ไม่ดี ไม่ประสบความสำเร็จตาม

เป้าหมายที่องค์กรคาดหวังไว้ ฯลฯ สาเหตุนี้ใช้การทดสอบด้วยสถิติขั้นสูงเพื่อทำการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์กับจิตลักษณะเดิม

4. สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือเรียกว่า ปฏิสัมพันธ์ภายในตน (organismic interaction) เป็นจิตลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น เจตคติต่อรัฐบาล ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น บางช่วงที่มีข่าวสารทางลบเกี่ยวกับการทำงานของนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีก็อาจจะทำให้ประชาชนมีเจตคติเชิงลบต่อรัฐบาล ฯลฯ

ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย 3 สาเหตุหลัก ดังนี้ (1) สาเหตุด้านสถานการณ์ ศึกษาตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน (2) สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม ศึกษาตัวแปรเหตุผลเชิงจริยธรรม ความสามารถในการรู้คิด และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และ (3) สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ศึกษาตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง ซึ่งมีรายละเอียดของตัวแปรต่างๆ ดังนี้

2.1 สาเหตุทางด้านสถานการณ์กับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

การถ่ายทอดทางสังคมกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ช่วยให้เรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม วัฒนธรรม กฎระเบียบ กฎหมาย รวมถึงแนวคิด และแนวทางการประพฤติปฏิบัติต่างๆ ผลจากการได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจะทำให้บุคคลมีจิตลักษณะและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ โดยตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคมให้กับบุคคล ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน (กมลวรรณ คารมปราชญ์คล้ายแก้ว, 2557; อ้อมเดือน สดมณี และฐาศุกร์ จันประเสริฐ, 2554; Watson & Linggren, 1979) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคมทั้งหมด 4 ตัวแทน ได้แก่ การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน และการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ซึ่งจากการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

2.1.1 การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

การถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) บางครั้งอาจใช้คำว่าการเรียนรู้ทางสังคม การกล่อมเกลาทางสังคม หรือการขัดเกลาทางสังคม ในกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization agent) ซึ่งในกระบวนการนี้สถาบันครอบครัวจัดว่าเป็นหน่วยย่อยที่สุดของสังคมที่มีความสำคัญมากที่สุดและมีบทบาทในการกำหนดแบบ

แผนความคิด จิตลักษณะ และพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวด้วยการอบรม ปลูกฝัง ขัดเกลา และวางรากฐานให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจในกฎระเบียบ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น ครอบครัวจึงเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีความสำคัญมากต่อการถ่ายทอดทางสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกและเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่แรกเกิดและต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการถ่ายทอดจิตลักษณะและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยม บรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมให้กับบุคคล โดยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวกระทำโดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างจากบิดามารดาหรือสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว

Parke & Buriel (2007) ได้เสนอว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐาน ทักษะ แรงจูงใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับความคาดหวังและบรรทัดฐานของสังคม ในขณะที่แนวคิดทางสังคมวิทยามองว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวเป็นกระบวนการที่ครอบครัวกล่อมเกลาหรือฝึกฝนให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการให้เรียนรู้สถานภาพ บทบาท และปทัสถานทางสังคม ในขณะที่ ปพาณี ฐิติวัฒนา (2545) ที่ได้เสนอว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวเป็นกระบวนการในการอบรมสั่งสอนของครอบครัวทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้บุคคลได้เกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมเป็นไปตามระเบียบ วิธี กฎเกณฑ์ ความประพฤติ และความนิยมต่างๆ ที่สังคมได้กำหนดไว้ และ Musitu (2006) ให้ความหมายของการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวไว้ว่าเป็นกระบวนการที่เด็กได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องระบบระเบียบ บรรทัดฐาน และความเชื่อจากครอบครัว

สำหรับ พฤทธิสาณ ชุมพล (2544) ได้เสนอว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งต่อไปเรื่อยๆ และ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ และนัฏฐพงศ์ ดวงมนตรี (2548) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว หมายถึง การที่ครอบครัวถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรม และการอบรมสั่งสอนให้กับบุคคล เพื่อให้บุคคลมีพฤติกรรมที่สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้

จากความหมายของการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว หมายถึง การได้รับการอบรม สั่งสอน ชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแบบอย่าง จนทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยจากครอบครัว

องค์ประกอบของการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวประกอบด้วยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว (กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว, 2557) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

A 414690

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุคคลได้รับจากครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาให้การดูแล เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้ความรัก ความปรารถนาดี ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้กำลังใจ ให้คำชี้แนะ แนะนำใจทางที่ถูกต้อง ให้เสรีภาพในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ภายในบ้าน มีการให้รางวัลและชื่นชมเมื่อทำความดี มีการตักเตือนและลงโทษเมื่อทำความผิด มีการอธิบายเหตุผลของการให้รางวัลและการลงโทษ มีการปฏิบัติต่อบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ใช้อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่ (Baumrind, 1978; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526; สุคนธ์ เจียรกลาง, 2535) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นการผสมผสานระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ทำให้เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นคนเปิดเผย มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวได้ดีและกล้าแสดงออกอย่างมั่นใจ สามารถช่วยเหลือตนเองและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี และให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ และรู้จักใช้เหตุผล เคารพสิทธิของตนและผู้อื่น (วราภรณ์ รักวิจัย, 2527; นุชลดา โรจนปรภาพรรณ, 2541)

2. การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลได้เห็นแบบอย่างการแสดงความคิด การประพฤติ ปฏิบัติ การแสดงออกของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของบิดามารดา เช่น การทำกิจกรรมเพื่อสังคม การเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติและส่วนรวมเป็นหลัก ฯลฯ ซึ่งจัดว่าเป็นการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวทางอ้อม (Indirect socialization) (พัชรินทร์ สิรสุนทร. 2545) โดยครอบครัวเป็นตัวแบบที่สำคัญของจิตลักษณะและพฤติกรรมของการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย บุตรจะค่อยๆ เรียนรู้ จดจำความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรม ของบิดามารดาหรือผู้ให้การเลี้ยงดูอย่างต่อเนื่องจนในที่สุดสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินนั้นจะกลายเป็นแบบแผนความคิดเป็นพฤติกรรม และเป็นลักษณะนิสัยของตนเอง เช่น บิดา มารดาชอบใช้คำพูดไม่สุภาพ เด็กอาจจะใช้คำพูดไม่สุภาพได้เช่นกัน (สุพัตรา สุภาพ, 2541; จรรจา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก, 2521) สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1989) ที่ว่าการเรียนรู้ของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวแบบ (Model) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ ดังนั้นการที่บุคคลเห็นแบบอย่างจากครอบครัวจนเกิดเป็นความเชื่อจิตลักษณะซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

ในการวิจัยนี้ การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว หมายถึงการอบรม สั่งสอน ชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนและเป็นแบบอย่าง จนทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคม สังคมประชาธิปไตยจากครอบครัว ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้การดูแล เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้ความรัก ความปรารถนาดี ให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้คำชี้แนะ แนะนำใจทางที่ถูกต้อง มีการให้เสรีภาพในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง

มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ภายในบ้าน มีการให้รางวัลและชื่นชมเมื่อทำความดี มีการตักเตือนและลงโทษเมื่อทำความผิด มีการอธิบายเหตุผลของการให้รางวัลและการลงโทษ มีการปฏิบัติต่อบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ใช้อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่

2. การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว หมายถึง การได้เห็นแบบอย่างในการแสดงความคิด การประพฤติ ปฏิบัติ การแสดงออกของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ทั้งนี้หากนิสิตนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวสูงก็มีแนวโน้มว่าจะมีวิธีคิดและวิธีปฏิบัติต่างๆ เป็นแบบประชาธิปไตย เป็นพลเมืองที่ดี พึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี และมุ่งทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว

ในปัจจุบันได้มีนักวิชาการให้ความสนใจและทำการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวเป็นจำนวนมากดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจากครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความเกี่ยวข้องกับกับพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดี และพฤติกรรมประชาธิปไตย ดังเช่น การศึกษาของ ปภัสสร ไพบูลย์ฐิติชัย (2553) ที่ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษากับนักเรียน ปวช. ชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 189 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมืองดีด้านรวมและด้านย่อย ได้แก่ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม (r=.30) ด้านการช่วยดูแลทรัพย์สมบัติส่วนรวม (r=.43) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม (r=.46) ด้านการร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม (r=.52) ด้านการมีส่วนร่วมรักษาวัฒนธรรม (r=.57) ด้านความมีวินัยในตนเอง (r=.53) และด้านความซื่อสัตย์ (r=.38) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธัญธัช วิบัติภูมิประเทศ (2556) ที่ศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ จำนวน 410 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือนักศึกษาที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้านรวมและด้านย่อย ได้แก่ การเคารพกติกา การเคารพสิทธิผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และผลการศึกษาของ ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2,403 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ประชาธิปไตยในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฤกษ์ชัย คุณูปการ

(2553) ที่ศึกษาผลการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสิทธิและหน้าที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 359 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ความเป็นประชาธิปไตยในครอบครัว เป็นปัจจัยสนับสนุนโปรแกรมการฝึกอบรมทั้งชุดฝึกอบรมจิตลักษณะแบบบูรณาการและชุดฝึกทักษะการเคารพสิทธิและทำหน้าที่ มีผลให้ประสบการณ์ทางสังคมและเจตคติต่อการเคารพและสิทธิ และทำหน้าที่ รวมทั้งพฤติกรรมการเคารพสิทธิและทำหน้าที่และการไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นเพิ่มขึ้น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว พบว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ความเป็นพลเมืองดี การยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมือง และความฉลาดทางการเมือง เช่น การศึกษาของ วรพล วิแหลม (2555) ที่ศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยศึกษากับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 1,051 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .764 และ .587 ตามลำดับ) นอกจากนี้ แบบอย่างที่ดีด้านประชาธิปไตยจากคนรอบข้าง (เช่น บิดามารดา ญาติ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .729 และ .589 ตามลำดับ) และ 2) ปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย) และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .308 และ .181 ตามลำดับ) และปัจจัยสถานการณ์สังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ผ่านปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .144) สำหรับน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยสถานการณ์สังคม 2 ปัจจัย ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล มีค่าเท่ากับ .92 แบบอย่างที่ดีด้านประชาธิปไตยจากคนรอบข้าง มีค่าเท่ากับ .65 ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย มีค่าเท่ากับ .92 และพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเท่ากับ .84 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัลย์ธีรา สุขก่ำ และทิพย์วัลย์ สุรินยา (2554) ที่ศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัวความฉลาดทางจริยธรรมกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 366 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือการทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมืองดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.665)

ผลการศึกษาของ O'Neill (2010) ที่ศึกษาบทบาทของสื่อต่อการยึดมั่นผูกพันทางพลเมืองและการเมืองของชาวแคนาดา กลุ่มตัวอย่างคือ ชาวแคนาดาอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 23,744 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การเป็นอาสาสมัครของบิดามารดาสามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ได้ร้อยละ 23 (ค่าเบต้าเท่ากับ .53)

สำหรับผลการศึกษาของ ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์ (2553) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 474 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การเห็นแบบอย่างจากครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางการเมืองด้านพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .16)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการเป็นแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว พบว่ามีความเกี่ยวข้องพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ได้แก่ พฤติกรรมรับผิดชอบ และพฤติกรรมเสียสละ เช่น ผลการศึกษาของ จีรพัฒน์ ศิริรักษ์ (2555) ที่ศึกษาลักษณะสถานการณ์ในโรงเรียน ครอบครัว และจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 602 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล และการเห็นแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .33 และ .32 ตามลำดับ) และพฤติกรรมรับผิดชอบด้านพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .25 และ .36 ตามลำดับ) ในส่วนของ วัชชิรทาน เข็มทอง (2555) ได้ทำศึกษาปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสียสละของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 341 พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล และการมีแบบอย่างจากครู บิดามารดา และเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเสียสละอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .15 และ .54 ตามลำดับ) และการมีแบบอย่างจากครู บิดามารดา และเพื่อน สามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายพฤติกรรมเสียสละได้ ร้อยละ 37.1 (ค่าเบต้าเท่ากับ .26)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.1.2 การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษากับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

สถาบันการศึกษา (School and Educational Institution) ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญรองจากสถาบันครอบครัว โดยเมื่อบุคคลเริ่มโตขึ้นและเข้าโรงเรียน สถาบันการศึกษามีบทบาทในการถ่ายทอดทางสังคมให้บุคคล ทั้งทางตรงและทางอ้อม ครูอาจารย์นอกจากเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ วิชาการต่างๆ แล้ว ยังมีบทบาทในการกล่อมเกลาให้ผู้เรียนได้รับความรู้ พัฒนาทักษะ ความสามารถ และความคิดในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการอบรมสั่งสอนด้านให้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยามารยาท ตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป

ทั้งนี้การถ่ายทอดทางสังคมในสถาบันการศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งจากการอบรมสั่งสอนจากครูอาจารย์โดยตรง เกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ รวมถึงเกิดจากบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งมีผลงานวิจัยจำนวนมากที่พบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนส่งผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียน และมีการศึกษาพบว่าหากในห้องเรียนมีบรรยากาศการเรียนแบบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและแสดงออกในแบบประชาธิปไตยจนพัฒนาให้มีจิตลักษณะและพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยตามไปด้วย (ชลัช จงสืบพันธ์, 2543)

บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และช่วยเสริมสร้างความสนใจใฝ่รู้ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างระเบียบวินัยให้กับผู้เรียน (พงษ์พัชรินทร์ พุธวัฒนะ, 2558) สำหรับบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย หมายถึง ห้องเรียนที่สร้างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนได้รู้จักปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น กล้าที่แสดงความคิดเห็นของตนเองและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับมติของกลุ่ม (ยุภารัตน์ ชลภาพ, 2548; ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546; รัตนา อัครศรีประไพ, 2540) โดยอาจารย์ผู้สอนถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการจัดบรรยากาศให้ชั้นเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย อาจารย์ผู้สอนต้องดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ต้องใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนทุกคนมีการอธิบายวิธีการเรียนการสอน มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนชัดเจนและให้คะแนนอย่างยุติธรรม ชื่นชมและลงโทษอย่างมีเหตุผล อธิบายกฎกติกาของชั้นเรียนให้ผู้เรียนได้รับทราบและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎกติกานั้นๆ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม (พงษ์พัชรินทร์ พุธวัฒนะ, 2558)

พรรณี ชูทัย เจนจิต (2550) ได้สรุปแนวคิดทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการมีบรรยากาศในห้องเรียนแบบประชาธิปไตย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสำเร็จในการเรียน ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) ผู้สอนจะเป็นผู้คอยกระตุ้นให้กำลังใจและสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความกล้าในการแสดงออกทั้งทางด้านความคิดและพฤติกรรม

2. บรรยากาศที่มีอิสระ (Freedom) ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการตัดสินใจที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นอิสระ และไม่เกิดความกดดันหรือตึงเครียด

3. บรรยากาศที่สร้างการยอมรับรับนับถือ (Respect) ผู้สอนจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าว่าตนเองมีคุณค่า ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง

4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) ผู้สอนจะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจอยากเข้าไปปรึกษา สอบถามในเรื่องต่างๆ

5. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) ผู้สอนจะฝึกให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย โดยมิได้อยู่ภายใต้การควบคุมลงโทษที่ตึงเครียด

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) ผู้สอนจะเน้นการสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจที่จะคิด ตัดสินใจหรือกระทำพฤติกรรมต่างๆ

ในการวิจัยนี้ การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา หมายถึง การได้รับการอบรมสั่งสอน ชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุน จนทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยจากสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ดังนี้

1. บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย หมายถึง การได้เรียนในชั้นเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย ได้แก่ มีการเปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนได้ มีการเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนได้ อาจารย์ผู้สอนดูแลนิสิตนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีการอธิบายวิธีการเรียนการสอน มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนชัดเจน มีการให้คะแนนอย่างยุติธรรม ชื่นชมและลงโทษอย่างมีเหตุผล

ทั้งนี้หากนิสิตนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษาสูงก็มีแนวโน้มว่าจะมีวิธีคิดและวิธีปฏิบัติต่างๆ เป็นแบบประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น เป็นพลเมืองที่ดี ไม่สร้างความขัดแย้งในสังคม และมุ่งทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง การยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมือง ความผูกพันกับกิจกรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมกับการเคลื่อนไหวทางสังคม และพฤติกรรมประชาธิปไตย ดังเช่น Kahne, Crow, & Lee (2015) ทำการศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการสอนความแตกต่างทางการเมือง โอกาสทางการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน จำนวน 502 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) การอภิปรายแบบเปิดกว้าง

เกี่ยวกับประเด็นสังคม (Open discussion of societal issues) ส่งผลต่อความสนใจทางการเมือง ความสนใจในมุมมองหลากหลาย และความตั้งใจที่จะไปเลือกตั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าเบต้าเท่ากับ .24, .18 และ .26 ตามลำดับ) 2) รูปแบบการเรียนรู้แบบให้บริการชุมชน (Service learning) ส่งผลต่อการแสดงออกและการปฏิบัติที่ให้เยาวชนเป็นศูนย์กลาง และการทำกิจกรรมอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าเบต้าเท่ากับ .12 และ .28 ตามลำดับ) และ 3) การอภิปรายแบบเปิดกว้างเกี่ยวกับประเด็นสังคม และรูปแบบการเรียนรู้แบบให้บริการชุมชน ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองด้านการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าเบต้าเท่ากับ .11 และ .06 ตามลำดับ) สอดคล้องกับผลการศึกษา Knowles, & McCafferty-Wright (2015) ที่ศึกษาการเชื่อมโยงบรรยากาศชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อความเป็นพลเมืองด้านการขับเคลื่อนทางสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จาก 14 ประเทศ จำนวน 45,138 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ บรรยากาศชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Open discussion climate) มีอิทธิพลทางตรงต่อความเป็นพลเมืองด้านการขับเคลื่อนทางสังคม (Social movement citizenship) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .12) เช่นเดียวกับ Manganelli (2013) ที่ศึกษาการยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองในเยาวชน จำนวน 3,352 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) บรรยากาศชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Open Classroom Climate) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของการยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($.22 \leq r \leq .48$) และ 2) บรรยากาศชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง มีอิทธิพลทางตรงต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .47)

นอกจากนี้ Allen & Bang (2015) ได้ทำการศึกษาบริบทนิเวศวิทยาและการยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองและการเมืองในเมืองปารีส ประเทศฝรั่งเศส กลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่นอายุ 14 - 17 ปี จำนวน 362 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ บรรยากาศชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Open classroom climates) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันกับกิจกรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมกับการเคลื่อนไหวทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .23$ และ .17 ตามลำดับ)

สำหรับ ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2,403 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ประชาธิปไตยในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .31$)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าการมีบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.1.3 การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย,

กลุ่มเพื่อน (Peer group) เป็นกลุ่มปฐมภูมิประกอบด้วยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกันและมีอายุรุ่นราวเดียวกัน กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญในการถ่ายทอดทางสังคมหรือการเรียนรู้การปรับตัวของบุคคลในสังคม และอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มเพื่อนมักจะมีส่วนในกระบวนการถ่ายทอดหรือการให้การเรียนรู้ทางสังคม โดยมีลักษณะของปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างไปจากกรณีของครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งบิดามารดาหรือครูอาจารย์จะมีอำนาจหน้าที่เหนือกว่าและจะคอยอบรมสั่งสอนอยู่เสมอว่าให้มีพฤติกรรมที่ดีถูกต้องและเหมาะสม แต่กลุ่มเพื่อนจะเป็นผู้ที่มีอายุใกล้เคียงกัน และในช่วงที่เรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษากลุ่มเพื่อนถือเป็นว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากเพราะต้องเรียนในชั้นเรียนและทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกัน และต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน

กลุ่มเพื่อนเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม หรือจากการได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อน โดยปกติแล้วสมาชิกในกลุ่มเพื่อนจะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับประสบการณ์ซึ่งกันและกันจากการพบปะพูดจา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนาถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกแต่ละคนได้พบเห็นมา หรือได้ร่วมกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ด้วยกันมา อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนจึงเป็นปัจจัยภายนอกด้านสถานการณ์ที่เข้ามาช่วยกระตุ้นหรือสนับสนุนให้บุคคลเกิดความรู้สึกสนใจหรือต้องการอยากปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่องและคงทน (ศรันย์ พิมพ์ทอง, 2557)

แนวคิดทฤษฎีเรื่องการเรียนรู้จากตัวแบบนี้มีพื้นฐานมากจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (social cognitive theory) ของ Bandura (1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541) ที่ได้เสนอไว้ว่า การเรียนรู้ส่วนมากเกิดจากการรับรู้จากตัวแบบแล้วนำไปแปลงสารในสมองและเก็บเอาไว้โดยไม่ต้องมีแรงเสริมแต่อย่างใด เมื่อจะนำเอาสิ่งเก็บไว้ในสมองมาใช้ ต้องมีการซักซ้อมทั้งทางการคิด จิตนาการ ประสาทสัมผัสและอวัยวะส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องรวมทั้งต้องมีกระบวนการจูงใจด้วยการเสริมแรงอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีหลักฐานสนับสนุนและยืนยันว่าการแสดงแบบอย่างจะก่อให้เกิดการเลียนแบบในเวลาต่อมา ถ้าการแสดงแบบมีประสิทธิภาพก็แสดงให้เห็นว่าการแสดงแบบด้วยตัวของมันเองก็เป็นแรงเสริมด้วย ฉะนั้นเมื่อบุคคลเห็นตัวแบบแล้วเลียนแบบได้เหมือนตัวแบบก็เกิดความพึงพอใจ การเลียนแบบก็เปรียบเสมือนการได้รับแรงเสริมอย่างหนึ่ง การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของบุคคลเกิดจากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน โดยมี 4 กระบวนการ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ได้แก่

1. กระบวนการใส่ใจ (Attention) กระบวนการนี้ถือว่าเป็นการเริ่มต้น ผู้เลียนแบบต้องเอาใจใส่ รับรู้การกระทำของตัวแบบ เพื่อทำการเลียนแบบ

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention) เป็นกระบวนการเก็บจำ รวบรวมแบบแผนของพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้สังเกตเห็นทุกครั้ง แล้วนำมาสร้างรูปแบบพฤติกรรมที่แน่ชัดของตนเอง

3. กระบวนการกระทำ (Motoric Reproduction) เมื่อบุคคลเก็บจำการแสดงของตัวแบบไว้แล้ว ย่อมทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติในสิ่งนั้นออกมา

4. กระบวนการจูงใจ (Motivation) โดยขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าของพฤติกรรมนั้น เช่น บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อให้ตนเองได้รับรางวัล หรือกลัวการถูกลงโทษ เป็นต้น

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมข้างต้น กล่าวได้ว่าหากบุคคลได้เห็นแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อนในขณะที่มีการใส่ใจที่จะเรียนรู้จากแบบอย่างนั้นจะทำให้เกิดการจดจำและเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม เขาก็จะแสดงพฤติกรรมที่เคยได้เห็นแบบอย่างออกมา และถ้าหากแสดงพฤติกรรมนั้นๆ แล้วเกิดผลในทางบวก ทำแล้วมีความสุข ได้รับการชื่นชม ได้รับรางวัล ก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต หรือถ้าหากว่ามีความกลัวว่าถ้าไม่ทำแล้วจะมีความผิดจะถูกลงโทษก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ เพื่อไม่ให้โดนลงโทษ

ในการวิจัยครั้งนี้ การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน หมายถึง การได้รับการชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแบบอย่าง จนทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยจากกลุ่มเพื่อน ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน หมายถึง การได้เห็นแบบอย่างการแสดงความคิด การประพฤติ ปฏิบัติ การแสดงออก ของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของเพื่อน

ทั้งนี้หากนิสิตนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนสูงก็มีแนวโน้มว่าจะมีวิธีคิดและวิธีปฏิบัติต่างๆ เป็นแบบประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ไม่สร้างความขัดแย้งในสังคม หากเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งก็จะแก้ไขด้วยวิธีการที่สันติ ไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน รวมถึงมุ่งทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับ เจตคติและพฤติกรรมรับผิดชอบ ความรับผิดชอบต่อสังคม และเจตคติต่อจิตอาสาและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ดังเช่น ผลการศึกษาของ จีรพัฒน์ ศิริรักษ์ (2555) ทำศึกษาลักษณะสถานการณ์ในโรงเรียน ครอบครัว และจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 602 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การเห็นแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบและพฤติกรรมรับผิดชอบด้านพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .25 และ .36 ตามลำดับ) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Schmid (2012) ที่ศึกษาค่านิยมความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยจูงใจสำหรับความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมของวัยรุ่นในประเภทของการแสดงออกทางการเมืองที่แตกต่างกัน และบริบทของการถ่ายทอดทางสังคมในพ่อแม่และเพื่อนที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นอายุ 16 ปี พ่อ แม่ และเพื่อนเพศเดียวกัน จำนวน 839 คู่ พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของ

เพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งในเพศชายและเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r = 16 และ .28 ตามลำดับ)

สำหรับ ณัฐณิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ได้ทำการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 675 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านความมุ่งมั่นพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .293, .156 และ .146 ตามลำดับ) และ 2) ปัจจัยด้านเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านนักเรียน (ได้แก่ เจตคติต่อจิตอาสาและการรับรู้ความสามารถของตนเอง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .200)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.1.4 การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เนื้อหาเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด ความโน้มเอียง เจตคติ และพฤติกรรมของบุคคล โดยสื่อมวลชนมีลักษณะที่ต่างไปจากตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมประเภทอื่นเนื่องจากไม่ได้เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลโดยตรง ด้วยรูปแบบของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับจำนวนมากซึ่งอยู่ห่างไกลกันได้ในเวลาอันรวดเร็วหรือในเวลาเดียวกันก็เป็นไปได้โดยผ่านเครื่องมือสื่อสารที่ไม่เป็นบุคคล (impersonal medium) สื่อมวลชนจึงได้รับการพิจารณาให้เป็นหนึ่งในตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคมเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมของสังคมได้อย่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ รายงานข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม วิทยุอาจจะมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ เหมือนกันหนังสือพิมพ์แต่ที่แตกต่างไปคือบางรายการอาจจะเป็นการสื่อสาร 2 ทาง คือ รายการนำเนื้อหาสาระและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังสามารถแสดงความคิดเห็นได้ เช่น รายการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องการเมือง อาจจะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังสามารถโทรศัพท์หรือส่งข้อความไปสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นได้ ฯลฯ โทรทัศน์ก็นำเสนอสารคดี เรื่องสั้น ละคร ภาพยนตร์ และในปัจจุบันสามารถเข้าถึงสื่อต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและทำได้ทุกที่ทุกเวลาที่มีสัญญาณอินเตอร์เน็ต (งามตา วนินทานนท์, ม.ป.ป.)

สื่อมวลชนได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีแนวคิดที่สนับสนุนอิทธิพลของสื่อและผลต่อมนุษย์โดยตรง โดยมีทฤษฎีซึ่งเกิดขึ้นจากฐานความเชื่อที่ว่าสื่อมีอิทธิพลโดยตรงต่อมนุษย์ นั่นคือ Behaviorism, Freudianism และMagic Bullet Theory โดย

มองว่าสื่อเข้าไปกระตุ้นให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งความรู้ เจตค่ติ และพฤติกรรม ตั้งแต่สมัยเริ่มต้นที่มีการใช้สื่อมวลชนใหม่ๆ ในอดีต เช่น ในสมัยที่เริ่มมีภาพยนตร์ในสหรัฐอเมริกา ก็พบว่าภาพยนตร์มีผลต่อจิตใจของมนุษย์ในแง่ของเจตคติและความเชื่ออยู่มาก แม้แต่การเลือกตั้งของสหรัฐอเมริกาหลายครั้งผู้สมัครก็มีการใช้สื่อมวลชนชักจูงให้คนเลือก ในขณะเดียวกันก็พบว่าสื่อมวลชนช่วยยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นอีกด้วย เช่น มีการใช้สื่อมวลชนในการยับยั้งไม่ให้ขับรถในขณะมึนเมาสุราของโครงการเมาไม่ขับ ฯลฯ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

สำหรับบทบาทในการถ่ายทอดทางการเมืองของสื่อมวลชนนั้น เสรี วงษ์มณฑา (2537) ได้กล่าวไว้ว่าข่าวสารทางการเมืองมีบทบาทในการสร้างเจตคติทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง และสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้กับคนในสังคม

ทั้งนี้ Becker (1983) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสารว่า หมายถึง การกระทำที่ต้องการแสวงหาข้อมูล (Information Seek) เปิดรับข้อมูล (Information Receptive) และเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) โดยที่การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในปัจจุบันจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร อินเตอร์เน็ต โดย McCombs & Becker (1979) ได้เสนอว่า วัตถุประสงค์ในการที่บุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ 1) เพื่อต้องการรู้ ติดตามความเคลื่อนไหว และสังเกตการณ์เหตุการณ์ ต่างๆ รอบตัวจากสื่อมวลชน (Surveillance) 2) เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decision) 3) เพื่อทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปพูดคุยกับคนอื่นได้ (Discussion) และ 4) เพื่อต้องการมีส่วนร่วมใน

ในการวิจัยนี้ การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน หมายถึง การได้รับการข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในปัจจุบันจากสื่อมวลชน ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน หมายถึง การเปิดรับข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ในปัจจุบันจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร อินเตอร์เน็ต

ทั้งนี้หากนิสิตนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนสูงก็มีแนวโน้มว่าจะมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมือง มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นพลเมือง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดี ไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน รวมถึงมุ่งทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับ เจตคติที่ดีและพฤติกรรมพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง การยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง ความฉลาดทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง จิตอาสา และความรับผิดชอบ ดังเช่น วรพล

วิแหลม (2555)' ที่ศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยศึกษากับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 1,051 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .611 และ .517 ตามลำดับ) และ 2) ปัจจัยสถานการณ์สังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย) และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .308 และ .181) ตามลำดับ และปัจจัยสถานการณ์สังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ผ่านปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .144) สำหรับน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยสถานการณ์สังคม ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีค่าเท่ากับ .89 ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย มีค่าเท่ากับ .92 และพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเท่ากับ .84

สำหรับ O'Neill (2010) ทำการศึกษาบทบาทของสื่อต่อการยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและการเมืองของชาวแคนาดา กลุ่มตัวอย่างคือ ชาวแคนาดาอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 23,744 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การใช้สื่อทุกประเภท (สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่ออินเตอร์เน็ต) สามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายการยึดมั่นผูกพันทางการเมืองด้านกิจกรรมเกี่ยวกับเลือกตั้ง (Citizen-oriented political engagement) ได้ร้อยละ 23.6 (ค่าเบต้าเท่ากับ .12) และด้านกิจกรรมเกี่ยวกับประเด็นหรือนโนบายต่างๆ ได้ร้อยละ 13.7 (β=.43) และยังทำนายการยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 23 (β=.36) สอดคล้องกับ Yu (2016) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสังคมที่ไม่เกี่ยวกับการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองบนเฟซบุ๊คและทวิตเตอร์ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้เฟซบุ๊ค จำนวน 727 คน และผู้ใช้ทวิตเตอร์ จำนวน 663 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) การใช้สื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political efficacy) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มผู้ใช้เฟซบุ๊คและผู้ใช้ทวิตเตอร์ (r = .27 และ .33 ตามลำดับ) และการแสดงออกทางการเมืองบนสื่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มผู้ใช้เฟซบุ๊ค และผู้ใช้ทวิตเตอร์ (r = .40 และ .56 ตามลำดับ) และ 2) การใช้สื่อสังคมเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มผู้ใช้เฟซบุ๊คและผู้ใช้ทวิตเตอร์ (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .10 และ .12) และการแสดงออกทางการเมืองบนสื่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มผู้ใช้เฟซบุ๊คและผู้ใช้ทวิตเตอร์ (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .31 และ .30) ในส่วนของ Erentaite, Zukauskiene,Beyers, & Pilkauskaite-Valickiene (2012) ทำการศึกษาอิทธิพลของความสนใจและการอภิปรายเกี่ยวกับข่าวสารผ่านสื่อต่อการยึดมั่นผูกพันต่อการเป็นพลเมืองของวัยรุ่น จำนวน 2,638 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) ความสนใจ

ในข่าวสารผ่านสื่อ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันในการเป็นพลเมือง และการทำกิจกรรมอาสาสมัคร และการทำกิจกรรมพลเมืองในอนาคต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .17, .21 และ .33 ตามลำดับ) และ 2) ความสนใจในข่าวสารผ่านสื่อ มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันในการเป็นพลเมือง การทำกิจกรรมอาสาสมัคร และการทำกิจกรรมพลเมืองในอนาคต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .21, .17 และ .21 ตามลำดับ)

Hyun & Kim(2015) ทำการศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยประเภทที่แตกต่างกันของข่าวสารและการสนทนาทางการเมืองผ่านสื่อสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้สื่อสังคม จำนวน 542 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การใช้สื่อประเภทหนังสือพิมพ์ ประเภทโทรทัศน์ และประเภทอินเตอร์เน็ต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .13, .13 และ .19) สอดคล้องกับ Cicognani, Zani, Fournier, Gavray, & Born. (2012) ที่ทำการศึกษาความแตกต่างของเพศในการยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียน ม.ปลาย จำนวน 1,871 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านอินเตอร์เน็ต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มเพศชายและเพศหญิง (r = .32 และ .24 ตามลำดับ) และการมีส่วนร่วมทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มเพศชายและเพศหญิง (r = .28 และ .22 ตามลำดับ)

ในขณะที่ ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์ (2553) ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 474 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางการเมืองด้านพฤติกรรมการสนับสนุนให้เพื่อนฉลาดทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .69)

ส่วน ณัฐณิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ได้พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 675 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านความมุ่งมั่นพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .40, .30 และ .26 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ จีรพัฒน์ ศิริรักษ์ (2555) ที่ศึกษาลักษณะสถานการณ์ในโรงเรียน ครอบครัว และจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 602 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การเห็นแบบอย่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมรับผิดชอบด้านพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .24 และ .26 ตามลำดับ)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2 สาเหตุทางด้านจิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

2.2.1 เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับใด มิได้ขึ้นอยู่กับการอบรมสั่งสอนเนื้อหาความดีความชั่วที่ได้รับสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ แต่การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาขึ้นไปในระดับที่สูงขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2539, ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520) ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง

เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเหตุผลของบุคคลในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง เหตุผลที่บุคคลอาจใช้ได้นั้นมี 6 ประเภท เรียงลำดับจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงสุดตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบิร์ก (อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2539) โดยพบว่า บุคคลตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่จะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ขั้นที่ 1 จนถึงขั้นที่ 6 ซึ่งคนส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการทางด้านนี้หยุดชะงักอยู่ในขั้นกลางๆ แต่อาชญากรมักมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นต่ำกว่าคนอายุเท่ากัน เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ระดับละ 2 ขั้น ดังนี้

ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) หมายถึง การตัดสินใจเลือกการกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ไม่คำนึงถึงผู้อื่น พบในเด็กอายุ 2-10 ปี ในระดับนี้บุคคลนี้บุคคลขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน เป็นระดับทางจิตใจที่มีทั้งในสัตว์และมนุษย์ ไม่จำเป็นต้องพัฒนาก็จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ยึดหลักหลบหลีกการลงโทษทางกาย (The Punishment and Obedience Orientation) พบในเด็กอายุ 2-7 ปี บุคคลเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ บุคคลจึงยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน เช่น ด.ช.เอ ทำการบ้านให้เสร็จเพราะกลัวคุณครูจะลงโทษ ฯลฯ

ขั้นที่ 2 ยึดหลักแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ (The Instrumental Relativist Orientation) พบในเด็กอายุ 7-10 ปี เป็นขั้นที่บุคคลเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตน ความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในแบบการแลกเปลี่ยน เช่น ถ้าทำดีมาก็ทำดีตอบ ถ้าทำร้ายก็มาทำร้ายตอบ

มุ่งผลตอบแทนทางกายและทางวัตถุมากกว่านามธรรม่ เช่น ถ้า ด.ช. บี ตอบคำถามคุณครูแล้วได้รางวัล ก็จะตอ่บคำถามอีก เพื่อให้ได้รางวัลอีก ฯลฯ

ระดับตามเกณฑ์ (Conventional Level) ในระดับนี้บุคคลจะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตน พบในช่วงอายุ 10-16 ปี เช่น ทำตามความคาดหวังของครอบครัว หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลจะคล้อยตามหรือเลียนแบบบุคคลในกลุ่ม เพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของกลุ่มหรือสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ แต่ไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นในขณะนั้น และผลที่ตามมาในภายหลัง ในระดับนี้บุคคลยังต้องการการควบคุมจากภายนอกอยู่ แต่ก็ยังนึกถึงจิตใจของผู้อื่นด้วย รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นระดับที่จะต้องพัฒนาหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจึงจะเกิดเป็นลักษณะของมนุษย์ที่มีจิตใจเป็นมนุษย์ มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ เห็นแก่พวกพ้องเป็นสำคัญ (The Enter Personal Concordance of Good Boy-Nice Girl Orientation) พบในวัยรุ่นตอนต้น ช่วงอายุ 10-13 ปี บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบทำตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพอันดี เช่น ด.ช. ซี เล่นกีฬาบางอย่างตามเพื่อนในกลุ่มทั้งที่ตนเองไม่ได้ชอบทำแต่อยากทำเหมือนเพื่อน เพื่อให้เพื่อนในกลุ่มยอมรับฯลฯ

ขั้นที่ 4 ยึดหลักการทำตามหน้าที่ เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎระเบียบของศาสนา (The Law and Order Orientation) พบในผู้ที่มีอายุ 13 -16 ปี ในขั้นนี้บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหมายอย่างเคร่งครัด เช่น นายดี รู้ว่าตนเองเรียนอยู่ที่ใด มีกฎระเบียบอย่างไร และหากไม่ปฏิบัติตามจะได้รับบทลงโทษอย่างไร ก็ปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้น ฯลฯ

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-Conventional Level) เป็นระดับที่ต้องตัดสินในข้อขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง ระดับนี้พบในช่วงอายุ 16 ผู้ใหญ่ เมื่อบุคคลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วเห็นว่า สิ่งใดสำคัญมากกว่ากันก็จะปฏิบัติตามสิ่งนั้น มีหลักการของตนเองที่ถูกต้อง และหลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นลักษณะทางจิตใจที่จะต้องขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของลักษณะทางจิตที่เป็นพื้นฐาน 3 ประการ คือ สติปัญญา ความฉลาด สุขภาพจิต และประสบการณ์ทางสังคม และต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยด้วย มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ยึดหลักการทำตามข้อตกลงของสังคมและคำมั่นสัญญา (Social Contact Legalistic Orientation) พบในช่วงอายุ 16 ผู้ใหญ่ตอนต้น คือ สามารถควบคุมตนเอง ภาคภูมิใจเมื่อตนทำดี และละอายใจตนเองเมื่อทำผิด บุคคลจะเห็นความสำคัญของชนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับจิตใจตนเองได้ เกิดความละอายหรือภูมิใจในการกระทำของตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมจากภายนอกหรือบุคคลอื่น เช่น นายเอฟ บริจาคเลือดเป็นประจำ เพราะรู้ว่าเลือดที่เขาบริจาคไปจะเป็นประโยชน์กับชีวิตของผู้อื่น และเมื่อได้บริจาคก็จะมีความสุขและภาคภูมิใจ ฯลฯ

ขั้นที่ 6 ยึดหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) เป็นจริยธรรมขั้นสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน มีโอตตัปปะ คือ เกลียดกลัวความชั่ว เพราะความชั่วแม้น้อยนิดจะทำให้ผู้กระทำจำเป็นต้องทำชั่วมากยิ่งขึ้น รุนแรงยิ่งขึ้นทุกที เช่น นายจี มีความตั้งใจที่จะอุทิศตนทำงานจิตอาสาเพื่อส่วนรวมเป็นประจำ แม้ว่าเขาจะไม่ได้มีฐานะร่ำรวย ไม่สามารถบริจาคเงินช่วยเหลือเป็นจำนวนมากๆ ได้ แต่เขาก็เห็นว่าตนเองสามารถใช้แรงกายช่วยเหลือผู้อื่นได้ ก็ทำอย่างสุดความสามารถ โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นรางวัลหรือเกียรติยศชื่อเสียงใดๆ ฯลฯ

ในการวิจัยนี้ เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การใช้เหตุผลในการที่จะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่เหตุผลที่กล่าวอ้างถึงนั้นได้แสดงถึงมูลเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำพฤติกรรมและยังแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นด้วย

ทั้งนี้หากนิสิตนักศึกษามีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงก็มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ที่ใช้เหตุผลในการเลือกทำพฤติกรรมที่ดีเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม เป็นพลเมืองที่ดี มุ่งทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหตุผลเชิงจริยธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย ความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย การมีจิตสาธารณะ พฤติกรรมการช่วยเหลือสังคมทั้งในสนามและนอกสนาม พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรมเอื้อสังคม พฤติกรรมเสียสละ เจตคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมประหยัดพลังงานไฟฟ้า และเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม ดังเช่น ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2,403 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ จิตประชาธิปไตย (การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .31$)

สำหรับ เพ็ญพร ทองคำสุก (2550) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 459 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .17$) และเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตยได้ร้อยละ 52 (ค่าเบต้าเท่ากับ .73) เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาของ จุฑาพร นาครอด (2554) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 645 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความตระหนักถึง

ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา และด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .14, .20 และ .12 ตามลำดับ) และเหตุผลเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .76)

ในส่วนของ Rutten et al. (2008) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการต่อต้านสังคมและการช่วยเหลือสังคมทั้งในและนอกสนามของนักกีฬาฟุตบอลวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือ นักกีฬาฟุตบอลชาย อายุ 9-19 ปี จำนวน 331 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับสถานการณ์ลำบากทางการกีฬา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือสังคมทั้งในสนามและนอกสนาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .29 และ .24 ตามลำดับ) และ 2) เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับสถานการณ์ลำบากทางการกีฬา มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการต่อต้านสังคมทั้งในสนามและนอกสนาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = -.24 และ -.35 ตามลำดับ) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Paciello, Fida, Cerniglia, Tramontano, & Cole (2013) ที่ศึกษาบทบาทของการร่วมรู้สึก การให้เหตุผลในการทำเพื่อสังคม และการไม่ยึดมั่นในจริยธรรม ต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่นจำนวน 174 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการทำเพื่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .31) และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการทำเพื่อสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .17)

ส่วน Carlo, Mestre, Samtur, Tur, & Armento, (2010) ทำการศึกษาการรู้คิดและความรู้สึกทางจริยธรรมเป็นปัจจัยทำนายระยะยาวของพฤติกรรมเอื้อสังคมและพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียน จำนวน 489 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคมในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .25 และ .27 ตามลำดับ) และ 2) จากการวิจัยช่วงยาว เหตุผลเชิงจริยธรรม (ในการวัดครั้งที่ 1) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเอื้อสังคม (ในการวัดครั้งที่ 2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .13)

นอกจากนี้ วัชชิรทาน เข็มทอง (2555) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสียสละของนักเรียนม.ปลาย จำนวน 341 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเสียสละอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .25)

สำหรับ ธรณ์ธันย์ อำภานุกิจ (2551) ที่ศึกษาลักษณะทางจิตและลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมประหยัดพลังงานไฟฟ้า ในอาคารสำนักงานของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำนวน 327 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติที่มีต่อ

การมีส่วนร่วมประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .41) เช่นเดียวกับ Karpiak & Baril (2008) ที่ทำการศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมและความห่วงใยสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา จำนวน 158 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (Eco centrism) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .21) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการขาดความสนใจในสิ่งแวดล้อม (Apathy) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = -.29) และ 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม สามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมได้ร้อยละ 11 (β=.18) และทำนายเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการขาดความสนใจในสิ่งแวดล้อมได้ร้อยละ 14 (β= -.26)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2.2 ความสามารถในการรู้คิดกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ความสามารถด้านการรู้คิด (Cognition) มาจากคำในภาษาลาตินว่า cognosco หมายถึง รูปแบบของการรู้และตระหนักที่เกิดจากกระบวนการทางสติปัญญาหรือกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองของบุคคล (mental activities / inner workings in human head) เช่น การรับรู้ ความสนใจ การจากการคิด การใช้เหตุผล การตัดสินใจ การวางแผน การแก้ ปัญหา การจินตนาการ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) โดยที่ สุดใจ บุญอารีย์ (2546) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า ความสามารถด้านการรู้คิดเป็นความสามารถทางสติปัญญาตามทฤษฎีพัฒนาการด้านการรู้คิดของเพียเจท์ และเป็นผลของกระบวนการคิดของมนุษย์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ความสามารถในการรู้คิด ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553; สุดใจ บุญอารีย์, 2546; ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) ดังนี้

1. การคิดโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง หมายถึง การมีพัฒนาการจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

2. การตัดสินความผิดโดยพิจารณาจากเจตนามากกว่าผลเสียหาย หมายถึง การมีพัฒนาการจากการตัดสินความผิดโดยดูจากผลเสียหายไปสู่การตัดสินความผิดโดยดูจากเจตนา

3. การคิดว่ากฎระเบียบยืดหยุ่นได้ หมายถึง การมีพัฒนาการจากความเชื่อที่ว่ากฎเกณฑ์ศักดิ์สิทธิ์ ละเมิดไม่ได้ไปสู่ความเชื่อที่ว่ากฎเกณฑ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ในการวิจัยนี้ ความสามารถในการรู้คิด หมายถึง การมีความสามารถด้านสติปัญญาอันเป็นผลมาจากกระบวนการคิด ผู้ที่มีความสามารถด้านการรู้คิดจะมีคุณลักษณะสำคัญ คือ (1) มีการคิดโดยยึด

ตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง หมายถึง ก่ารมีพัฒนาการจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น (2) มีการตัดสินความผิดโดยพิจารณาจากเจตนามากกว่าผลเสียหาย หมายถึง การมีพัฒนาการจากการตัดสินความผิดโดยดูจากผลเสียหายไปสู่การตัดสินความผิดโดยดูจากเจตนา และ (3) มีการคิดว่ากฎระเบียบยืดหยุ่นได้ หมายถึง การมีพัฒนาการจากความเชื่อที่ว่ากฎเกณฑ์ศักดิ์สิทธิ์ ละเมิดไม่ได้ไปสู่ความเชื่อที่ว่ากฎเกณฑ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ทั้งนี้หากนิสิตนักศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรู้คิดสูง ก็จะเป็นผู้ที่มีการคิดและตัดสินใจที่ละเอียดรอบคอบ โดยไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีการพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่างๆ อย่างรอบคอบรอบด้าน ซึ่งจะทำให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคมด้วยท่าทีที่สันติ ไม่ใช้อารมณ์หรือความรุนแรง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการรู้คิด

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการรู้คิด พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตย และพฤติกรรมจริยธรรม ดังเช่น ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2,403 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ความสามารถทางการรู้คิด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .37) สอดคล้องกับ ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2554) ที่ศึกษาผลการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสิทธิและหน้าที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 359 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ความสามารถด้านการรู้คิดเป็นปัจจัยสนับสนุนโปรแกรมการฝึกอบรมทั้งชุดฝึกอบรมจิตลักษณะแบบบูรณาการและชุดฝึกทักษะการเคารพสิทธิและทำหน้าที่ มีผลให้ประสบการณ์ทางสังคมและเจตคติต่อการเคารพและสิทธิและทำหน้าที่ รวมทั้งพฤติกรรมการเคารพสิทธิและทำหน้าที่และการไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นเพิ่มขึ้น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

สำหรับ สุดใจ บุญอารีย์ (2546) ได้ทำการศึกษาผลการฝึกความสามารถด้านการรู้คิดและความสามารถด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อทัศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา จำนวน 281 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ คือ กลุ่มที่ฝึกความสามารถด้านการรู้คิด จะมีทัศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ฝึกความสามารถด้านการรู้คิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 3.88)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการรู้คิดมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าความสามารถในการรู้คิดจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2.3 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นจิตลักษณะสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมและประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เนื่องจากบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะสามารถคาดการณ์ไกลเล็งเห็นถึงสิ่งที่จะเกิดกับตนในอนาคตและเล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดในอนาคตนั้น สามารถเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและควบคุมตนเองให้ประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ สามารถทำตั้งเป้าหมายที่จะทำพฤติกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม ตลอดจนการลดหรือการขจัดพฤติกรรมเดิมที่ไม่น่าปรารถนาให้หมดไปจากตนโดยการจัดการของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับจากผู้อื่น

ในมุมมองของนักวิชาการได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์และควบคุมพฤติกรรมตนเองของบุคคล โดยบุคคลสามารถมองเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นและความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยบุคคลสามารถอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่างๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และงามตา วนินทานนท์, 2536) สอดคล้องกับ บุญรับ ศักดิ์มณี (2532) ที่ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน คือ ความสามารถในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถบังคับตนเองให้อดได้รอได้และไม่เลือกที่จะได้รับประโยชน์เล็กน้อยในทันทีแต่ละรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าที่จะตามมาภายหลัง

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนี้สามารถแยกออกได้สองส่วน คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2547) ดังนี้

1. ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกล มองเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนสามารถวางแผนปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักๆ ได้แก่ (1) ความสามารถคาดการณ์ การจะเข้าใจสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างชัดเจนอาจเกิดได้ 2 วิธี วิธีแรก คือ ในกรณีที่สิ่งนั้นเคยเกิดขึ้นก่อน บุคคลนั้นเคยประสบมาก่อน ถ้าสิ่งนั้นเกิดขึ้นเป็นครั้งที่สองหรือครั้งต่อๆ ไป บุคคลที่มีประสบการณ์ก็จะคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจนมากกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ วิธีที่สองคือ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและถามจากผู้รู้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะมีลักษณะอย่างไร การแสวงหาข้อมูลเพื่อเป็นการเตรียมตัวรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายที่จะดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จในอนาคตให้มากที่สุด (2) ความเชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้นอาจจะเกิดกับตนเองได้เช่นเดียวกับที่เกิดกับผู้อื่น และ (3) การมองเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตในปริมาณที่ไม่ลดลง การที่บุคคลจะมีลักษณะมุ่งอนาคตในองค์ประกอบที่สามนี้เกิดจากการที่บุคคลนั้นอยู่ในสภาพแวดล้อมและสังคมที่มีความมั่นคง ถาวร มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. การควบคุมตน (Locus of Control) เป็นความสามารถในการอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต หรือวินัยในตนเอง การควบคุมตนประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ (1) การตั้งเป้าหมายของพฤติกรรมใหม่ที่ปรารถนา (2) การสังเกตพฤติกรรม เพื่อหาทางปรับปรุง (3) การสร้างสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดพฤติกรรม และ (4) การอนุรักษ์พฤติกรรมที่ดีมีประโยชน์

นอกจากนี้แนวคิดสำคัญทางจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ที่สำคัญ คือ การพิจารณาข้อค้นพบจากการค้นคว้าว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เป็นลักษณะที่แสดงถึงความมีวุฒิภาวะและคุณภาพของประชากร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายประการ เช่น พฤติกรรมพลเมืองดี พฤติกรรมการอนุรักษ์ พฤติกรรมซื่อสัตย์ พฤติกรรมการรักษาสุขภาพ อนามัย พฤติกรรมการทำงาน ฯลฯ โดยเฉพาะในระยะของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในปัจจุบัน (ศรันย์ พิมพ์ทอง, 2557)

ในการวิจัยนี้ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง การเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในอนาคต สามารถคาดการณ์อนาคต มีนิสัยบังคับตนเองให้อดได้รอได้ หรือเลือกที่จะไม่รับผลประโยชน์น้อยๆ ในทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าในภายหลัง ทั้งนี้บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ (1) มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคตและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำ (2) หาทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อผลในอนาคต (3) รู้จักปฏิบัติให้เกิดการอดได้ รอได้อย่างเหมาะสม และ (4) สามารถให้รางวัลตนเองเมื่อทำความดีและสามารถลงโทษตนเองเมื่อทำไม่เหมาะสม

ทั้งนี้หากนิสิตนักศึกษาเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง ก็จะเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของอนาคต คาดการณ์อนาคตของตนเองได้ มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน มีนิสัยบังคับตนเองให้อดได้รอได้ ซึ่งจะทำให้เป็นผู้ที่ตั้งเป้าหมายในชีวิตไปในทางที่ดี เลือกปฏิบัติในทางที่ดีเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งรวมถึงมีเป้าหมายที่จะเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย สามารถพึ่งตนเองได้ มุ่งทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนธรรมพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จิตสำนึกสาธารณะ จิตสาธารณะ จิตอาสา พฤติกรรมการพึ่งตนเอง ความเป็นคนดี พฤติกรรมรับผิดชอบ ความรับผิดชอบต่อสังคม พฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรม ความห่วงใยสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม ดังเช่น วรพล วิแหลม (2555) ที่ศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยศึกษากับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 1,051 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์

ทางบวกกับทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .732 และ .537 ตามลำดับ) และ 2) ปัจจัยจิตลักษณะมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย) และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .619 และ .288 ตามลำดับ) และปัจจัยจิตลักษณะมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ผ่านปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .289) สำหรับน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยจิตลักษณะ ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง มีค่าเท่ากับ .88 ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย มีค่าเท่ากับ .92 และพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเท่ากับ .84

ในส่วนของ สุคนธ์ธา เส็งเจริญ (2556) ได้ทำการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะในนิสิตปริญญาตรี จำนวน 596 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญ คือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (.32 ≤ r ≤ .65) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .13) และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อจิตสำนึกสาธารณะ ผ่านการรับรู้ความสามารถของตน (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .34) นอกจากนี้ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.02) เช่นเดียวกับเจษฎา หนูรุ่น (2551) ที่ศึกษาปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 405 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตลักษณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .43) และลักษณะมุ่งอนาคตเป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายจิตสาธารณะได้ร้อยละ 32.7 (ค่าเบต้าเท่ากับ .213) สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ธนิดา ทองมีเหลือและคณะ (2550) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 421 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .579) และลักษณะมุ่งอนาคตเป็นตัวทำนายตัวแรกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ร่วมกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและเอกลักษณ์แห่งตน ทำนายจิตสาธารณะของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 33.5 (ค่าเบต้าเท่ากับ .274) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ โกศล มีความดี (2547) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ จำนวน 187 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r = .186)

สำหรับผลการศึกษาของ สุดาพรรณ บินนอก (2551) ที่ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 720 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตอาสาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านการมุ่งมั่นพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .228, .176 และ .169 ตามลำดับ) และปัจจัยจิตลักษณะมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .691) สำหรับน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยจิตลักษณะ พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีค่าเท่ากับ .219

ในส่วนของ วรนุช สิปิยารักษ์ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพึ่งตนเองในผู้สูงวัย จำนวน 441 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมพึ่งตนเองด้านสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .17)

ผลการศึกษาของ รุ่งทิพย์ หอมวิไลย (2549) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเป็นคนดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 330 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นคนดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r = .313)

ผลการศึกษาของ จีรพัฒน์ ศิริรักษ์ (2555) เรื่องลักษณะสถานการณ์ในโรงเรียน ครอบครัว และจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 602 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบและพฤติกรรมรับผิดชอบด้านพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .20 และ .22 ตามลำดับ) สอดคล้องกับ สุขจิตร ตั้งเจริญ (2554) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมและความสามารถในการบริหารเวลาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 260 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r = .40) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ O'Cass, & Griffin (2015) ที่ศึกษาการนำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวกความสามารถของการตลาดที่จะผลักดันให้เกิดพฤติกรรมช่วยเหลือสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาและเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย จำนวน 1,145 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .19) และ 2) ลักษณะมุ่งอนาคตส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าเบต้าเท่ากับ .14)

ผลการศึกษาของ ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์ (2553) เรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 474 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางการเมืองด้านพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .11 และ .12 ตามลำดับ)

สำหรับ Arnocky, Milfont, & Nicol (2014) ได้ทำการศึกษามุมมองด้านเวลาและพฤติกรรมอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา จำนวน 78 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคต ด้านการคิดพิจารณาถึงผลที่ตามมาในอนาคต (Consideration of future consequence) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความห่วงใยสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .50) ส่วนลักษณะมุ่งอนาคต ด้านการคิดพิจารณาผลที่ตามมาทันที (Consideration of immediate consequence) มีความสัมพันธ์ทางลบกับความห่วงใยสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = -.55) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Milfont, Bain, Souza, Gouveis, & Kashima, (2014). ที่ศึกษาการวางแผนเกี่ยวกับอนาคตของสังคมมีความสัมพันธ์กับการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างคือ บุคคลทั่วไป จำนวน 180 คน และนักศึกษา จำนวน 162 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) ลักษณะมุ่งอนาคต ด้านการคิดพิจารณาถึงสิ่งที่ตามมาในอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .22) และ 2) ลักษณะมุ่งอนาคต ด้านการคิดพิจารณาถึงสิ่งที่ตามมาในอนาคต สามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งในกลุ่มนักศึกษา และกลุ่มบุคคลทั่วไป ได้ร้อยละ 9 และ 6 ตามลำดับ (ค่าเบต้าเท่ากับ .19 และ .20)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.3 สาเหตุทางด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

2.3.1 เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

เจตคติ (Attitude) เป็นจิตลักษณะหนึ่งของบุคคลในรูปแบบของความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกิดจากความรู้เชิงประเมินค่าของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษมากน้อยเพียงใด อันจะทำให้เกิดความพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และมีความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทางที่สอดคล้องกับความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น บุคคลหนึ่งสามารถมีเจตคติต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวหลายด้านด้วยกัน รวมถึงเจตคติต่อการกระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (ชัญญา ลี้ศัตรูพ่าย, 2552; ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2531) หรืออาจกล่าวได้ว่า เจตคติเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะบางอย่าง เช่น การให้การสนับสนุนหรือการขัดขวางที่จะทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ฯลฯ (งามตา วนินทานนท์, 2535)

ทั้งนี้เจตคติเป็นสิ่งที่นักจิตวิทยาสังคมคิดขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ เนื่องจากบุคคลจะทำอะไรโดยขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความรู้สึก และความเข้าใจ ที่มีความโน้มเอียงหรือความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ อันเป็นผลมาจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมที่ได้เรียนรู้มาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก เมื่อแสดงพฤติกรรมใดไปแล้วได้รับผลตอบแทนในทางบวกก็มีแนวโน้มว่าเขาจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต (Fishbine & Ajzen, 1975; อ้างถึงใน วิรัติ ปานศิลา, 2542)

เจตคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ, 2531; Shaver, 1977; McGuire, 1969) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive component) คือการที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นว่ามีประโยชน์หรือมีโทษมากน้อยเพียงใด โดยความรู้เชิงประเมินค่าเป็นต้นกำเนิดของเจตคติของบุคคล ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรเริ่มต้นจากการปรับความรู้เชิงประเมินค่าในเรื่องนั้นๆ โดยการให้ความรู้ที่ถูกต้องและเป็นจริงในเรื่องนั้นๆ แก่บุคคล

2. ความรู้สึกพอใจ (Affective component) คือ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้น ถ้าบุคคลรู้ว่าสิ่งใดดีหรือมีประโยชน์บุคคลจะรู้สึกชอบสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากบุคคลรู้ว่าสิ่งใดมีโทษก็จะรู้สึกไม่ชอบหรือเกลียดสิ่งนั้น ความรู้สึกนี้จะมีความสอดคล้องกับความรู้สึกเชิงประเมินค่าต่อสิ่งนั้น โดยที่หากสิ่งใดดีหรือมีประโยชน์โดยตรงกับตนเองก็มีแนวโน้มว่าบุคคลจะพึงพอใจต่อสิ่งนั้นมาก แต่ถ้าเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น คนที่ไม่รู้จัก หรือเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม แต่มีประโยชน์ต่อตนเองเพียงเล็กน้อยก็มีแนวโน้มว่าบุคคลจะพึงพอใจต่อสิ่งนั้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3. ความพร้อมกระทำ (Behavioral intention component) คือ การที่บุคคลพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ หากบุคคลมีความชอบหรือพอใจในสิ่งใดก็มีแนวโน้มว่าจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งนั้นในเชิงบวก ตรงกันข้ามหากบุคคลมีความรู้สึกไม่ชอบหรือไม่พอใจในสิ่งใดก็มีแนวโน้มว่าจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งนั้นในเชิงลบ

ในการวิจัยนี้ เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความรู้สึก ความคิด และความเชื่อว่าพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่าหรือมีประโยชน์ ทำให้ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบการแสดงพฤติกรรม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความรู้เชิงประเมินค่า หมายถึง การประเมินค่าว่าพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด

2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ มีความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติพบว่า เจตคติเป็นจิตลักษณะที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ รวมถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย หากนิสิตนักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย คือมองว่าพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ก็จะมีความรู้สึกชอบหรือพอใจต่อพฤติกรรมนั้น และมีแนวโน้มว่าจะแสดงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยทุกครั้งที่มีโอกาสเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พฤติกรรมจิตสาธารณะ พฤติกรรมอาสาสมัคร พฤติกรรมเพื่อสังคม พฤติกรรมเสียสละ และพฤติกรรมรับผิดชอบ ดังเช่น วรพล วิแหลม (2555) ศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยศึกษากับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 1,051 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .55$) และปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .47) สำหรับน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย มีค่าเท่ากับ .92 และพฤติกรรมการยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเท่ากับ .84 เช่นเดียวกับ สุคนธ์ธา เส็งเจริญ (2556) ที่ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะในนิสิตปริญญาตรี จำนวน 596 คน ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อจิตสำนึกสาธารณะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($.49 \leq r \leq .67$) และเจตคติต่อจิตสำนึกสาธารณะมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .29)

สำหรับ จารุณี จันทร์เจริญ (2555) ที่ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนม.ต้น จำนวน 375 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .73$) และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะสามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ร้อยละ 62 ($\beta = .32$) เช่นเดียวกับ สุพัฒนา บุญแก้ว (2556) ที่ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสายุวกาชาด จำนวน 309 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมอาสาสมัครมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมอาสาสมัคร อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .73) และยังเป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายพฤติกรรมอาสาสมัครได้ร้อยละ 61.0 (β= .38)

ในส่วนของ Bissing-Olson, Fielding, & Iyer (2016) ศึกษาประสบการณ์ของความภาคภูมิใจ ไม่รู้สึกผิด ทำนายพฤติกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม เมื่อบรรทัดฐานเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นบวก กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา จำนวน 96 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ เจตคติต่อพฤติกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r = .24)

นอกจากนี้ วัชชิรทาน เข็มทอง (2555) ที่ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสียสละของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 341 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมเสียสละมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเสียสละอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .35) เช่นเดียวกับ จีรพัฒน์ ศิริรักษ์ (2555) ที่ทำการศึกษาลักษณะสถานการณ์ในโรงเรียน ครอบครัว และจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 602 คน ผลการศึกษาพบว่าพบผลการศึกษาที่สำคัญคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมรับผิดชอบด้านพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .49)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เจตคติต่อพฤติกรรมการมีการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.3.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ในทางจิตวิทยา Bandura (อ้างถึงใน ประทีป จินงี่, 2540) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนที่จะกระทำพฤติกรรมใดๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ในสถานการณ์ที่บางครั้งอาจจะมีความแปลกใหม่ ยังไม่ชัดเจน มีความคลุมเครือ ทำให้ยังไม่สามารถจะทำนายสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ อาจจะทำให้บุคคลเกิดความเครียดขึ้นได้ โดยการรับรู้ความสามารถของตนไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่ตนเองมีอยู่ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนมีผลต่อการกระทำพฤติกรรมของบุคคล ในบางสถานการณ์ถ้าบุคคลสองคนมีความสามารถในระดับที่เท่าเทียมกันก็มีการแสดงพฤติกรรมที่มีคุณภาพในระดับที่แตกต่างกันได้ถ้าบุคคลสองคนนั้นมีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่ในคนๆ เดียวกันถ้ามีการรับรู้ความสามารถในตนเองในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน เนื่องจากความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว แต่มีการยืดหยุ่นตาม

สถานการณ์ โดยสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงพฤติกรรมใดๆ จึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนในสถานการณ์นั้นๆ

นอกจากนี้ Bandura (1997) ได้ขยายมุมมองเกี่ยวกับความสามารถนอกเหนือจากตัวบุคคล คือ แนวคิดการรับรู้ความสามารถร่วม (Collective efficacy) เป็นความเชื่อที่บุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมีการรับรู้ความสามารถร่วมกันในการทำสิ่งๆ หนึ่งให้บรรลุผล ซึ่งกล่าวได้ว่า การรับรู้ความสามารถในความเป็นพลเมืองนั้นนอกจากจะใช้ความสามารถของตนเองในการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมประชาธิปไตยแล้วยังต้องใช้ความสามารถของตนเองในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่งของประเทศที่จะต้องทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติอีกด้วย

ในทางรัฐศาสตร์ก็มีการศึกษาในเรื่องที่สอดคล้องกัน คือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political Efficacy) โดยได้รับการพัฒนามาจากศูนย์การวิจัยเชิงสำรวจของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ให้ความหมายของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลมีความเชื่อว่าเขาสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้และเมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วจะทำให้สามารถควบคุมการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมืองได้ (Chaples.1976) ผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงจะมีความเชื่อใน 4 ประเด็นคือ (1) มีความเชื่อว่าตนเองสามารถที่จะส่งผลกระทบต่อความต้องการของประชาชน (2) มีความเชื่อว่ารัฐบาลต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน (3) มีความรู้สึกว่าตนเองเข้าใจกระบวนการทางการเมือง และ (4) มีความรู้สึกว่าตนสามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองได้ (Easton & Dennis, 1967) ทั้งนี้มีผลงานวิจัยที่ทำการศึกษาพบว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล (กมลวรรณ คารมปราชญ์, 2550; จิรวุฒิ อนุสรณ์นรการ, 2546; ไชยพร ตัณฑ์จิตานนท์, 2536; ชลัช จงสืบพันธ์, 2527)

นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองกันอย่างกว้างขวาง โดยให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อมั่นในการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองและการผูกพันต่อความเป็นพลเมือง เช่น การแสดงออกในการขับเคลื่อนสังคม ฯลฯ (Knowles & McCafferty-Wright, 2015; Manganelli, 2013; Crocetti, Jahromi & Meeus, 2012)

ในการวิจัยครั้งนี้ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในการเป็นพลเมือง หมายถึง ความเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย สามารถมีบทบาทของความเป็นพลเมืองในด้านต่างๆ ได้และบทบาทที่แสดงออกไปนั้นสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ตนเองปรารถนา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองพบว่า เป็นจิตลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมของบุคคล หากนิสิตนักศึกษามีความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองสูงก็มีแนวโน้มว่าจะมีความเชื่อมั่นว่าพลเมืองตนเองเป็น

พลเมืองคนหนึ่งของประเทศ การแสดงออกของตนเองจะมีผลที่จะทำให้สังคมประชาธิปไตยสามารถธำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข และการแสดงออกของตนเองจะมีผลต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย พบว่า การยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมือง การเป็นพลเมืองด้านการขับเคลื่อนสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคม จิตอาสา จิตสาธารณะ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการประหยัดพลังงานไฟฟ้า ดังเช่น Manganelli (2013) ได้ทำการศึกษาการยึดมั่นผูกพันกับการเป็นพลเมืองในเยาวชน จำนวน 3,352 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) องค์ประกอบของการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นพลเมือง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของการยึดมั่นผูกพันกับการเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($.17 \leq r \leq .45$) 2) องค์ประกอบของความมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของการยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($.17 \leq r \leq .40$) และ 3) การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นพลเมืองและความมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .57 และ .27) สอดคล้องกับ Knowles & McCafferty-Wright (2015) ที่ทำการศึกษาการเชื่อมโยงบรรยากาศชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการเป็นพลเมืองด้านการขับเคลื่อนทางสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จาก 14 ประเทศ จำนวน 45,138 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นพลเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการเป็นพลเมืองด้านการขับเคลื่อนทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .14 และ .08 ตามลำดับ) เช่นเดียวกับ Crocetti, Jahromi, & Meeus (2012) ที่ได้ทำการศึกษาอัตลักษณ์และการยึดมั่นผูกพันกับการเป็นพลเมืองในวัยรุ่น จำนวน 392 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .57$)

สำหรับพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556) ได้ทำการศึกษาปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิต จำนวน 400 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือการรับรู้ความสามารถของตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .69$) และการรับรู้ความสามารถของตนเป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้ ร้อยละ 51 ($\beta = .35$) สอดคล้องกับ จารุณี จันทร์เจริญ (2555) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 375 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือการรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 (r = .72) และการรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ร้อยละ 62 (β = .59) และ สุคนธ์ธา เส็งเจริญ (2556) ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะในนิสิตปริญญาตรี จำนวน 596 คน ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของการรับรู้ความสามารถของตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (.34 ≤ r ≤ .63) และการรับรู้ความสามารถของตนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .33) เช่นเดียวกับ แจ่มนิดา คณานันท์ (2555) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่ทำงานของข้าราชการพลเรือน จำนวน 359 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือการรับรู้ความสามารถของตนในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า สามารถร่วมกันกับปัจจัยอื่นๆ ทำนายพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่ทำงานได้ร้อยละ 53.0 (β = .24)

ในส่วนของความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า Kim & Khang (2014) ได้ศึกษาการทำนายด้านการอาสาเกี่ยวกับพลเมืองของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทของสื่อสังคมของนักศึกษา จำนวน 319 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .29 และ .37 ตามลำดับ) สอดคล้องกับ Yu (2016) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสังคมที่ไม่เกี่ยวกับการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองบนเฟซบุ๊คและทวิตเตอร์ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้เฟซบุ๊ค จำนวน 727 คน และผู้ใช้ทวิตเตอร์ จำนวน 663 คน พบผลการศึกษาที่สำคัญคือ 1) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงออกทางการเมืองบนสื่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มผู้ใช้เฟซบุ๊คและผู้ใช้ทวิตเตอร์ (r = .34 และ .41 ตามลำดับ) และ 2) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการแสดงออกทางการเมืองบนสื่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มผู้ใช้เฟซบุ๊คและผู้ใช้ทวิตเตอร์ (ค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .08 และ .08)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

บทที่ 3
วิธีดำเนินก่ารวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 3 ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ใน 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 3 ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใน 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์ จำนวน 1,087 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เพื่อสุ่มเลือกมหาวิทยาลัยที่เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย 3 ประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เพื่อสุ่มเลือกคณะที่เป็นตัวแทนจาก 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับฉลากเพื่อสุ่มเลือกกลุ่มผู้เรียน (section) ที่จะทำการเก็บรวมรวมข้อมูล

3. ช่วงเวลาในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม 2557 – มิถุนายน 2558 เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน 2558

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบวัดทั้งหมด 11 ฉบับ ประกอบด้วย

2.1 แบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (แบบสอบถามชุดที่ 1 การแสดงออกในสังคมของฉัน)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การพึ่งตนเองได้ การมีจิตสำนึกสาธารณะ การเคารพกติกาของสังคม และการแก้ปัญหาด้วยท่าทีที่สันติ ข้อคำถามมีทั้งหมด 25 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 20 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 5 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 25 - 150

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (แบบวัดชุดที่ 1 การแสดงออกในสังคมของฉัน)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0)ถึงแม้ว่าฉันจะมีปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่บ้างแต่ก็สามารถตกลงกันได้และทำงานได้สำเร็จ						

2.2 แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (แบบสอบถามชุดที่ 2 ครอบครัวของฉัน -1)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ปรับปรุงจากแบบวัดของกมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว (2557) ข้อคำถามมีทั้งหมด 19 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 14 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 5 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 19 - 114

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจากครอบครัวสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (แบบสอบถามชุดที่ 2 ครอบครัวของฉัน-1)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0)ผู้ปกครองไม่เคยสอบถามทุกข์สุขของฉัน						

2.3 แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว (แบบสอบถามชุดที่ 3 ครอบครัวของฉัน-2)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 24 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 18 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 6 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 24 - 144

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับแบบอย่างที่ดีจากครอบครัวสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว (แบบสอบถามชุดที่ 3 ครอบครัวของฉัน-2)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0) ผู้ปกครองของฉันประกอบอาชีพที่มั่นคงทำให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้						

2.4 แบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย (แบบสอบถามชุดที่ 4 ห้องเรียนของฉัน)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยที่ปรับปรุงจากแบบวัดของทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ข้อคำถามมีทั้งหมด 15 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 10 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 5 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 15 - 90

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่เรียนในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย (แบบสอบถามชุดที่ 4 ห้องเรียนของฉัน)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0) อาจารย์มักจะตัดคะแนนโดยไม่ชี้แจงเหตุผล						

2.5 แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน (แบบสอบถามชุดที่ 5 เพื่อนของฉัน)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 25 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 12 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 13 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 25 - 150

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน (แบบสอบถามชุดที่ 5 เพื่อนของฉัน)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0)เพื่อนของฉันทำงานที่อาจารย์มอบหมายสำเร็จด้วยตนเอง						

2.6 แบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน (แบบสอบถามชุดที่ 6 การติดตามข่าวสาร)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนที่ปรับปรุงจากแบบวัดของไพรินทร์ ขัดธิพงษ์ (2553) ข้อคำถามมีทั้งหมด 14 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 11 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 3 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 14 - 84

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน (แบบวัดสอบถามชุดที่ 6 การติดตามข่าวสาร)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0)ฉันเปิดรายการสนทนาทางการเมือง						

2.7 แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม (แบบสอบถามชุดที่ 7 การตัดสินใจของฉัน)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ของ สุดใจ บุญอารีย์ (2546) ข้อคำถามมีทั้งหมด 24 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวกทั้งหมด มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 24 - 144

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม (แบบสอบถามชุดที่ 7 การตัดสินใจของฉัน)

เรื่องที่ 0 ผู้ชายคนหนึ่งขับรถยนต์ส่วนตัวมาตามถนนโดยลำพังในเวลากลางคืนระหว่างทางพบว่ามีผู้ประสบอุบัติเหตุจากการที่รถจักรยานยนต์พลิกคว่ำอยู่กลางถนน มีคนหนึ่งคนนอนแน่นิ่ง อีกคนหนึ่งซึ่งบาดเจ็บมากพยายามโบกมือให้เขาจอดรถช่วยเหลือ ถ้าฉันเป็นผู้ชายผู้ขับรถคนนั้นก็จะจอดรถให้ความช่วยเหลือ โดยเหตุผลสำคัญในการกระทำดังกล่าวคือ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0) ถ้าฉันเป็นผู้ชายผู้ขับรถยนต์คนนั้น ก็จะจอดรถเพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยเหตุผลสำคัญในการกระทำดังกล่าวคือ ฉันละอายตนเองหากพบคนที่เดือนร้อนแล้วละเลยไม่ช่วยเหลือ						

2.8 แบบวัดความสามารถในการรู้คิด (แบบวัดสอบถามชุดที่ 8 ความคิดของฉัน)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดความสามารถในการรู้คิดของ ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2553) ข้อคำถามมีทั้งหมด 12 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 3 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 9 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 12 - 72

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรู้คิดสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดความสามารถในการรู้คิด (แบบสอบถามชุดที่ 8 ความคิดของฉัน)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0) ในขณะที่ผิดหวัง ฉันไม่สามารถยินดีกับเพื่อนที่สมหวังได้						

2.9 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (แบบสอบถามชุดที่ 9 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนของ ยุภาวรรณ ดวงอินตา (2549) ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ การมุ่งอนาคต และการควบคุมตน ข้อคำถามมีทั้งหมด 30 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 10 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 30 - 180

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (แบบสอบถามชุดที่ 9 อนาคตของฉัน)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0)ฉันว่าการ “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน” เป็นความคิดของคนโง่						

2.10 แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (แบบสอบถามชุดที่ 10 ความรู้สึกนึกคิดในการดำเนินชีวิตของฉัน)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ความรู้เชิงประเมินค่าและอารมณ์ความรู้สึก ข้อคำถามมีทั้งหมด 22 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 17 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 5 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 22 - 132

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (แบบสอบถามชุดที่ 10 ความรู้สึกนึกคิดในการดำเนินชีวิตของฉัน)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0) ฉันอึดอัดใจถ้าต้องทำงานร่วมกับเพื่อนที่ฉันไม่ชอบ						

2.11 แบบวัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพในการเป็นพลเมือง (แบบสอบถามชุดที่ 11 ความเชื่อมั่นของฉัน)

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพในการเป็นพลเมือง ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ข้อคำถามมีทั้งหมด 14 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 5 ข้อ และเป็นข้อคำถามทางลบ 9 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวก ผู้ที่ตอบจริงที่สุดจะได้ 6 คะแนน จนถึงผู้ที่ตอบไม่จริงเลยจะได้ 1 คะแนน สำหรับข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนตรงข้ามกัน แบบวัดนี้จะมีพิสัยอยู่ระหว่าง 14 - 84

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

ตัวอย่าง แบบวัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (แบบสอบถามชุดที่ 11 ความเชื่อมั่นของฉัน)

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0) ฉันไม่มั่นใจว่าสามารถทำงานยากๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง						

2.12 **แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง** (แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป) ประกอบด้วย ข้อคำถาม คือ เพศ อายุ คณะ/วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สาขาวิชาที่เรียน การเข้าร่วมกิจกรรมของคณะ/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน การพักอาศัยในปัจจุบัน และการทำงานพิเศษเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน โดยข้อคำถามมี 2 รูปแบบ คือ แบบให้เลือกคำตอบ และแบบเติมคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดไว้

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้มีแบบวัดทั้งหมด 11 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองจำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย แบบวัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของบิดามารดา และแบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน

2. แบบวัดที่มีมาตรฐานสูงจากงานวิจัยในอดีต ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแล้วนำมาเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย แบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน และแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

3. แบบวัดที่มีมาตรฐานสูงจากงานวิจัยในอดีต ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยที่ไม่ได้มีการปรับปรุง เนื่องจากมีคุณภาพสูงและมีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม และแบบวัดความสามารถด้านการรู้คิด

ทั้งนี้แบบวัดทุกฉบับได้ผ่านการวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อ และหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทำการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัยทำการพัฒนาและปรับปรุงแบบวัดแต่ละฉบับให้สอดคล้องและครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ จากนั้นนำแบบวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเนื้อหาว่ามีความสอดคล้องและครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการของตัวแปรหรือไม่ (Face Validity) มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยหรือไม่ พร้อมทั้งทำการตรวจสอบการใช้ภาษาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง แก้ไข แบบวัดให้มีความสมบูรณ์ที่สุดแล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 100 คน

2. ทำการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ โดยการวิเคราะห์ด้วยสถิติ 2 ประเภท คือ

2.1) การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) หรือการหาค่า t – ratio โดยกำหนดเกณฑ์ว่า ค่า t ของข้อคำถามที่นำมาใช้ควรมากกว่าหรือเท่ากับ 2.00 ขึ้นไป

2.2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดทั้งฉบับที่ไม่มีข้อนั้นรวมอยู่ด้วย (Item-Total Correlation) โดยมีกำหนดเกณฑ์ว่า ค่า r ควรมีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ โดยพิจารณาจากค่า t เป็นหลัก และข้อคำถามจะต้องครอบคลุมเนื้อหาของตัวแปรตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้

3. ทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยวิธีการของครอนบาค ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient)

4. ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) หรือ CFA ว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการและองค์ปกระกอบต่างๆที่กำหนดขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บข้อมูลในขั้นทดลองใช้หรือไม่ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดังนี้

4.1 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) การพิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์มีค่าอยู่ระหว่าง 2.00-5.00 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.2 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) โดยค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.06 แสดงว่า โมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.3 ค่า Normal Fit Index: NFI โดยค่า RMSEA มีค่า 0.90 ขึ้นไป แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์

4.4 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่า 0.90 ขึ้นไป แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์

4.5 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน โดยดัชนีที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพิจารณา คือ รากที่สองของค่าเฉลี่ยกาลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.6 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Fit Index) ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพิจารณา 2 ดัชนี คือ ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) และดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) โดยค่า GFI และค่า AGFI มีค่ามากกว่า 0.90

ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือวัดทุกฉบับดังกล่าว แสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (ค่า t), ค่า Item-total correlation (ค่า r), ค่าความเชื่อมั่น และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแต่ละแบบวัด

ชื่อตัวแปร	จำนวนข้อ	พิสัยค่า t	พิสัยค่า r	ค่าความเชื่อมั่น (α)	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factory Analysis)						
					ค่า χ^2/df < 5	RMSEA ≤0.06	NFI ≥0.90	CFI ≥0.90	SRMR ≤0.06	GFI ≥0.90	AGFI ≥0.90
1. พฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	25	6.80 ถึง 21.46	0.23 ถึง 0.59	0.82	2.75	0.040	0.99	1.00	0.016	1.00	0.98
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	19	9.28 ถึง 22.96	0.22 ถึง 0.60	0.83	4.67	0.058	0.92	0.96	0.058	0.94	0.92
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีของบิดามารดา	24	8.89 ถึง 25.03	0.22 ถึง 0.57	0.83	4.76	0.059	0.94	0.96	0.055	0.93	0.90
4. บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย	15	14.14 ถึง 28.37	0.35 ถึง 0.60	0.85	4.84	0.059	0.97	0.97	0.056	0.95	0.93
5. การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน	25	8.77 ถึง 25.97	0.24 ถึง 0.56	0.81	3.05	0.043	0.96	0.97	0.071	0.95	0.92
6. การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน	14	17.70 ถึง 43.34	0.45 ถึง 0.80	0.89	4.47	0.057	0.99	0.99	0.034	0.96	0.94
7. เหตุผลเชิงจริยธรรม	24	10.98 ถึง 23.67	0.27 ถึง 0.61	0.89	4.45	0.056	0.96	0.97	0.039	0.92	0.91
8. ความสามารถด้านการรู้คิด	12	11.13 ถึง 28.91	0.27 ถึง 0.64	0.79	4.69	0.058	0.94	0.95	0.052	0.95	0.93
9. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	30	8.64 ถึง 28.83	0.21 ถึง 0.69	0.89	1.54	0.022	1.00	1.00	0.012	1.00	0.99

ตาราง 1 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (ค่า t), ค่า Item-total correlation (ค่า r), ค่าความเชื่อมั่น และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแต่ละแบบวัด

ชื่อตัวแปร	จำนวนข้อ	พิสัยค่า t	พิสัยค่า r	ค่าความเชื่อมั่น (œ)	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factory Analysis)						
					ค่า χ^2/df < 5	RMSEA ≤0.06	NFI ≥0.90	CFI ≥0.90	SRMR ≤0.06	GFI ≥0.90	AGFI ≥0.90
10. เจตคติต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย	22	11.93 ถึง 26.00	0.28 ถึง 0.64	0.87	0.14	0.000	1.00	1.00	0.002	1.00	1.00
11. ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง	14	9.53 ถึง 33.31	0.23 ถึง 0.66	0.83	4.57	0.057	0.96	0.97	0.050	0.96	0.94

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 จัดทำแบบวัดให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ และขอความอนุเคราะห์ไปยังคณะหรือภาควิชาของมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตนักศึกษาทั้งหมด 1,200 ชุด

4.2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยกำหนดให้มีผู้ประสานงานเก็บข้อมูลทำหน้าที่อธิบายวิธีการตอบแบบวัดให้กับนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยละเอียด เพื่อให้การตอบแบบวัดเป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิจัยมากที่สุด

4.3 เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามโดยละเอียด

4.4 นำแบบวัดที่มีการตอบครบถ้วนสมบูรณ์มาลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่ออธิบายถึงลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ของกลุ่มตัวอย่างใช้การวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson'S product-moment correlation coefficient) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงเส้นแบบมีตัวแปรแฝง (Casual structural Models with Latent Variable)

การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลอง (Goodnesss-of-fit measures) เพื่อศึกษาภาพรวมของแบบจำลองว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ อย่างไร โดยค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบมีดังนี้ (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatharn, 2006; Diamantopoulos, & Siguaw, 2000; Jöreskog, & Sörbom,1993; นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, 2554)

1. ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Squares statistics : χ^2) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ โดยถ้าค่า χ^2 มีค่าต่ำหรือเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าใด แสดงว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่า p value ควรเป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญ และสามารถพิจารณาได้จากอัตราส่วนระหว่างค่าไค-สแควร์กับองศาอิสระ(χ^2/df) ว่ามีค่าไม่เกิน 3 หรือ 2 แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องในระดับดี (Mclver, 1981 อ้างถึงใน นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, 2554)

2. ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of fit index : GFI) มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่า GFI เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ตัดสินว่า ค่า GFI ต้องมากกว่า 0.90 ขึ้นไป

3. ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted goodness of fit index : AGFI) เป็นดัชนีที่ปรับค่า GFI ด้วย df มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่า AGFI เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ตัดสินว่า ค่า AGFI ต้องมากกว่า 0.90 ขึ้นไป

4. ค่าดัชนี Normal Fit Index (NFI) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่า NFI เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ตัดสินว่า ค่า NFI ต้องมากกว่า 0.90 ขึ้นไป

5. ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ RMSEA (Root mean square error of approximation) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องของแบบจำลองที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร โดยถ้าค่า RMSEA มีค่าต่ำกว่า .10 แสดงว่าแบบจำลองมีความ

สอดคล้องในระดับดี ถ้าต่ำกว่า .05 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องในระดับดีมาก ถ้าค่า RMSEA มีค่าต่ำกว่า .10 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องในระดับดี ถ้าต่ำกว่า .01 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องในระดับดีเยี่ยม และถ้าเท่ากับ 0 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องอย่างแท้จริง

6. ค่ารากที่สองเฉลี่ยของเศษมาตรฐาน SRMR (Standardized Root mean squared residual) เป็นค่าเฉลี่ยของเศษที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างกับค่าที่ประมาณจากค่าพารามิเตอร์ ถ้าค่า SRMR มีค่าต่ำมากแสดงว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนสูง โดยทั่วไปค่า SRMR ไม่ควรสูงกว่า .05

เกณฑ์ในการตวจสอบความสอดล้องระหว่างแบบจำลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถสรุปได้ดังนี้

ตาราง 2 สรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง

ดัชนี	ระดับการยอมรับ
ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2)	χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือ สัดส่วนของค่าไค-สแควร์กับค่าองศาความอิสระ ไม่เกิน 2.00
ค่า GFI	มากกว่า 0.90 ขึ้นไป
ค่า AGFI	มากกว่า 0.90 ขึ้นไป
ค่า NFI	มากกว่า 0.90 ขึ้นไป
ค่า RMSEA	ต่ำกว่า .05
ค่า SRMR	ต่ำกว่า .05

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติพื้นฐานของตัวแปร และผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 1,087คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) มีลักษณะทางชีวสังคม ดังนี้ เพศ แบ่งเป็น เพศชาย 441 คน (ร้อยละ 40.80) เพศหญิง จำนวน 639 คน (ร้อยละ 59.20) อายุเฉลี่ยเท่ากับ 21 ปี โดยแบ่งเป็นอายุ 17 – 20 ปี จำนวน 674 คน (ร้อยละ 63.17) อายุ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 393 คน (ร้อยละ 36.83) กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 จำนวน 320 คน (ร้อยละ 29.74) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 400 คน (ร้อยละ 37.17) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 335 คน (ร้อยละ 31.40) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 21 คน (ร้อยละ 1.95) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 440 คน (ร้อยละ 40.5) รองลงมา คือ สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 381 คน (ร้อยละ 35.1) และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 266 คน (ร้อยละ 24.5) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยร่วมกิจกรรมของคณะ/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย ปีการศึกษาละ 3 - 4 ครั้ง จำนวน 479 คน (ร้อยละ 44.48) รองลงมา เคยร่วมกิจกรรมฯ ปีการศึกษาละ 1 – 2 ครั้ง จำนวน 292 คน (ร้อยละ 27.11) และเคยร่วมกิจกรรมฯ ปีการศึกษาละ 5 – 5 ครั้ง จำนวน 274 คน (ร้อยละ 25.44) และการทำงานพิเศษระหว่างเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานพิเศษ จำนวน 540 คน (ร้อยละ 50.09) รองลงมา เคยทำงานพิเศษเป็นบางครั้ง จำนวน 433 คน (ร้อยละ40.17) และทำงานพิเศษเป็นประจำ จำนวน 105 คน (ร้อยละ 9.74) ทั้งนี้มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (n = 1,087 คน)	ร้อยละ*
เพศ	ชาย	441	40.80
	หญิง	639	59.20
อายุ (อายุเฉลี่ย = 21 ปี)	อายุ 17 – 20 ปี	674	63.17
	อายุ 21 ขึ้นไป	393	36.83
ชั้นปี	ชั้นปีที่ 1	320	29.74
	ชั้นปีที่ 2	400	37.17
	ชั้นปีที่ 3	335	31.40
	ชั้นปีที่ 4	21	1.95
สาขาวิชาที่เรียน	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	440	40.5
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	266	24.5
	สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	381	35.1
การเข้าร่วมกิจกรรมของ	ปีการศึกษาละ 1-2 ครั้ง	292	27.11
คณะ/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย	ปีการศึกษาละ 3-4 ครั้ง	479	44.48
	ปีการศึกษาละ 5-6 ครั้ง	274	25.44
	ไม่เคยเลย	32	2.97
การทำงานพิเศษระหว่างเรียน	ทำเป็นบางครั้ง	433	40.17
	ทำเป็นประจำ	105	9.74
	ไม่เคยเลย	540	50.09

** ร้อยละไม่รวม Missing Value*

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร

4.2.1 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง จำนวน 10 ตัวแปร และ ตัวแปรสังเกต จำนวน 17 ตัวแปร กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 1,087 คน โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.29 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.60) ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 197.51 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 20.97) ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.44 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.59) ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 100.57 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.74) ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.77 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.76) ตัวแปรความสามารถในการรู้คิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.64 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.37) ตัวแปรเหตุผลเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 112.99 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.15) ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 127.35 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 20.56) ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 99.54 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.39) และตัวแปรความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.35 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.27) ทั้งนี้มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	SD
พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	**66**	**142**	**104.29**	**11.60**
ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้	14	42	33.20	4.24
ด้านการพึ่งตนเองได้	3	18	11.19	3.39
ด้านการมีจิตสำนึกสาธารณะ	10	42	30.36	4.53
ด้านการเคารพกติกาของสังคม	3	18	10.72	2.96
การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว	**107**	**249**	**197.51**	**20.97**
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	35	108	85.57	10.40
การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว	68	144	111.94	12.66
การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา	**25**	**90**	**64.44**	**9.59**
บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย	25	90	64.44	9.59
การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน	**59**	**147**	**100.57**	**13.74**
การเป็นแบบอย่างของเพื่อน	59	147	100.57	13.74

ตาราง 4 (ต่อ) ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	SD
การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน	**14**	**84**	**40.77**	**13.76**
การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	14	84	40.77	13.76
ความสามารถในการรู้คิด	**26**	**72**	**49.64**	**8.37**
ความสามารถในการรู้คิด	26	72	49.64	8.37
เหตุผลเชิงจริยธรรม	**72**	**144**	**112.99**	**13.15**
เหตุผลเชิงจริยธรรม	72	144	112.99	13.15
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	**80**	**180**	**127.35**	**20.56**
การมุ่งอนาคต	20	90	63.87	13.90
การควบคุมตน	39	90	63.46	8.80
เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	**64**	**132**	**99.54**	**12.39**
ด้านความรู้เชิงประเมินค่า	36	72	56.70	7.25
ด้านอารมณ์ความรู้สึก	20	60	42.83	6.13
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง	**35**	**84**	**56.35**	**9.27**
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง	35	84	56.35	9.27

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.27 ถึง .71 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุด คือ เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ด้านอารมณ์ความรู้สึกกับด้านความรู้เชิงประเมินค่า ($r = .71$, $p > .01$) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบมากที่สุด คือ ความสามารถในการรู้คิดกับการเปิดรับข่าวสารการเมือง ($r = -.27$, $p > .01$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด พบว่า ไม่มีตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป คือ ไม่เกิน .85 ซึ่งหากตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กันมากกว่า .85 มีแนวโน้มว่าจะเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) (Kline, 2005 อ้างถึงใน วิไลลักษ์ ลังกา, 2554) ทั้งนี้มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 5

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ดังนี้

n	หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวเอย่าง
M	หมายถึง ค่าเฉลี่ย
SD	หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
%CV	หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ก ารกระจาย
Sk	หมายถึง ค่าความเบ้ (Skewness)
Ku	หมายถึง ค่าความโด่ง (Kurtosis)
SE	หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
TE	หมายถึง อิทธิพลรวม
IE	หมายถึง อิทธิพลทางอ้อม
DE	หมายถึง อิทธิพลทางตรง
χ^2	หมายถึง ค่าสถิติไค-สแควร์
p	หมายถึง ค่าความน่าจะเป็นทางสถิติ
df	หมายถึง องศาอิสระ
GFI	หมายถึง ดัชนีวัดความกลมกลืน
AGFI	หมายถึง ดัชนีวัดความกลมกลืนปรับแก้แล้ว
RMSEA	หมายถึง ดัชนีความกลมกลืนในการประมาณค่าพารามิเตอร์
SRMR	หมายถึง ดัชนีรากมาตรฐานค่าเฉลี่ยกาลังสองของส่วนที่เหลือ
CN	หมายถึง ดัชนีความพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง
CFI	หมายถึง ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
(1) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้	1																
(2) การพึ่งตนเองได้	.15**	1															
(3) การมีจิตสำนึกสาธารณะ	.56**	-.08*	1														
(4) การเคารพกติกาของสังคม	.18**	.55**	-.07*	1													
(5) การแก้ปัญหาด้วยท่าทีที่สันติ	.63**	.19**	.45**	.15**	1												
(6) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.36**	.16**	.24**	.17**	.31**	1											
(7) การเป็นแบบอย่างของครอบครัว	.41**	.28**	.30**	.24**	.38**	.65**	1										
(8) บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย	.32**	.19**	.21**	.17**	.28**	.31**	.37**	1									
(9) การเป็นแบบอย่างของเพื่อน	.36**	.37**	.23**	.35**	.33**	.38**	.46**	.43**	1								
(10) การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	.003	-.25**	.19**	-.18**	-.004	-.05	-.05	-.12**	-.08**	1							
(11) ความสามารถในการรู้คิด	.30**	.50**	.12**	.46**	.33**	.31**	.43**	.37**	.55**	-.27**	1						
(12) เหตุผลเชิงจริยธรรม	.52**	.24**	-.36**	.21**	.45**	.31**	.39**	.30**	.34**	-.11**	.29**	1					
(13) การมุ่งอนาคต	.32**	.49**	.07*	.55**	.26**	.28**	.38**	.30**	.49**	-.26**	.59**	.33**	1				
(14) การควบคุมตน	.46**	.43**	.28**	.41**	.40**	.34**	.43**	.31**	.49**	-.16**	.46**	.45**	.62**	1			
(15) ด้านความรู้เชิงประเมินค่า	.67**	.34**	.44**	.36**	.54**	.36**	.46**	.38**	.45**	-.06*	.43**	.58**	.52**	.59**	1		
(16) ด้านอารมณ์ความรู้สึก	.55**	.44**	.35**	.50**	.46**	.35**	.45**	.38**	.54**	-.12**	.56**	.43**	.58**	.57**	.71**	1	
(17) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง	.42**	.53**	.23**	.54**	.38**	.32**	.44**	.32**	.55**	-.08*	.61**	.37**	.66**	.62**	.58**	.69**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ; **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01*

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

รายละเอียดและผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น มีดังนี้

1. ผลการตรวจสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติของตัวแปร

การตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรสังเกต ผู้วิจัยได้แปลงค่าคะแนนให้เป็นค่าคะแนนปกติ (Normal Score) แล้วจึงทำการทดสอบว่าตัวแปรสังเกตมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติของตัวแปรหรือไม่ โดยการศึกษาจากค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจาย (%CV) ค่าความเบ้ (Sk) ค่าความโด่ง(Ku) และพิจารณาผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าความเบ้และความโด่ง (ค่า χ^2 และค่า P-Value of χ^2 ของ Skewness & Kurtosis) หากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรสังเกตมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ผลการทดสอบแสดงว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (ค่า P-Value of χ^2 มากกว่า .05) ทั้งนี้มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Normal Curve) ของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษา (จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 1,087 คน)

ตัวแปรสังเกต	M	SD	%CV	Sk	Ku	χ^2	P-Value of χ^2
(1) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้	33.20	4.24	12.77	-0.53	-0.97	1.23	0.54
(2) การพึ่งตนเองได้	11.19	3.39	30.29	-0.34	-1.19	1.52	0.47
(3) การมีจิตสำนึกสาธารณะ	30.36	4.53	14.92	-0.15	-0.39	0.17	0.92
(4) การเคารพกติกาของสังคม	10.72	2.96	27.61	-0.12	-0.56	0.33	0.85
(5) การแก้ปัญหาด้วยท่าทีที่สันติ	33.20	4.24	12.77	-0.81	-1.22	2.17	0.34
(6) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	85.57	10.40	12.15	-0.04	-0.12	0.02	0.99
(7) การเป็นแบบอย่างของครอบครัว	111.94	12.66	11.31	-0.006	-0.04	0.001	0.99
(8) บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย	64.44	9.59	14.88	0.001	-0.04	0.002	0.99
(9) การเป็นแบบอย่างของเพื่อน	100.57	13.74	13.66	0.02	-0.06	0.004	0.99
(10) การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	40.77	13.76	33.75	0.37	-0.79	0.75	0.67
(11) ความสามารถในการรู้คิด	49.64	8.37	16.86	-0.02	-0.10	0.11	0.99
(12) เหตุผลเชิงจริยธรรม	112.99	13.15	11.64	-0.05	-0.16	0.03	0.99
(13) การมุ่งอนาคต	63.87	13.90	21.76	-0.08	-0.27	0.01	0.96
(14) การควบคุมตน	63.46	8.80	13.87	0.005	-0.11	0.03	0.99
(15) ด้านความรู้เชิงประเมินค่า	56.70	7.25	12.79	-0.13	-0.39	0.17	0.92
(16) ด้านอารมณ์ความรู้สึก	42.83	6.13	14.31	-0.01	-0.18	0.03	0.98
(17) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง	56.35	9.27	16.45	-0.02	-0.16	0.02	0.99

2. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงที่ทำการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.27 ถึง .78 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุด พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยกับเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ($r = .78$, $p > .01$) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบมากที่สุด คือ ความสามารถในการรู้คิดกับการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ($r = -.27$, $p > .01$) ทั้งนี้มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเอง

ตัวแปร	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
(1) การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว	1									
(2) การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา	.38**	1								
(3) การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน	.47**	.43**	1							
(4) การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน	-.06	-.12**	-.08**	1						
(5) ความสามารถในการรู้คิด	.42**	.37**	.55**	-.27**	1					
(6) เหตุผลเชิงจริยธรรม	.39**	.30**	.34**	-.11**	.29**	1				
(7) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	.43**	.33**	.54**	-.24**	.60**	.41**	1			
(8) เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	.49**	.41**	.51**	-.09**	.52**	.55**	.67**	1		
(9) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง	.42**	.32**	.55**	-.08*	.61**	.36**	.71**	.68**	1	
(10) พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	.49**	.36**	.50**	-.05	.50**	.60**	.59**	.78**	.62**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ; **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01*

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ที่กล่าวว่า “แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์” พบว่า

2.1 ผลการทดสอบความกลมกลืนของแบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามภาพประกอบ 1 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความกลมกลืน และดัชนีเปรียบเทียบ พบว่ามีค่าดัชนีความกลมกลืนไม่ดีนัก โดยมีค่า χ^2 ที่ df 88 เท่ากับ 1,919.90 (p = 0.00) ค่า χ^2 / df เท่ากับ 21.81 ค่า GFI เท่ากับ 0.83 ค่า AGFI เท่ากับ 0.70 ค่า NFI เท่ากับ 0.93 ค่า NNFI เท่ากับ 0.90 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.14 ค่า SRMR เท่ากับ 0.11 ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับแก้แบบจำลองโดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในทางทฤษฎีและการอภิปรายผลการวิจัย ประกอบกับการรายงานค่าดัชนีการปรับแก้ (Modification Index) โดยได้ปรับแก้แบบจำลอง ดังนี้

1. ตัดเส้นอิทธิพลของตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

2. ตัดเส้นอิทธิพลของตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษาถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

3. ตัดเส้นอิทธิพลของตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

4. ตัดเส้นอิทธิพลของเหตุผลเชิงจริยธรรมถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

5. ตัดเส้นอิทธิพลของตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

6. ตัดเส้นอิทธิพลของความสามารถในการรู้คิดถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

7. ตัดเส้นอิทธิพลของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

8. ตัดเส้นอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองถึงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

9. เพิ่มเส้นอิทธิพลของเหตุผลเชิงจริยธรรมถึงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

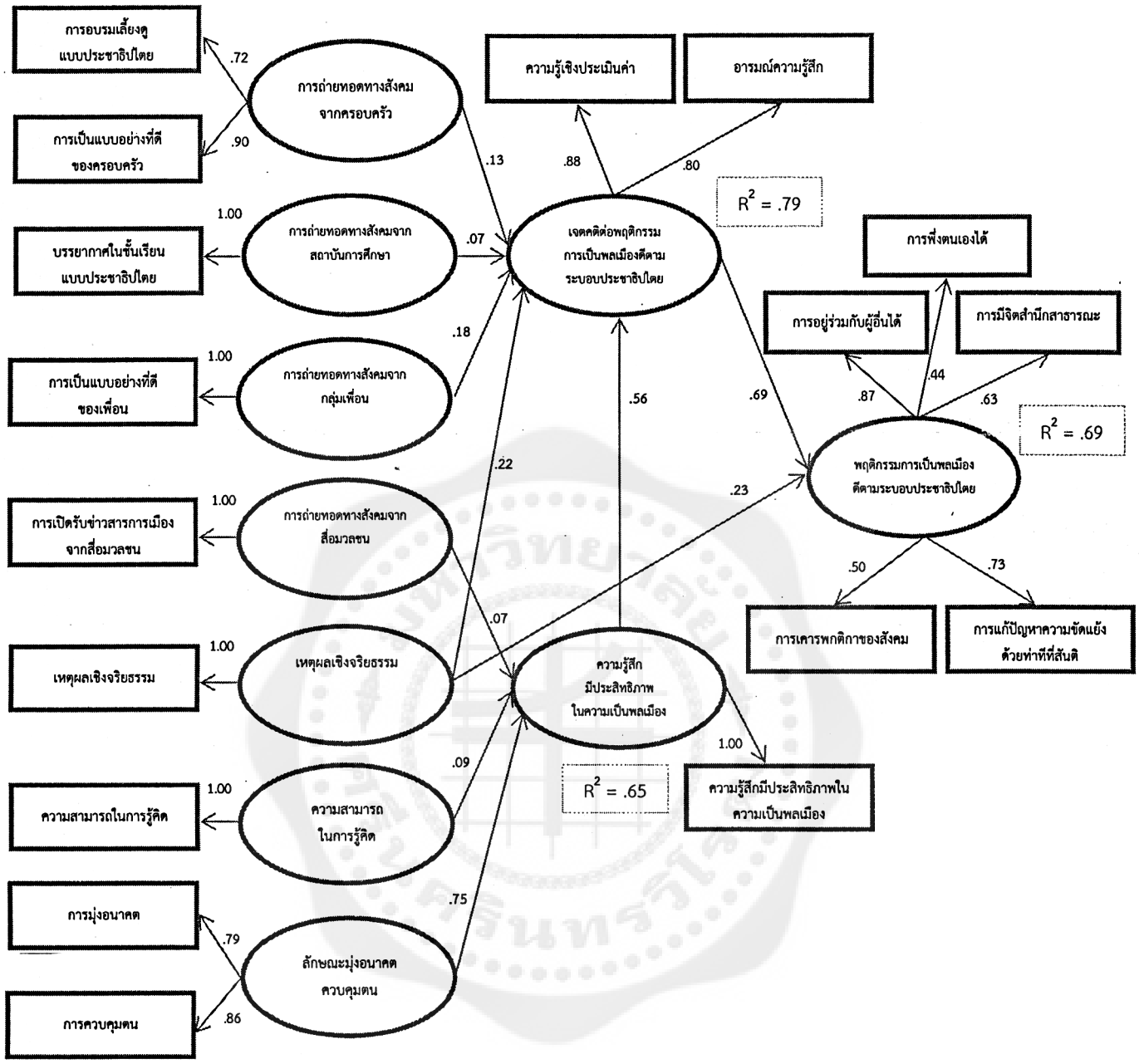
10. เพิ่มเส้นอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

เมื่อปรับแก้แบบจำลองตามที่กล่าวมาแล้ว พบว่า แบบจำลองพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีความกลมกลืนและค่าดัชนีเปรียบเทียบมีค่าดังนี้ χ^2 ที่ df 44 เท่ากับ 63.89 (p = 0.027) ค่า χ^2 / df เท่ากับ 1.45 ค่า GFI เท่ากับ 0.99 ค่า AGFI เท่ากับ 0.98 ค่า NFI เท่ากับ 1.00 ค่า NNFI เท่ากับ 1.00 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.020 ค่า SRMR เท่ากับ 0.018 ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่าแบบจำลองที่ปรับแล้วมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี โดยมีรายละเอียดดังที่แสดงในตาราง 8 และ ภาพประกอบ 3

ตาราง 8 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเอง

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล								
	เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย			ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง			พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย		
	R^2 = .79			R^2 = .65			R^2 = .69		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว	.13**	-	.13**	-	-	-	-	.09**	.09**
การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา	.07**	-	.07**	-	-	-	-	.05**	.05**
การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน	.18**	-	.18**	-	-	-	-	.13**	.13**
การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน	-	.04**	.04**	.07**	-	.07**	-	.03**	.03**
เหตุผลเชิงจริยธรรม	.22**	-	.22*	-	-	-	.23**	.15**	.38**
ความสามารถในการรู้คิด	-	.05**	.05**	.09**	-	.09**	-	.03**	.03**
ลักษณะมุ่งอนาคต	-	.42**	.42**	.75**	-	.75**	-	.29**	.29**
ควบคุมตน									
เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	.69**	-	.69**
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง	.56**	-	.56**	-	-	-	-	.39**	.39**

หมายเหตุ : DE = อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ; IE = อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ; TE = อิทธิพลรวม (Total Effect) ; ** P < .01

ภาพประกอบ 3 แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2 ผลการแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2.1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงภายนอก

ตัวแปรแฝงภายนอกที่มีองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ มี 2 ตัวแปร คือ (1) ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.90) รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.72) และ (2) ตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มี 2 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ การควบคุมตน (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.86) และการมุ่งอนาคต (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.79)

2.2.2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงภายใน

2.2.2.1 ตัวแปรพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ได้แก่ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87) รองลงมา คือ การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีที่สันติ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.73) การมีจิตสำนึกสาธารณะ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.63) การเคารพกติกาของสังคม (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.50) และการพึ่งตนเองได้ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.44)

2.2.2.2 ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ได้แก่ ความรู้เชิงประเมินค่า (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.88) รองลงมา คือ อารมณ์ความรู้สึก (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79)

2.2.3 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางตรงและทางอ้อมของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

2.2.3.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางตรงของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงที่สุด คือ ตัวแปรแฝงภายในเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.69) รองลงมา คือ ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.23) กล่าวคือ นิสิตนักศึก

ที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงจะมีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูง

2.2.3.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางอ้อมของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม ตัวแปรแฝงภายนอกความสามารถในการรู้คิด ตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

มีตัวแปรแฝงทั้งหมด 4 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย โดยตัวแปรแฝงที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐานสูงที่สุด คือ ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.15) รองลงมาคือ ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.13) ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.09) และตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.05) ตามลำดับ

มีตัวแฝงทั้งหมด 3 ตัวแปรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองและเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย โดยตัวแปรแฝงที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐานสูงที่สุด คือ ตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.29) รองลงมาคือ ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.03) และตัวแปรแฝงภายนอกความสามารถในการรู้คิด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.03)

ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม ตัวแปรแฝงภายนอกความสามารถในการรู้คิด ตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง และตัวแปรแฝงภายในเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 69

2.2.4 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางตรงและทางอ้อมต่อเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

2.2.4.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางตรงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงของเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงที่สุด คือ ตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.56) รองลงมาคือ ตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.42) ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.22) ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.18) ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว(ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.13) และตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.07) ตามลำดับ

2.2.4.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางอ้อมของเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ตัวแปรแฝงภายนอกความสามารถในการรู้คิด และตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีตัวแปรแฝงทั้ง 3 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง โดยตัวแปรแฝงที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐานสูงที่สุด คือ ตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.42) ตัวแปรแฝงภายนอกความสามารถในการรู้คิด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.05) ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.04)

ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม ตัวแปรแฝงภายนอกความสามารถในการรู้คิด ตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง สามารถร่วมกันอธิบายเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 79

2.2.5 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางตรงต่อความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงของความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองสูงที่สุด คือ ตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.75) รองลงมา คือ ตัวแปรแฝงภายนอกความสามารถในการรู้คิด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.09) และตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐาน = 0.07)

ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ตัวแปรแฝงภายนอกความสามารถในการรู้คิด และตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สามารถร่วมกันอธิบายความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 65

บทที่ 5
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการถ่ายทอดทางสังคม จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 3 ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใน 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์ จำนวน 1,087 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติพื้นฐานของตัวแปร

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะทางชีวสังคม ดังนี้ เพศ แบ่งเป็น เพศชาย 441 คน (ร้อยละ 40.80) เพศหญิง จำนวน 639 คน (ร้อยละ 59.20) อายุเฉลี่ยเท่ากับ 21 ปี โดยแบ่งเป็นอายุ 17 – 20 ปี จำนวน 674 คน (ร้อยละ 63.17) อายุ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 393 คน (ร้อยละ 36.83) กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 จำนวน 320 คน (ร้อยละ 29.74) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 400 คน (ร้อยละ 37.17) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 335 คน (ร้อยละ 31.40) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 21 คน (ร้อยละ 1.95) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 440 คน (ร้อยละ 40.5) รองลงมา คือ สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 381 คน (ร้อยละ 35.1) และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 266 คน (ร้อยละ 24.5) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยร่วมกิจกรรมของคณะ/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย ปีการศึกษาละ 3 - 4 ครั้ง จำนวน 479 คน (ร้อยละ 44.48) รองลงมา เคยร่วมกิจกรรมฯ ปีการศึกษาละ 1 – 2 ครั้ง จำนวน 292 คน (ร้อยละ 27.11) และเคยร่วมกิจกรรมฯ ปีการศึกษาละ 3 – 5 ครั้ง จำนวน 274 คน (ร้อยละ 25.44) และการทำงานพิเศษระหว่างเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานพิเศษ จำนวน 540 คน (ร้อยละ 50.09) รองลงมา เคยทำงานพิเศษเป็นบางครั้ง จำนวน 433 คน (ร้อยละ 40.17) และทำงานพิเศษเป็นประจำ จำนวน 105 คน (ร้อยละ 9.74)

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง จำ
จำนวน 17 ตัวแปร กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาต
ค่าเฉลี่ยของตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรพฤติกรรมการเ
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.29 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.6
ครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 197.51 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่
สังคมจากสถาบันการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.44 (ส่วนเบี่ยงเ
ถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 100.57 (
ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.77 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.76) ตัวแปรความสามารถในการรู้คิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.64 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.37) ตัวแปรเหตุผลเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 112.99 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.15) ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 127.35 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 20.56) ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 99.54 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.39) และตัวแปรความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.35 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.27)

2. สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการทดสอบความกลมกลืนของแบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามภาพประกอบ 2 (ที่แสดงในบทที่ 1) กับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความกลมกลืนไม่ดีนัก ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับแก้แบบจำลองโดยตัดเส้นทางอิทธิพล 8 เส้นทาง และเพิ่มเส้นทางอิทธิพล 2 เส้นทาง เมื่อปรับแก้แบบจำลองตามที่กล่าวมาแล้ว พบว่า แบบจำลองพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีความกลมกลืนและค่าดัชนีเปรียบเทียบมีค่าดังนี้ χ^2 ที่ df 44 เท่ากับ 63.89 (p = 0.027) ค่า χ^2 / df เท่ากับ 1.45 ค่า GFI เท่ากับ 0.99 ค่า AGFI เท่ากับ 0.98 ค่า NFI เท่ากับ 1.00 ค่า NNFI เท่ากับ 1.00 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.020 ค่า SRMR เท่ากับ 0.018 ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่าแบบจำลองที่ปรับแล้วมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี

แม้ว่าจะมีการปรับแบบจำลอง (ตามภาพประกอบ 3 ที่แสดงในบทที่ 4) ก็ยังคงเป็นไปตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมโดยพบว่าสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) สาเหตุด้านสถานการณ์ (2) สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม และ (3) สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยมีรายละเอียดสำคัญคือ (1) การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน และเหตุผลเชิงจริยธรรม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (2) การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ความสามารถในการรู้คิด และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองและเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และ (3) เหตุผลเชิงจริยธรรมและเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบว่าผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมที่กล่าวว่าการมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของพลเมืองดี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2539)

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ซึ่งจะได้อภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานย่อยดังนี้

1.1 การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยนี้บางส่วน กล่าวคือ หากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวในระดับสูงจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและก็จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย ซึ่งการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวถือเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งที่ในการปลูกฝังและพัฒนาเจตคติและพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยคือการให้ความรัก ดูแล เอาใจใส่ คอยให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้อิสระในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึก เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ภายในบ้าน มีการให้รางวัลและชื่นชมเมื่อทำความดี และลงโทษที่เหมาะสมเมื่อทำผิดพร้อมทั้งมีการอธิบายเหตุผลของการให้รางวัลและการลงโทษ และมีการปฏิบัติต่อบุตรอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ใช้อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่ (กมลวรรณ คารมปราชญ์คล้ายแก้ว, 2557; นริสรา พึ่งโพธิ์สภ, 2554; Roger, 1972) ทำให้ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ

ประชาธิปไตย เป็นคนเปิดเผย มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีเหตุผล และมีการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (วราภรณ์ รักวิจัย, 2527; นุชลดา โรจนปภาพรรณ, 2541) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย สำหรับการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวนั้นเป็นวิธีการที่ต่อเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว โดยครอบครัวเป็นตัวแบบที่สำคัญของจิตลักษณะและพฤติกรรมของการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย บุตรจะค่อยๆ เรียนรู้ จดจำความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของบิดามารดาหรือผู้ให้การเลี้ยงดูอย่างต่อเนื่องจนในที่สุดสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินนั้นจะกลายเป็นแบบแผนความคิด เป็นพฤติกรรม และเป็นลักษณะนิสัยของตนเอง (จรรจา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก, 2521) หากครอบครัวใดมีให้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยก็มีแนวโน้มว่าบุตรจะได้เรียนรู้ เห็นแบบอย่างที่ดี และค่อยๆ ซึมซับแบบอย่างที่ได้เห็น จนในที่สุดก็จะพัฒนาเป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีและพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่พบว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว (การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว) มีความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีและพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น ทัศนคติที่ดีและพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (ธญธัช วิบัติภูมิประเทศ, 2556) ความเป็นพลเมืองดี (ปภัสสร ไพบูลย์ฐิติชัย, 2553) พฤติกรรมประชาธิปไตย (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2554; ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (O'Neil, 2010) เจตคติที่ดีและพฤติกรรมรับผิดชอบ (จีรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555) พฤติกรรมเสียสละ (วัชชิรทาน เข็มทอง, 2555) และ ความฉลาดทางการเมืองด้านพฤติกรรมการเลือกตั้ง (ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์, 2553) ผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

1.2 การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยนี้บางส่วน กล่าวคือ หากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษาในระดับสูงจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและก็จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย ซึ่งสถาบันการศึกษาถือ

เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลต่อจากครอบครัว ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษาที่มีตัวแปรสังเกต 1 ตัว คือ บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย มีส่วนสำคัญในการพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย ถ้าห้องเรียนมีความเป็นประชาธิปไตยสูงครูอาจารย์มีการเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเป็นอิสระแต่ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบของมหาวิทยาลัยหรือชั้นเรียน มีความยุติธรรม ให้ทุกคนในชั้นเรียนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน มีการชี้แจงหลักเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจน มีการชื่นชมเมื่อทำความดี มีการลงโทษอย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะกฎระเบียบของชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาสามารถให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาในอนาคตได้ (พรรณี ชูทัย เจนจิต, 2550; ยุภารัตน์ ชลภาพ, 2548; ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546; รัตนา อัครศรีประไพ, 2540) หากนิสิตนักศึกษาได้รับประสบการณ์ประชาธิปไตยในชั้นเรียนตามที่กล่าวมาก็จะเกิดการพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในฐานะพลเมืองของประเทศไทยได้

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่พบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีและพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) การยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมือง (Manganelli, 2013) ความเป็นพลเมือง (Kahne, Crown, & Lee, 2015; Knowles & McCafferty-Wright, 2015) ความผูกพันกับกิจกรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมกับการเคลื่อนไหวทางสังคม (Allen & Bang, 2015) และการเป็นอาสาสมัคร (McDevitt & Kiousis, 2006) ผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

1.3 การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้มีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยนี้บางส่วน กล่าวคือ หากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนในระดับสูงจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและก็จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย ซึ่งกลุ่มเพื่อนถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อบุคคลอย่างมากโดยเฉพาะช่วงวัยรุ่น วัยนี้จะความคิดและพฤติกรรมการแสดงออกที่สอดคล้องกับเพื่อนสนิท เพราะมีการพูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในเรื่องการเรียน

และเรื่องอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน (ศรันย์ พิมพ์ทอง, 2557; Bandura, 1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541) ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษาที่มีตัวแปรสังเกต 1 ตัว คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างเจตคติและพฤติกรรมที่ดี หากนิสิตนักศึกษาคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยก็มีแนวโน้มว่าจะมีพฤติกรรมคล้อยตามเพื่อน เช่น หากคบเพื่อนสนิทที่ชอบทำงานอาสาสมัครหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม ก็มีแนวโน้มว่าจะชอบทำงานอาสาสมัครหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามเพื่อนไปด้วย ฯลฯ

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่พบว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีและพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น เจตคติที่ดีและพฤติกรรมรับผิดชอบ (จีรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555) จิตอาสา (ณัฐณิชากร ศรีบริบูรณ์, 2550) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Schmid, 2012) ผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

1.4 การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง แต่ไม่ผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยนี้บางส่วน

ทั้งนี้เมื่อปรับแบบจำลอง โดยการเพิ่มเส้นอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย พบว่า การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองและเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า หากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนในระดับสูงจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองสูง ส่งผลให้เป็นผู้ที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูง และส่งผลให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย โดยสื่อมวลชนถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการให้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ การทำให้เห็นแบบอย่างในเรื่องต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม (กาญจนา แก้วเทพ, 2543) หากมีการเปิดรับข่าวการสารการเมืองก็จะมีผลต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง และเจตคติทางการเมืองให้กับคนในสังคม (เสรี วงษ์มณฑา, 2537) สอดคล้องกับแนวคิดที่ Bandura (1977) ที่ได้เสนอไว้ว่าบุคคลเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆที่ได้พบเห็นหรือพฤติกรรมที่ปรากฏผ่านสื่อมวลชน ซึ่งปัจจุบันมีช่องทางการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านสื่อมวลชนมากขึ้น

สามารถเปิดรับผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ทุกที่ทุกเวลาถ้ามีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเตอร์เน็ต เป็นโอกาสที่ทำให้นิสิตนักศึกษาสามารถติดตามข่าวสาร ค้นหาข้อมูลต่างๆ รวมถึงรับชมสารคดี เรื่องสั้น ละครภาพยนตร์เกี่ยวกับการเมืองได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ซึ่งทำให้มีโอกาสได้พบเห็นและเรียนรู้ถึงแบบแผนของการแสดงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยจากตัวแบบผ่านสื่อมวลชน จนเกิดการจดจำและเลียนแบบพฤติกรรมนั้นเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม รวมถึงรับทราบข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวทางการเมืองจนทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองส่งผลให้เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีและพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีและพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น เจตคติที่ดีและพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง (Cicognani, Zani, Fournier, Gavray, & Born, 2012) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (O'Neil, 2010; Erentaite, Zukauskiene, Beyers, & Pilkauskaite-Valickiene, 2012) ความฉลาดทางการเมือง (ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์, 2553) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Yu, 2016) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Hyun & Kim, 2015) จิตอาสา (ณัฐณิชากร ศรีบริบูรณ์, 2550) และความรับผิดชอบ (จีรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555) ผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชนส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

1.5 เหตุผลเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยนี้บางส่วน และภายหลังการปรับแบบจำลองโดยการเพิ่มเส้นอิทธิพลของเหตุผลเชิงจริยธรรมถึงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยก็พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย กล่าวคือ หากนิสิตเป็นผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและก็จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย ซึ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการคิด การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรมของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับระดับจริยธรรมของแต่ละบุคคล โดยที่การกระทำใดที่มีเหตุผลเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมถือว่าเป็นการกระทำที่มีจริยธรรมสูงกว่าการกระทำที่มีเหตุผลเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตนเองเป็นหลัก (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553; ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538) ทั้งนี้หากบุคคลใดมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงก็มีแนวโน้มว่า

จะเป็นผู้ที่คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่ก่อให้เกิดความเดือนร้อนกับผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีการเคารพกติกาของสังคม เมื่อมีความขัดแย้งก็สามารถแก้ไขด้วยวิธีการที่สันติ และมีจิตสำนึกสาธารณะ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้กับประเทศได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีและพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) ความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย (เพ็ญพร ทองคำสุก, 2550) การมีจิตสาธารณะ (จุฑาพร นาครอด, 2554) พฤติกรรมการช่วยเหลือสังคมทั้งในสนามและนอกสนาม (Rutten; et al.,2008) พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น (Paciello, Fida, Cerniglia, Tramontano, & Cole, 2013) พฤติกรรมเอื้อสังคม (Carlo, Mestre, Samper,Tur, & Armenta, 2010) พฤติกรรมเสียสละ (วัชชิรทาน เข็มทอง, 2555) เจตคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมประหยัดพลังงานไฟฟ้า (ธรณ์ธันย์ อำภานุกิจ, 2551) และเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม (Karpiak & Baril, 2008) ผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

1.6 ความสามารถในการรู้คิดมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการรู้คิดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองแต่ไม่ผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยนี้บางส่วน

อย่างไรก็ตามเมื่อปรับแบบจำลอง โดยการเพิ่มเส้นอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย พบว่าความสามารถในการรู้คิดมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง และเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสามารถในการรู้คิดสูงจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองสูง ส่งผลให้เป็นผู้ที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูง และส่งผลให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย ซึ่งความสามารถในการรู้คิดเป็นความสามารถทางสติปัญญาตามทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของเพียเจท์ เป็นผลจากกระบวนการคิดของมนุษย์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีความสามารถในการรู้คิดสูงจะมีการคิดโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง มีการตัดสินความผิดโดยพิจารณาจากเจตนามากกว่าผลเสียหาย และคิดว่ากฎระเบียบ

ยืดหยุ่นได้ (สุดใจ บุญอารีย์, 2546) หากนิสิตนักศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรู้คิดสูงก็มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะและมีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตยสูง (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553; ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546)

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยในประเทศไทยที่พบว่าความสามารถในการรู้คิดมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีและพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น ทัศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรม (สุดใจ บุญอารีย์, 2546) พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) จิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตย (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553) ผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าความสามารถในการรู้คิดส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

1.7 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองแต่ไม่ผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยนี้บางส่วน

อย่างไรก็ตามเมื่อปรับแบบจำลอง โดยการเพิ่มเส้นอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง และเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองสูง ส่งผลให้เป็นผู้ที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูง และส่งผลให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย ซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกลมองเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนสามารถวางแผนปฏิบัติตน และมีวินัยในการควบคุมตนเอง สามารถอดได้รอได้ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายยิ่งใหญ่ที่กำหนดไว้ในอนาคต (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2547) ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงจะมีพฤติกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม สามารถลดหรือการขจัดพฤติกรรมเดิมที่ไม่น่าปรารถนาให้หมดไปจากตนเอง โดยการจัดการของตนเอง และไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับจากผู้อื่น

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีและพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น พฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) จิตสำนึกสาธารณะ (สุคนธ์ธา เส็งเจริญ, 2556) จิตสาธารณะ (เจษฎา หนูรุ่น, 2551; ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ,2550; โกศล มีความดี, 2547)

จิตอาสา (สุดาพรรณ บินนอก, 2551) พฤติกรรมการพึ่งตนเอง (วรนุช สิปิยารักษ์, 2552) ความเป็นคนดี (รุ่งทิพย์ หอมวิไลย, 2549) พฤติกรรมรับผิดชอบ (จีรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555; สุขจิตร ตั้งเจริญ, 2554) ความรับผิดชอบต่อสังคม (O'Cass & Griffin, 2015) พฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรม (ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์, 2553) ความห่วงใยสิ่งแวดล้อม (Arnocky, Milfont & Nicol, 2014) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม (Milfont, Bain, Souza, Gouveis, & Kashima, 2014) ผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

1.8 เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยนี้อย่างชัดเจน กล่าวคือ หากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงก็จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงด้วย เจตคติเป็นจิตลักษณะของบุคคล อาจจะอยู่ในรูปของความรู้สึกพอใจไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นมาจากความรู้สึกเชิงประเมินค่าที่ประเมินว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษมากน้อยเพียงใด อันเป็นผลทำให้เกิดความรู้สึกพอใจไม่พอใจต่อสิ่งนั้นและมีความพร้อมที่จะกระทำสิ่งนั้นไปในทางที่สอดคล้องกับความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2531) บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความรู้สึก และความเข้าใจ อันเป็นผลมาจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมที่ได้เรียนรู้มาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก เมื่อแสดงพฤติกรรมใดไปแล้วได้รับผลตอบแทนในทางบวกก็มีแนวโน้มว่าเขาจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต (Fishbine & Ajzen, 1975; อ้างถึงใน วิรัติ ปานศิลา, 2542)

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่พบว่าเจตคติมีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลายด้าน เช่น พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) พฤติกรรมจิตสาธารณะ (จารุณี จันทร์เจริญ, 2555) พฤติกรรมอาสาสมัคร (สุพัฒนา บุญแก้ว, 2556) พฤติกรรมเสียสละ (วัชชิรทาน เข็มทอง, 2555) พฤติกรรมรับผิดชอบ (จีรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555) พฤติกรรมเพื่อสังคม (Bissing-Olson, Fielding, & Iyer, 2016) ผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

1.9 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อนี้

อย่างไรก็ตามเมื่อปรับแบบจำลอง โดยการเพิ่มเส้นอิทธิพลของความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองถึงเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย พบว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย โดยที่ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง เป็นความเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นพลเมืองของประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสามารถแสดงบทบาทของการเป็นพลเมืองในด้านต่างๆ ได้และบทบาทที่แสดงออกไปนั้นสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ตนเองปรารถนาได้ โดย Bandura (อ้างถึงใน ประทีป จินงี่, 2540) เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตน ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่ตนเองมีอยู่ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนมีผลต่อการกระทำพฤติกรรมของบุคคล ในบางสถานการณ์ถ้าบุคคลสองคนมีความสามารถในระดับที่เท่าเทียมกันก็มีการแสดงพฤติกรรมที่มีคุณภาพในระดับที่แตกต่างกันได้ถ้าบุคคลสองคนนั้นมีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่ในคนๆ เดียวกันถ้ามีการรับรู้ความสามารถในตนเองในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน เนื่องจากความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว แต่มีการยืดหยุ่นตามสถานการณ์ โดยสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงพฤติกรรมใดๆ จึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนในสถานการณ์นั้นๆ เช่น หากมีความรู้สึกว่าตนเองมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงก็มีแนวโน้มว่าจะมีการแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วย (กมลวรรณ คารมปราชญ์, 2550; จิรวุฒิ อนุสรณ์นรการ, 2546; ไชยพร ตัณฑ์จิตานนท์, 2536; ชลัช จงสืบพันธ์, 2527)

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่พบว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้านด้วยกัน เช่น การยึดมั่นผูกพันกับการเป็นพลเมือง (Manganelli, 2013) ความรับผิดชอบทางสังคม (Crocetti, Jahromi, & Meeus, 2012) การเป็นพลเมืองด้านการขับเคลื่อนทางสังคม (Knowles & McCafferty-Wright, 2015) จิตอาสา (ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์, 2556) การมีจิตสาธารณะ (จารุณี จันทร์เจริญ, 2555) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Kim & Khang, 2014) การแสดงออกทางการเมือง (Yu, 2016) และการประหยัดพลังงานไฟฟ้า (แจ่มนิดา คณานันท์, 2555)

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

1. ผลการวิจัยนี้พบว่าเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นครอบครัวและสถาบันการศึกษา รวมถึงตัวแทนในการทำหน้าที่ถ่ายทอดทางสังคม

อื่นๆ ควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังและพัฒนาจิตลักษณะดังกล่าวให้กับบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและแสดงออกอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยและบทบาทในสังคม

2. ผลการวิจัยนี้พบว่าตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ดังนั้นตัวแทนดังกล่าวควรพัฒนาบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

2.1 ครอบครัว บิดามารดาควรอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานด้วยวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้ความสำคัญ มีเหตุผล มีความยุติธรรม เปิดโอกาสให้บุตรหลานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ปัญหาในเรื่องสำคัญๆ ในบ้าน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบงานต่างๆ ภายในบ้าน รวมถึงบิดามารดาและผู้ปกครองควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานในเรื่องความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

2.2 สถาบันการศึกษา ควรจัดให้มีบรรยากาศการเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

2.3 สื่อมวลชน ควรนำเสนอข่าวสารทางการเมืองอย่างเป็นกลางนำเสนอให้ครบทุกด้านเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองอย่างชัดเจน ถูกต้อง รอบด้าน รวมถึงควรมีการนำเสนอรายการที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัย ที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย สามารถนำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้ในการสร้างคู่มือพัฒนาหรือสร้างชุดฝึกอบรม หรือสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยในการเรียนต่อไป

2. ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษากับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 3 ของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากับนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งอื่นๆ ทั่วประเทศ

3. ในการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross sectional studies) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาระยะยาว (Longitude studies) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาต่างๆ เช่น ดูพัฒนาการทางด้านการเป็นพลเมืองตั้งแต่เข้าเรียนชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นตลอดช่วงเวลาของการศึกษาในมหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

กมลวรรณ คารมปราชญ์. (2550). *การศึกษาอิทธิพลของการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว สถาบันการศึกษาที่ทำงานและสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมืองความผูกพันต่อพรรคการเมืองและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานรัฐวิสาหกิจ.* (การศึกษาก่อนนำเสนอปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.

กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว. (2557). บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย. *พฤติกรรมศาสตร์, 20*(1), 1-18.

กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว. (2557). ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ในครอบครัวสถาบันการศึกษาและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี. *พฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 6*(1), 159-175.

กัลย์ธีรา สุขกำ่า, และทิพย์วัลย์ สุรินยา. (2554). การทำหน้าที่ของครอบครัว ความฉลาดทางจริยธรรมกับความเป็นพลเมืองดี ของนิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. *วารสารจิตวิทยาคลินิก. 42*(1): 34-51.

กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส โพรดักส์.

โกศล มีความดี. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

งามตา วนินทานนท์. (2535). *จิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

งามตา วนินทานนท์. (ม.ป.ป.). *เอกสารคำสอน วิชา วป 581 การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จรรจา สุวรรณทัต, ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2521). *พฤติกรรมศาสตร์เล่ม 1 พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

จิรวุฒิ อนุสรณ์นรการ. (2546). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้.* รายงานการวิจัย. ยะลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

จารุณี จันทร์เจริญ. (2555). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอำเภอเมืองลพบุรีจังหวัดลพบุรี.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

แจ่มนิดา คณานันท์. (2555). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่ทำงานของข้าราชการพลเรือนกระทรวงศึกษาธิการ.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

จีรพัฒน์ ศิริรักษ์. (2555). *ลักษณะสถานการณ์ในโรงเรียนครอบครัวและจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

จุฑาพร นาครอด. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 3.* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา.

เจษฎา หนูรุ่น. (2551). *ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิต ในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา.

ชลัช จงสืบพันธ์. (2543). โรงเรียนกับบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง. *สรรสาระทางรัฐศาสตร์, 1*(1), 138-166.

ชลัช จงสืบพันธ์ (2527). *การศึกษาลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางปริบท และลักษณะทางจิตวิสัยของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง.* (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์.

ชัญญา ลี้ศัตรูพ่าย. (2552). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจสังกัดกรุงเทพมหานครภายใต้ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

ไชยพร ตัณฑ์จิตานนท์. (2536). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นในรูปเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่.* (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์.

ณัฐณิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* (ปริญญานิพนธ์ครุศาตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2531). *ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมและจริยธรรมในการทำงานของข้าราชการ.* กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคลากร.* กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2539). *ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและพัฒนาบุคคล.*กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2547). *เอกสารวิชาการประกอบการบรรยายหัวข้อ หัวหน้าจะพัฒนาจิตลักษณะด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตนแก่ลูกน้องได้อย่างไร.* กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2524). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น.* รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และงามตา วนินทานนท์. (2536). *ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทาง ป้องกัน.* รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2531). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน: ชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน.* กรุงเทพฯ: สถาบันข้าราชการพลเรือน สำนักข้าราชการพลเรือน.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) และแนวทางการตั้งสมมติฐานในการวิจัยสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย. *พัฒนาสังคม. 9(1),* 89 - 93.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2552). *หลักและวิธีการประมวลเอกสารเพื่อความเป็นเลิศในการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2552). *หลักและวิธีการประมวลเอกสารเพื่อความเป็นเลิศในการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2557). ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา: การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล. *พฤติกรรมศาสตร์, 21*(1), 75-94.

ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ความยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย: การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของการวัด.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา.

พงษ์พัชรินทร์ พุธวัฒนะ. (2558). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ถวิลวดี บุรีกุล, รัชวดี แสงมหะหมัด, และEugenie Merieau. (2555). *พลเมืองไทย : การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ทวีวัฒน์ บุญชิต. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา.* รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง.* กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.

ธนิดา ทองมีเหลือ, ณิธีร์ หล่อเลิศวิทย์, ระพีวัฒน์ เลิศวุฒิสกุล, ภัคธร วิศิษฏ์วิริยะชัย, กริส จุฑานันท์, เรวดี ทรงเที่ยง. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 13*(1): 92-103.

ธรณ์ธันย์ อำภานุกิจ. (2551). *ลักษณะทางจิตและลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการประหยัดไฟฟ้าในอาคารสำนักงานของพนักงานธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.* รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์. (2556). *ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ.

นุชลดา โรจนปรภาพรรณ. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้นศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาอนามัยครอบครัว

นริสรา พึ่งโพสภ. (2554). การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับการเกิดภาวะอ้วนในเด็ก. *พฤติกรรมศาสตร์, 17*(2), 2-18.

นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล. (2554). *เอกสารประกอบการอบรม: โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นโดยใช้โปรแกรม LISREL สำหรับข้อมูลภาคตัดขวาง.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.

บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ.* (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.

ปภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย. (2553). *การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี.* (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน.

ปริญญา เทวานฤมิตกุล. (2555). การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Civic Education) : แก้ปัญหาการเมืองโดยประชาธิปไตยที่ "คน". *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยเล่ม 2.*กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ปริญญา เทวานฤมิตกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education).* กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.

ประทีป จินงี่. (2540). *เอกสารประกอบการสอนการวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปพาณี ฐิติวัฒนา. (2545). *การขัดเกลาทางสังคม.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2550). *จิตวิทยาการเรียนการสอน.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: เกรท เอ็ดดูเคชั่น.

พฤทธิสาณ ชุมพล. (2544). *ระบบการเมือง ความรู้เบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรินทร์ สิรสุนทร. (2545). *เอกสารการสอน: วิชาภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนา.* พิษณุโลก: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เพ็ญพร ทองคำสุก. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยและสถิติการศึกษา.

ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์. (2553). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี.* (ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคม, สาขาพัฒนาสังคม.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2526). *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: นวกนก.

ยุภาวรรณ ดวงอินตา. (2549). *การวิจัยเพื่อสร้างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสำหรับนักศึกษา*. (ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาพัฒนาสังคม.

ยุภารัตน์ ชลภาพ. (2548). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในชั้นเรียนและพฤติกรรมความรับผิดชอบของวัยรุ่นตอนต้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ.

รัตนา อัครศรีประไพ. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยเด็กตอนต้นในภาคใต้*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชันส์.

ราชบัณฑิตยสภา. (2556). พลเมือง. สืบค้นจาก http://www.royin.go.th/?knowledges.

รุ่งทิพย์ หอมวิไลย. (2549). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเป็นคนดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร*. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา.

ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2553). *ผลการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสิทธิและหน้าที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วรนุช สิปิยารักษ์. (2552). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพึ่งตนเองในผู้สูงวัย*. (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาพัฒนาสังคม.

วรพล วิแหลม. (2555). *โมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย : วิเคราะห์กลุ่มพหุ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา.

วราภรณ์ รักวิจัย. (2527). *การอบรมเลี้ยงดูครูปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วัชชิรทาน เข็มทอง. (2555). *ปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสียสละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

วิชัย ตันศิริ. (2551). *วัฒนธรรมพลเมือง.*กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.

วิรัติ ปานศิลา. (2542). *การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน จิตลักษณะและการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่กับพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล ภาคเหนือในประเทศไทย.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

วิไลลักษณ์ ลังกา. (2554). *การศึกษาอิทธิพลทางสังคมและปัจจัยภายในต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

ศรันย์ พิมพ์ทอง. (2557). *การศึกษาข้ามวัฒนธรรมปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอย่างพอเพียงของนักศึกษาในประเทศไทยและมาเลเซีย.* รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดลำพูน. (2559*). พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.* ลำพูน: สถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยีชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยเล่ม 1* .กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์, และนัฏฐพงศ์ ดวงมนตรี. (2548). การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดขอนแก่น. *วิจัย มข. , 10*(4), 359-369.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.* กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2553). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2550.* กรุงเทพฯ: กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุคนธ์ เจียรกลาง. (2535). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนรัฐบาลในเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.* (วิทยานิพนธ์หาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขา คหกรรมศาสตรศึกษา.

สุคนธ์ธา เส็งเจริญ. (2556). *การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำนึกสาธารณะในนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยและสถิติการศึกษา.

สุขจิตร ตั้งเจริญ. (2554). *ปัจจัยทางจิตสังคมและความสามารถในการบริหารเวลาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

สุดใจ บุญอารีย์. (2546). *ผลการฝึกความสามารถด้านการรู้คิดและความสามารถด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อทัศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา.* รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุดาพรรณ บินนอก. (2551). *โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.* (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิจัยการศึกษา.

สุพัฒนา บุญแก้ว. (2556). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสายุวกาชาดในเขตกรุงเทพมหานคร.* (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.

สุพัตรา สุภาพ. (2541). *สังคมวิทยา.* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาสินี นุ่มเนียม. (2546). *ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.* (ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคม, สาขาพัฒนาสังคม.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *กลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาด.* กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

อ้อมเดือน สดมณี และฐาศุกร์ จันประเสริฐ. (2554). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. *พฤติกรรมศาสตร์, 17(1),* 18-30.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2554). *การเมืองภาคพลเมือง.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

Anderson, L.W. (1981). *Assessing Affective characteristics in the school*. Boston: Allyn and Bacon.

Allen, L., & Bang, H. J. (2015). Ecological Contexts and Youth Civic and Political Engagement in Paris, France. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *39*, 34-43.

Arnocky, S., Milfont, T. L., & Nicol, J. R. (2014). Time Perspective and Sustainable Behavior: Evidence for the Distinction between Consideration of Immediate and Future Consequences. *Environment and Behavior*. *46*(5): 556-582.

Arnocky, S., Stroink, M., & DeCicco, T. (2007). Time Perspective and Sustainable Behavior: Evidence for the Distinction between Consideration of Immediate and Future Consequences. *Journal of Environmental Psychology*, *27*(4), 255 - 264.

Baumrind, D. (1978). Parental disciplinary patterns and social competence in children. *Youth Soc.* 9, 239–276.

Becker, S. L. (1983). *Discovering Mass Communication*. IL: Scott Foresman and Company.

Bissing-Olson, M. J., Fielding, K. S., & Iyer, A. (2016). Experiences of Pride, Not Guilt, Predict Pro-Environmental Behavior When Pro-Environmental Descriptive Norms Are More Positive. *Journal of Environmental Psychology*, *45*, 145-153.

Buckley, L., & Chapman, R. L. (2016). Characteristics of Adolescents Who Intervene to Stop the Risky and Dangerous Behavior of Their Friends. *Accident Analysis & Prevention*, *88*, 187-193.

Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. NY: Freeman & Company.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. NJ: Prentice Hall.

Carlo, G., Mestre, M. V., Samper, P., Tur, A., & Armenta, B. E. (2010). Feelings or Cognitions? Moral Cognitions and Emotions as Longitudinal Predictors of Prosocial and Aggressive Behaviors. Personality and Individual Differences. *Personality and Individual Differences*, *48*(8), 872 - 877.

Cicognani, E., Zani, B., Fournier, B., Gavray, C., & Born, M. (2012). Gender Differences in Youths' Engagement and Participation: The Role of Parents and of Adolescents' Social and Civic Participation. *Journal of Adolescence*, *35*(3), 561-576.

Chaples, E. A. (1976). Political Efficacy and Political Trust in Denmark. *Polititics.* 40: 77.

Corrigal-Brown, C., & Wilkes, R. (2014). Media Exposure and the Engaged Citizen: How the Media Shape Political Participation. *The Social Science Journal*, *51*(3), 408 - 421.

Crocetti, E., Jahromi, P., & Meeus, W. (2012). Identity and Civic Engagement in Adolescence. *Journal of Adolescence*, *35*, 521 - 532.

Diamantopoulos, A., & Siguaw, J. A. (2000). *Introducing LISREL*. London: Sage Publications.

Erentaite, R., Zukauskiene, R., Beyers, W., & Pilkauskaite-Valickiene, R. (2012). Is News Media related to Civic Engagement? The Effects of Interest in and Discussions about the News Media on Current and Future Civic Engagement of Adolescents. *Journal of Adolescence. 35*(3), 587-597.

Easton, D., & Dennis, J. (1967). The Child' s Acquisition or Regime Norms : Political Efficacy. *American Political Science Review*, 61, 29-85.

Fielding, K. S., McDonald, W. R., & Louis, W. R. (2008). Theory of Planned Behaviour, Identity and Intentions to Engage in Environmental Activism. *Journal of Environmental Psychology*, *28*, 318-326.

Fishbine, M., & Ajzen, I. (1975). *Belife Attitude Intention and Behavior : An Introduction and Research* . NY: Addison-Wesley.

Gotlieb, M. R., Kyoung, K., Gabay, I., Riddle, K., & Shah, D. V. (2015). Socialization of Lifestyle and Conventional Politics among Early and Late Adolescents. *Journal of Applied Developmental Psychology, 41*, 60-70.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis.* (6th ed.). NJ: Pearson Education.

Hyun, K. D., & Kim, J. (2015).Differential and Interactive Influences on Political Participation by Different Types of News Activities and Political Conversation through Social Media. *Computers in Human Behavior*, 45, 328-334.

Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *LISREL8 User's Reference Guide.* United States: Scientific Software International.

Karpiak, C. P., & Baril, G. L. (2008). Moral Reasoning and Concern for the Environment. *Journal of Environmental Psychology*, *28*(3), 203 - 208.

Kahne, J., Crow, D., & Lee, N. (2013). Different Pedagogy, Different Politics: High School Learning Opportunities and Youth Political Engagement. *Political Psychology*, *34*(3), 419-441.

Kim, Y., & Khang, H. (2014). Revisiting Civic Voluntarism Predictors of College Students' Political Participation in the Context of Social Media. *Computers in Human Behavior*, 36, 114-121.

Knowles, R. T., & McCafferty-Wright, J. (2015). Connecting an Open Classroom Climate to Social Movement Citizenship: A Study of 8th Graders in Erope Using IEA ICCS data. *The Journal of Social Studies Research, 39*(4), 255 - 269.

Manganelli, S. (2013). *Civic Engagement in Adolescent Students: The Role of Civic Knowledge, Efficacy Belifes, and an Open Classroom Climate.* (Doctoral Dissertation). The Sapienza University.

McCombs, & Becker. (1979). *Using Mass Communication Theory.* NJ: Prentice-Hall Englewood Cliffs.

McDevitt, M., & Kiousis, S. (2006). *Experiments in Political Socialization: Kids Voting USA as a Model for Civic Education Reform.* Retrieved May 15, 2016, from http://civicyouth.org/PopUps/WorkingPapers/WP49McDevitt.pdf

McGuire, W. J. (1969). The Mature of Attitudes and Attitude Change. Handbook of Social Psychology. Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company.

Milfont, T. L., Bain, P. G., Souza, R. V., Gouveis, V. V., & Kashima, Y. (2014). Examining How Projections about the Future of Society Are Related to Present-Day Climate Change Action. *Psico, 45*(3), 359 - 368.

Munn, N. L. (1969). *Introduction to psychology (2 nd ed.).* Boston: Houghton Mifflin.

Musitu G. (2006). Family socialization and values. *Rev Enferm, 29*(1), 46-50.

O'Cass, A., & Griffin, D. (2015). Eliciting Positive Social Change: Marketing's Capacity to Drive Prosocial Behaviours. *Marketing Intelligence & Planning. 33*(5), 826-843.

O'Neill, B. (2010). The Media's Role in Shaping Canadian Civic and Political Engagement. *Policy and Society, 29*(1), 37-51.

Paciello, M., Fida, R., Cerniglia, L., Tramontano, C., & Cole, E. (2013). High Cost Helping Scenario: The Role of Empathy, Prosocial Reasoning and Moral Disengagement on Helping Behavior. *Personality and Individual Differences, 55*(1), 3-7.

Parke, R. D., & Buriel, R. (2007). Socialization in the Family: Ethnic and Ecological Perspectives. *Handbook of Child Psychology.* Retrieved from http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9780470147658.chpsy0308/abstrac

Roger, D. (1972). *Issue in Adolescent psychology*. NY: Meredith Coperation.

Rutten, E. A., Dekovic, M., Stams, G. J. J. M., Schuengel, C., Hoeksma, J. B., & Biesta, G. J. J. (2008). On- and Off-Field Antisocial and Prosocial Behavior in Adolescent Soccer Players: A Multilevel Study. *Journal of Adolescence*, *31*(3), 371-387.

Schmid, C. (2012). The Value "Social Responsibility" as a Motivating Factor for Adolescents' Readiness to Participate in Different Types of Political Actions, and its Socialization in Parent and Peer Contexts. *Journal of Adolescence*, *35*(3),533 - 547.

Shaver, R. G. (1977). *Principle of School Psychology*. Massachusetts : Cembridge, Wintrop Publisher. Inc.

Tett, R. P., & Craik, K. (2003). A Personality Trait based interactionist model of job performance . *Journal of Applied Psychology, 88*(3), 500 - 571.

Watson, R., & Lindgren, C. W. (1979). *Psychology of The child and the adolescent. (4 th ed).* NY: McGraw-Hill.

Yu, R. P. (2016). The Relationship between Passive and Active Non-Political Social Media Use and Political Expression on Facebook and Twitter. *Computers in Human Behavior*, 58, 413-420.

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลำดับ	รายชื่อ	หน่วยงาน
1	รองศาสตราจารย์งามตา วนินทานนท์	อดีตอาจารย์ประจำ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2	รองศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธุมนาวิน	คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒบริหารศาสตร์
3	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณะ บรรจง	คณะศรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ภาคผนวก ข.
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล
และผลการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล

ชุดที่	ชื่อแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูล	ตัวแปร	จำนวน (ข้อ)
1	การแสดงออกในสังคมของฉัน	พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	25
2	ครอบครัวของฉัน -1	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	19
3	ครอบครัวของฉัน-2	การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว	24
4	ห้องเรียนของฉัน	บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย	15
5	เพื่อนของฉัน	การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน	25
6	การติดตามข่าวสาร	การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน	14
7	การตัดสินใจของฉัน	เหตุผลเชิงจริยธรรม	24
8	ความคิดของฉัน	ความสามารถในการรู้คิด	12
9	ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	30
10	ความรู้สึกนึกคิดในการดำเนินชีวิตของฉัน	เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	22
11	ความเชื่อมั่นของฉัน	ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในการเป็นพลเมือง	14
12	ข้อมูลทั่วไป	ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง	8

(1) แบบสอบถามเรื่องการแสดงออกในสังคมของฉัน ***(แบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย)***

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้						
(+) 1. ถึงแม้ว่าฉันจะมีปัญหาในการทำงานร่วมกับเพื่อนอยู่บ้าง แต่ก็สามารถตกลงกันได้และทำงานสำเร็จ *(ค่า r =0.50, ค่า t = 17.19)*						
(+) 2. ฉันพูดจากับผู้อื่นด้วยคำสุภาพ เพื่อไม่ให้กระทบกับความรู้สึกของคู่สนทนา*(ค่า r =0.54, ค่า t = 20.21)*						
(+) 3. ฉันเต็มใจช่วยเหลือ เมื่อทราบว่าเพื่อนอยู่ในสถานการณ์ลำบาก*(ค่า r =0.54, ค่า t = 21.46)*						
(+) 4. เมื่อจะทำสิ่งใด ฉันมักคำนึงถึงผล(ทุกข์-สุข) ที่ผู้อื่นจะได้รับ*(ค่า r =0.57, ค่า t = 20.33)*						
(+) 5. เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน ฉันกับเพื่อนตกลงกันว่าจะผลัดกันพูดและผลัดกันฟัง ผลัดกันแสดงความคิดเห็น *(ค่า r =0.47, ค่า t = 15.50)*						
(+) 6. เมื่อต้องทำงานกลุ่ม ฉันและเพื่อนจะตกลงแบ่งงานกันอย่างเท่าเทียมกันทุกคน ไม่มีใครทำมาก หรือน้อยกว่าใคร *(ค่า r =0.41, ค่า t = 14.25)*						
(+) 7. ฉันยินดีให้ความร่วมมือกับผู้อื่น *(ค่า r =0.56, ค่า t = 21.22)*						
ด้านการพึ่งตนเองได้						
(+) 8. แม้ว่างานที่ได้รับมอบหมายจะยาก ฉันก็พยายามทำด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ จนกระทั่งงานนั้นสำเร็จ *(ค่า r =0.56, ค่า t = 18.99)*						
(+) 9. ฉันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยตัวเอง *(ค่า r =0.52, ค่า t = 18.56)*						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(-) 10. ฉันมักจะขอให้เพื่อนคนอื่นๆ ช่วยทำงานที่ฉันได้รับมอบหมาย เพราะฉันไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง *(ค่า r =0.23, ค่า t = 9.12)*						
(-) 11. ฉันมีภาระการเรียนมาก จึงให้เพื่อนคนอื่นช่วยทำรายงานในบางวิชาที่ยากและทำไม่ทันเวลาส่ง *(ค่า r =0.23, ค่า t = 9.15)*						
(+) 12. ฉันใช้เงินที่ผู้ปกครองให้อย่างประหยัดและเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในช่วงเวลาที่กำหนด (เช่น 1 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน) *(ค่า r =0.29, ค่า t = 10.68)*						
ด้านการมีจิตสำนึกสาธารณะ						
(+) 13. ฉันใช้หนังสือที่ยืมจากห้องสมุดอย่างทะนุถนอมเหมือนกับใช้หนังสือของตนเอง *(ค่า r =0.48, ค่า t = 16.81)*						
(+) 14. ฉันเต็มใจทำงานอาสาสมัครในชมรมต่างๆในมหาวิทยาลัย (ที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียนหรืองานที่อาจารย์มอบหมาย) *(ค่า r =0.41, ค่า t = 13.80)*						
(+) 15. เมื่อฉันพบเห็นน้ำรั่วไหลหรือท่อน้ำประปาแตกในมหาวิทยาลัยฉันจะแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามาปรับปรุง แก้ไข ทันที*(ค่า r =0.24, ค่า t = 7.88)*						
(+) 16. เมื่อเห็นเพื่อนร่วมมหาวิทยาลัยต้องการความช่วยเหลือฉันจะหาทางช่วยอย่างเต็มความสามารถ *(ค่า r =0.52, ค่า t = 17.06)*						
(+) 17. ฉันมักบริจาคเงินหรือสิ่งของให้กับผู้ประสบภัยต่างๆตามกำลังที่ฉันมี*(ค่า r =0.50, ค่า t = 17.02)*						
(+) 18. เมื่อเห็นไฟฟ้าในห้องเรียนถูกเปิดทิ้งไว้ ฉันจะเข้าไปปิดทันที*(ค่า r =0.39, ค่า t = 12.17)*						
(+) 19. ฉันเคยเข้าร่วมงานอาสาบำเพ็ญประโยชน์ เช่น งาน						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
อาสาพัฒนาชุมชน อาสาอ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง ฯลฯ *(ค่า r =0.41, ค่า t = 14.94)*						
ด้านการเคารพกติกาของสังคม						
(-) 20. การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของห้องเรียน เป็นเรื่องยากสำหรับฉัน*(ค่า r =0.30, ค่า t = 13.10)*						
ด้านการแก้ปัญหาด้วยท่าทีที่สันติ						
(+) 21. เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนบ้าน ฉันเลือกที่จะแก้ปัญหาอย่างประนีประนอม*(ค่า r =0.53, ค่า t = 17.60)*						
(+) 22. หากมีปัญหากับเพื่อน ฉันพยายามทำใจเย็นและหาทางปรึกษาหารือกันเพื่อคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้น *(ค่า r =0.59, ค่า t = 20.72)*						
(+) 23. เมื่อทำงานกลุ่มกับเพื่อน และเกิดมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ฉันจะเสนอให้ทุกคนได้ชี้แจงเหตุผลของตนเองและให้กลุ่มลงมติว่าจะเลือกใช้วิธีการใด*(ค่า r =0.50, ค่า t = 17.72)*						
(+) 24. ฉันไม่โกรธ แม้ว่าเพื่อนสนิทของฉันไม่เห็นด้วยกันความคิดของฉัน*(ค่า r =0.45, ค่า t = 14.89)*						
(-) 25. เมื่ออยู่ในครอบครัว ถ้ามีใครขัดใจ ฉันมักจะพูดจาโต้ตอบด้วยอารมณ์โกรธ*(ค่า r =0.31, ค่า t = 11.21)*						

(2) แบบสอบถามเรื่องครอบครัวของฉัน- 1 *(แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย)*

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+) 1. ฉันมีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการเรียนกับผู้ปกครอง *(ค่า r = 0.47, ค่า t = 16.96)*						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+) 2. ฉันมีโอกาสพูดคุยและร่วมตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ในบ้าน *(ค่า r = 0.51, ค่า t = 18.35)*						
(+) 3. ผู้ปกครองคอยเอาใจใส่ดูแล พูดคุยกับฉันในเรื่องราวต่างๆ *(ค่า r = 0.51, ค่า t = 19.20)*						
(-) 4. ผู้ปกครองไม่ค่อยสอบถามทุกข์สุขของฉัน *(ค่า r = 0.45, ค่า t = 18.78)*						
(-) 5. ผู้ปกครองมักเห็นคนอื่นดีกว่าฉัน *(ค่า r = 0.49, ค่า t = 19.23)*						
(-) 6. ผู้ปกครองไม่ได้ชื่นชมเมื่อเห็นฉันทำความดี *(ค่า r = 0.46, ค่า t = 20.44)*						
(+) 7. ในระหว่างที่ไปซื้อของผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ฉันเลือกซื้อของได้ตรงกับความต้องการ *(ค่า r = 0.35, ค่า t = 12.58)*						
(+) 8. ผู้ปกครองแสดงความยินดี เต็มใจให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ฉัน *(ค่า r = 0.47, ค่า t = 16.96)*						
(+) 9. ผู้ปกครองให้เวลาฉันอย่างเต็มที่เมื่อฉันต้องการ *(ค่า r = 0.55, ค่า t = 19.60)*						
(+) 10. ก่อนที่ผู้ปกครองจะให้สิ่งของต่างๆ กับฉัน ท่านจะบอกว่าท่านให้เพราะฉันได้ทำความดีอะไรไว้ก่อน *(ค่า r = 0.22, ค่า t = 9.30)*						
(+) 11. ผู้ปกครองมักบอกเหตุผลก่อนลงโทษฉัน *(ค่า r = 0.53, ค่า t = 20.26)*						
(+) 12. เมื่อผู้ปกครองสนับสนุนฉันให้กระทำสิ่งใด ท่านมักอธิบายเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงสนับสนุน *(ค่า r = 0.51, ค่า t = 18.68)*						
(+) 13. เมื่อฉันไม่ทำตามคำสั่งของผู้ปกครอง ท่านจะเปิดโอกาสให้ฉันได้อธิบายเหตุผล*(ค่า r = 0.49, ค่า t = 19.34)*						
(+) 14. ผู้ปกครองแสดงความมั่นใจว่าฉันสามารถดูแลรักษา						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
ตัวเองได้เมื่ออยู่ใกลสายตาท่าน *(ค่า r = 0.34, ค่า t = 13.05)*						
(+) 15. ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ฉันเลือกรับผิดชอบงานในบ้าน เช่น ดูแลต้นไม้ หรือสัตว์เลี้ยง ทำความสะอาดบ้าน ฯลฯ *(ค่า r = 0.30, ค่า t = 11.41)*						
(-) 16. เมื่อฉันทำผิดผู้ปกครองมักจะว่ากล่าวด้วยถ้อยคำที่รุนแรงเสมอ*(ค่า r = 0.39, ค่า t = 15.77)*						
(+) 17. ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ฉันมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาหรือข้อปฏิบัติต่างๆ ภายในบ้าน *(ค่า r = 0.44, ค่า t = 16.48)*						
(+) 18. ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ฉันเลือกเรียนในสาขาวิชาที่สนใจด้วยตนเอง*(ค่า r = 0.35, ค่า t = 12.95)*						
(-) 19. ผู้ปกครองมักจะบังคับให้ฉันทำกิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการของท่านโดยไม่ถามความสมัครใจของฉัน *(ค่า r = 0.34, ค่า t = 14.86)*						

(3) แบบสอบถามเรื่องครอบครัวของฉัน -2 ***(แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว)***

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+) 1. ผู้ปกครองของฉันสามารถทำงาน/ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น*(ค่า r = 0.55, ค่า t = 18.68)*						
(+) 2. ผู้ปกครองของฉันไม่รังเกียจที่จะคบกับเพื่อนที่มีฐานะด้อยกว่าครอบครัวของเรา*(ค่า r = 0.46, ค่า t = 16.93)*						
(+) 3. ผู้ปกครองของฉันระมัดระวังไม่พูดให้ใครรู้สึกเสียหน้าหรือเสียความรู้สึกต่อหน้าคนอื่นๆ *(ค่า r = 0.48, ค่า t = 16.90)*						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+) 4. ผู้ปกครองของฉันรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แม้ว่าจะมีแนวคิดที่แตกต่างกัน*(ค่า r = 0.53, ค่า t = 18.92)*						
(+) 5. ผู้ปกครองของฉันประกอบอาชีพที่มั่นคงทำให้มีรายได้เลี้ยงดูครอบครัวได้*(ค่า r = 0.36, ค่า t = 12.81)*						
(-) 6. ผู้ปกครองของฉันมักมีปัญหาเรื่องการเงินต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นอยู่หลายครั้ง*(ค่า r = 0.39, ค่า t = 15.87)*						
(+) 7. ผู้ปกครองของฉันสามารถทำงานสำเร็จได้ด้วยความรู้ความสามารถของท่านเอง*(ค่า r = 0.53, ค่า t = 18.34)*						
(+) 8. ถ้าผู้ปกครองของฉันพบว่าของสาธารณะเสียหาย เช่น น้ำประปารั่ว ฯลฯ จะรีบแจ้งให้หน่วยงานที่ดูแลทราบทันที *(ค่า r = 0.31, ค่า t = 10.94)*						
(+) 9. ผู้ปกครองของฉันใช้เวลาว่างไปร่วมกิจกรรมอาสาเพื่อสังคม เช่น ร่วมงานบุญที่วัด ฯลฯ *(ค่า r = 0.22, ค่า t = 8.89)*						
(+) 10. ผู้ปกครองของฉันบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล *(ค่า r = 0.37, ค่า t = 14.55)*						
(-) 11. ผู้ปกครองบอกฉันว่าไม่จำเป็นต้องดูแลทรัพย์สมบัติสาธารณะ เพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องดูแล *(ค่า r = 0.48, ค่า t = 19.37)*						
(-) 12. ผู้ปกครองของฉันไม่ทำงานจิตอาสาใดๆ เพราะมีความเห็นว่าทำให้มีเวลาพักผ่อนน้อยลง*(ค่า r = 0.51, ค่า t = 20.83)*						
(+) 13. ผู้ปกครองของฉันตักเตือนฉันให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมตามท่าน (เช่น กฎระเบียบของหมู่บ้าน กฎจราจร ฯลฯ) *(ค่า r = 0.42, ค่า t = 15.23)*						
(+) 14. เมื่อไปท่องเที่ยว ณ ที่ใดๆ ผู้ปกครองจะเตือนให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
อย่างเคร่งครัด*(ค่า r = 0.42, ค่า t = 15.93)*						
(-) 15. ผู้ปกครองของฉันแสดงความไม่เห็นด้วยกับนักกีฬาหรือผู้เข้าชมกีฬาที่ละเมิดกฎระเบียบ*(ค่า r = 0.28, ค่า t = 10.28)*						
(-) 16. เมื่อผู้ปกครองของฉันมีปัญหากับเพื่อน/เพื่อนบ้าน/ญาติ ท่านมักจะโวยวายเสียงดังและไม่รับฟังเหตุผลใดๆ *(ค่า r = 0.57, ค่า t = 25.03)*						
(-)17. เมื่อฉันแสดงความไม่เห็นด้วยกับผู้ปกครองในบางเรื่อง ท่านมักจะดุด่าโดยไม่รับฟังเหตุผลใดๆ *(ค่า r = 0.49, ค่า t = 19.65)*						
(+) 18. เมื่อผู้ปกครองของฉันมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน/เพื่อนบ้าน/ญาติ ท่านจะยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของเพื่อนอย่างใจเย็น*(ค่า r = 0.49, ค่า t = 17.31)*						
(-) 19. บิดามารดาหรือผู้ปกครองของฉันเคยมีปัญหาทะเลาะวิวาทกับคนอื่นๆ (เช่น เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน ฯลฯ) *(ค่า r = 0.47, ค่า t = 16.96)*						
(+) 20. แม้ถูกเพื่อนต่อว่าอย่างรุนแรง บิดามารดาหรือผู้ปกครองของฉันก็ใจเย็นได้ และรอชี้แจงเหตุผล *(ค่า r = 0.38, ค่า t = 13.24)*						
(+) 21. ผู้ปกครองของฉันไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้ง *(ค่า r = 0.43, ค่า t = 15.96)*						
(+) 22. ผู้ปกครองของฉันแสดงความเห็นว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องที่พวกเราทุกคนควรให้ความสนใจและติดตามอย่างใกล้ชิด *(ค่า r = 0.35, ค่า t = 13.79)*						
(+) 23. ผู้ปกครองของฉันติดตามข่าวสารการเมืองเป็นประจำ *(ค่า r = 0.40, ค่า t = 15.35)*						
(+) 24. หากฉันถามผู้ปกครองในเรื่องการเมืองการปกครอง ท่านสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(ค่า r = 0.37, ค่า t = 12.99)						

(4) แบบสอบถามเรื่องห้องเรียนของฉัน *(แบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย)*

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+) 1. อาจารย์เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนอย่างเป็นอิสระ*(ค่า r =0.52, ค่า t = 18.52)*						
(-) 2. อาจารย์มักตัดคะแนนโดยไม่ชี้แจงเหตุผล *(ค่า r =0.52, ค่า t = 21.29)*						
(-) 3. เมื่อนิสิตต้องการแสดงความคิดเห็น/ความต้องการในเรื่องต่างๆ อาจารย์มักจะไม่รับฟัง*(ค่า r =0.60, ค่า t = 28.37)*						
(-) 4. ในห้องเรียนอาจารย์มักจะผูกขาดการพูดคนเดียว *(ค่า r =0.55, ค่า t = 26.28)*						
(+) 5. ฉันมีความเห็นว่าอาจารย์เป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจ *(ค่า r =0.42, ค่า t = 16.14)*						
(-) 6. ฉันรู้สึกว่าอาจารย์ไม่ยุติธรรมในการให้คะแนน *(ค่า r =0.47, ค่า t = 20.41)*						
(+) 7. เมื่อสอนไปสักระยะหนึ่ง อาจารย์จะเปิดโอกาสให้นิสิต/นักศึกษาเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการสอนของอาจารย์ *(ค่า r =0.35, ค่า t = 14.14)*						
(+) 8. อาจารย์ชี้แจงหลักเกณฑ์การให้คะแนนอย่างละเอียด *(ค่า r =0.45, ค่า t = 18.47)*						
(+) 9. หากมีนิสิต/นักศึกษาถามคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่เรียน อาจารย์จะอธิบายอย่างละเอียด *(ค่า r =0.55, ค่า t = 20.75)*						
(+) 10. อาจารย์ลงโทษอย่างมีเหตุผล						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(ค่า r =0.54, ค่า t = 19.21)						
(+) 11. อาจาย์กล่าวชื่นชมเมื่อทราบว่านิสิตทำความดี *(ค่า r =0.49, ค่า t = 17.30)*						
(-) 12. กฎระเบียบที่ใช้ในห้องเรียนขณะนี้ไม่ให้ความยุติธรรมกับฉัน*(ค่า r =0.45, ค่า t = 18.54)*						
(-) 13. อาจารย์ไม่เปิดโอกาสให้นิสิต/นักศึกษามีส่วนร่วมเสนอแนะในการตั้งกฎระเบียบ*(ค่า r =0.54, ค่า t = 23.18)*						
(+) 14. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในชั้นเรียน อาจารย์เปิดโอกาสให้ฉันและเพื่อนเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหานั้น *(ค่า r =0.48, ค่า t = 17.37)*						
(+) 15. ในห้องเรียน อาจารย์ปฏิบัติต่อนิสิต/นักศึกษาทุกคนอย่างเสมอภาคกัน*(ค่า r =0.56, ค่า t = 20.52)*						

(5) แบบสอบถามเรื่องเพื่อนของฉัน *(แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน)*

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+) 1. เพื่อนสนิทของฉันไม่เคยพูดให้ใครรู้สึกเสียหน้าหรือเสียความรู้สึกต่อหน้าคน*อื่นๆ (ค่า r =0.35, ค่า t = 14.94)*						
(+) 2. เมื่อจำเป็นต้องใช้สิ่งของของผู้อื่น เพื่อนสนิทของฉันขออนุญาตก่อนทุกครั้ง*(ค่า r =0.40, ค่า t = 14.94)*						
(+) . เพื่อนสนิทของฉันคบเพื่อนโดยไม่เลือกว่าใครมีฐานะอย่างไร*(ค่า r =0.28, ค่า t = 10.32)*						
(-) 4. เพื่อนสนิทไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน*(ค่า r =0.39, ค่า t = 16.47)*						
(+) 5. เพื่อนของฉันทำงานที่อาจารย์มอบหมายสำเร็จด้วย						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
ตนเอง *(ค่า r =0.38, ค่า t = 13.20)*						
(-) 6. เพื่อนสนิทของฉันมักจะต้องขอให้เพื่อนคนอื่นๆ ช่วยทำงานที่ตนเองได้รับมอบหมายอยู่บ่อยๆ *(ค่า r =0.52, ค่า t = 19.78)*						
(-) 7. เพื่อนสนิทของฉันมักจะใช้เงินที่ได้รับจากผู้ปกครองหมดก่อนเวลาที่กำหนด *(ค่า r =0.46, ค่า t = 18.33)*						
(-) 8. เพื่อนสนิทของฉันขอเงินเพิ่มจากผู้ปกครองเป็นประจำ *(ค่า r =0.48, ค่า t = 19.31)*						
(-) 9. เพื่อนสนิทของฉันมีรายจ่ายส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องเรียน*(ค่า r =0.37, ค่า t = 13.98)*						
(+) 10. เพื่อนสนิทของฉันเป็นที่ไว้วางใจของเพื่อนคนอื่นๆ ในเรื่องการทำงานได้เสร็จสมบูรณ์ตามเวลาที่กำหนด *(ค่า r =0.41, ค่า t = 13.62)*						
(+) 11. เพื่อนสนิทของฉันสนใจทำงานอาสาสมัครหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ *(ค่า r =0.28, ค่า t = 8.78)*						
(+) 12. เพื่อนสนิทของฉันบริจาคเงินหรือสิ่งของช่วยการกุศลอยู่บ่อยครั้ง*(ค่า r =0.24, ค่า t = 8.88)*						
(+) 13. เพื่อนสนิทของฉันใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในห้องเรียนอย่างทะนุถนอมเหมือนกับการใช้ของตัวเอง *(ค่า r =0.46, ค่า t = 15.70)*						
(-) 14. เพื่อนสนิทของฉันมักจะส่งงานช้ากว่าที่อาจารย์กำหนด *(ค่า r =0.56, ค่า t = 25.70)*						
(-)15. เพื่อนสนิทของฉันมีความเห็นว่าหากทำผิดกฎจราจรแต่ไม่มีตำรวจเห็นก็ไม่ถือว่าเป็นการทำผิดกฎหมาย *(ค่า r =0.47, ค่า t = 18.66)*						
(+) 16. เพื่อนของฉันแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของ						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
มหาวิทยาลัย*(ค่า r =0.36, ค่า t = 12.51)*						
(-) 17. เพื่อนสนิทของฉันมีความเห็นว่าการเข้าห้องเรียนล่าช้าไม่ใช่เรื่องผิด เพราะนิสิต/นักศึกษาคนอื่นๆ ก็เข้าห้องเรียนสายเช่นกัน*(ค่า r =0.49, ค่า t = 20.49)*						
(-) 18. เมื่อเพื่อนสนิทของฉันมีปัญหากับใครจะโวยวายเสียงดังและไม่รับฟังเหตุผลใดๆ *(ค่า r =0.52, ค่า t = 24.63)*						
(-) 19. หากมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับเพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่มเพื่อนสนิทของฉันก็จะยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของคนอื่นอย่างใจเย็น*(ค่า r =0.45, ค่า t = 14.61)*						
(-) 20. เพื่อนสนิทของฉันเคยมีปัญหาทะเลาะวิวาทกับเพื่อนคนอื่นๆ *(ค่า r =0.39, ค่า t = 16.53)*						
(+) 21. แม้ว่าจะถูกต่อว่าอย่างรุนแรง เพื่อนสนิทของฉันก็จะวางเฉย และรอชี้แจงสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล *(ค่า r =0.27, ค่า t = 8.98)*						
(+) 22. เพื่อนสนิทของฉันไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้ง *(ค่า r =0.28, ค่า t = 10.44)*						
(-) 23. เพื่อนสนิทของฉันมีความเห็นว่าการออกไปชุมนุมประท้วงทางการเมืองเป็นเรื่องไร้สาระ *(ค่า r =0.29, ค่า t = 11.26)*						
(-) 24. เพื่อนสนิทของฉันมีความเห็นว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ไม่ใช่เรื่องที่เด็กจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง *(ค่า r =0.32, ค่า t = 12.49)*						
(-) 25. เพื่อนสนิทของฉันคิดว่าการติดตามข่าวการเมืองทำให้เครียดโดยเปล่าประโยชน์ *(ค่า r =0.34, ค่า t = 13.17)*						

(6) แบบสอบถามเรื่องการติดตามข่าวสาร *(แบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน)*

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+) 1. ฉันดูรายการเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าการชมละคร *(ค่า r =0.66, ค่า t = 29.55)*						
(-) 2. ฉันเบื่อรายการสนทนาทางการเมือง *(ค่า r =0.49, ค่า t = 18.68)*						
(+) 3. ฉันชอบดูรายการที่มีการอภิปราย / โต้วาทีในทางการเมือง*(ค่า r =0.71, ค่า t = 33.63)*						
(+) 4. เมื่อฉันได้ยินข่าวเกี่ยวกับการเมืองฉันจะหยุดทำทุกสิ่งอย่างเพื่อฟัง/ดู*(ค่า r =0.72, ค่า t = 30.93)*						
(+) 5. สำหรับฉันการติดตามข่าวการเมืองคือกิจวัตรประจำวัน *(ค่า r =0.75, ค่า t = 35.29)*						
(-) 6. ถ้าเปิดโทรทัศน์เจอข่าวการเมืองฉันจะเปลี่ยนช่อง *(ค่า r =0.50, ค่า t = 17.69)*						
(-)7. ฉันเบื่อข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์ และไม่ชอบอ่านเลย *(ค่า r =0.45, ค่า t = 17.25)*						
(+) 8. ฉันติดตามข่าวสารการเมืองจากวารสาร เช่น มติชนสุดสัปดาห์ ASTV สุดสัปดาห์ ความจริงวันนี้ ฯลฯ เป็นประจำ *(ค่า r =0.70, ค่า t = 29.702)*						
(+)9. ฉันติดตามข่าวสารการเมืองจากเว็บไซต์ต่างๆ *(ค่า r =0.66, ค่า t = 28.37)*						
(+)10. ฉันติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ *(ค่า r =0.77, ค่า t = 41.11)*						
(+)11. ฉันติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) *(ค่า r =0.78, ค่า t = 43.34)*						
(+)12. ฉันติดตามข่าวสารเกี่ยวกับปฏิรูปการเมือง *(ค่า r =0.75, ค่า t = 35.42)*						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)13. ฉันติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของคณะรัฐมนตรี *(ค่า r =0.77, ค่า t = 38.52)*						
(+)14. ฉันติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) *(ค่า r =0.78, ค่า t = 36.78)*						

(7) แบบสอบถามเรื่องการตัดสินใจของฉัน *(แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม)*

คำชี้แจง ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

เรื่องที่ 1 นายสมชายเป็นราษฎรที่มีความขยันขันแข็ง เขาทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์ เขาบริจาคเงินกำไรส่วนหนึ่งให้กับการกุศล ช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้นอย่างมาก และยังได้บริจาคเงินก้อนใหญ่ให้กับโรงเรียนในหมู่บ้านอีกด้วย วันหนึ่งฉันได้ทราบข่าวว่านายสมชายนั้นที่แท้จริงคือผู้ต้องหาซึ่งหลบหนีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว ซึ่งทางตำรวจออกหมายจับทั่วประเทศ โดยให้รางวัลอย่างสูงแก่ผู้บอกเบาะแสแก่ตำรวจ คนในครอบครัวบอกให้ฉันแจ้งความ ฉันพิจารณาแล้วตัดสินใจจะไปแจ้งความเพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ฉันพิจารณาแล้วตัดสินใจจะไปแจ้งความ เพราะการแจ้งความเป็นการแสดงออกถึงความร่วมมือกันรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย*(ค่า r =0.33, ค่า t = 12.45)*						
(+)2. ฉันพิจารณาแล้วตัดสินใจจะไปแจ้งความ เพราะคิดว่าเพื่อเป็นการช่วยรักษาความยุติธรรมให้กับสังคม ฉันกระทำโดยไม่ลังเล *(ค่า r =0.34, ค่า t = 12.20)*						

เรื่องที่ 2 ผู้ชายคนหนึ่งขับรถยนต์ส่วนตัวมาตามถนนโดยลำพังในเวลากลางคืน ระหว่างทางพบว่ามีผู้ประสบอุบัติเหตุจากการที่รถจักรยานยนต์พลิกคว่ำอยู่กลางถนน มีคนหนึ่งคนนอนแน่นิ่ง อีกคนหนึ่ง ซึ่งบาดเจ็บมากพยายามโบกมือให้เขาจอดรถช่วยเหลือ ถ้าฉันเป็นผู้ชายผู้ขับรถคนนั้นก็จะจอดรถให้ความช่วยเหลือ โดยเหตุผลสำคัญในการกระทำดังกล่าวคือ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ถ้าฉันเป็นผู้ชายผู้ขับรถยนต์คนนั้น ก็จะจอดรถเพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยเหตุผลสำคัญในการกระทำดังกล่าวคือ ฉันละอายตนเองหากพบคนที่เดือนร้อนแล้วละเลยไม่ช่วยเหลือ *(ค่า r =0.41, ค่า t = 15.78)*						
(+)2. ถ้าฉันเป็นชายผู้ขับรถยนต์คนนั้น ก็จะจอดเพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยเหตุผลสำคัญในการกระทำดังกล่าวคือ เป็นเรื่องของมนุษยธรรม หากไม่ช่วยเหลือเขาอาจต้องสูญเสียชีวิต *(ค่า r =0.51, ค่า t = 19.31)*						

เรื่องที่ 3 มีชายร่างกำยำแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสกปรกและขาดวิ่น เที่ยวเดินขอทานจากผู้สัญจรไปมา ณ สถานีโดยสารประจำทาง มีหลายคนให้เงินด้วยท่าทีไม่เต็มใจ มีบางคนให้เงินด้วยท่าทีหวาดกลัว ฉันมีเงินอยู่ในกระเป๋าไม่มากนัก อีกทั้งฉันเป็นผู้มีรายได้น้อย ชายผู้นั้นเดินมาหาฉัน ฉันตัดสินใจไม่ให้เงินแก่ชายผู้นั้นเพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ฉันตัดสินใจไม่ให้เงินแก่ชายผู้นั้น เพราะเป็นการไม่ยุติธรรมกับสังคมที่บางคนไม่ยอมทำงาน แต่เรียกร้องความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น *(ค่า r =0.27, ค่า t = 10.99)*						
(+)2. ฉันตัดสินใจไม่ให้เงินแก่ชายผู้นั้น เพราะการช่วยเหลือคนที่มีสภาพปกติด้วยการให้ทานมิใช่วิธีช่วยเหลือที่ถูกต้อง *(ค่า r =0.40, ค่า t = 14.84)*						

เรื่องที่ 4 สุอาภาเป็นเจ้าหน้าที่จัดหาพัสดุครุภัณฑ์ให้กับหน่วยงานย่อยต่างๆ ภายในสังกัด การซื้อแต่ละครั้งใช้เงินเป็นจำนวนมาก ก่อนจัดซื้อมีตัวแทนขายจากบริษัทหนึ่งมาเสนอว่าจะให้ส่วนลด 20% เป็นเงินสดแก่ผู้ซื้อ ขณะที่บริษัทที่สองเสนอของที่มีคุณภาพดีกว่า แต่มิได้เสนอให้ส่วนลดให้เลย เมื่อได้คำนวณส่วนลดจะได้จากบริษัทแรกแล้วมากพอที่สุอาภาและลูกๆ ของเธอต้องการทีเดียว กรณีดังกล่าว ถ้าฉันเป็น สุอาภาก็จะคงซื้อจากบริษัทที่สองเพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ถ้าฉันเป็นสุอาภาก็จะคงซื้อจากบริษัทที่สอง เพราะการซื้อของจากบริษัทที่สองพิจารณาแล้วเห็นว่าเกิดผลดีแก่ส่วนรวมมากกว่า*(ค่า r =0.53, ค่า t = 19.57)*						
(+)2. ถ้าฉันเป็นสุอาภาก็จะคงซื้อจากบริษัทที่สอง เพราะบุคคลควรยึดมั่นในความสุจริตไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์หรือบทบาทใด *(ค่า r =0.55, ค่า t = 21.26)*						

<u>เรื่องที่ 5</u> เมื่อการดำรงตำแหน่งกำนันครบวาระ จึงต้องมีการเลือกตั้งกันใหม่ ผู้ใหญ่สมานซึ่งเป็นญาติของฉันแต่อยู่อีกหมู่บ้านหนึ่งก็ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย เขาเป็นคนหนุ่มที่มีความรู้ความสามารถดีและตั้งใจทำงาน ส่วนอดีตกำนันสมศักดิ์ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านที่หมู่บ้านของฉันก็ลงสมัครอีกครั้งเขาไม่มีผลงานมีแต่หาผลประโยชน์ให้กับตัวเองและพรรคพวก ทำให้เขามีฐานะดีและมีพวกพ้องมาก เขาส่งนักเลงออกแจกเงินเพื่อให้ไปลงคะแนนให้ เมื่อถึงวันเลือกตั้งกำนันสมศักดิ์ยังได้ส่งรถสองแถวออกรับชาวบ้านไปลงคะแนน ฉันเป็นผู้หนึ่งที่ได้นั่งรถสองแถวไปด้วย แต่ฉันก็ได้ลงคะแนนเสียงให้ผู้ใหญ่สมานเพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ฉันก็ได้ลงคะแนนเสียงให้ผู้ใหญ่สมาน เพราะเชื่อว่าผู้ใหญ่สมานจะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ท้องถิ่นได้ดีกว่า *(ค่า r =0.52, ค่า t = 22.45)*						
(+)2. ฉันก็ได้ลงคะแนนเสียงให้ผู้ใหญ่สมาน เพราะบุคคลควรมีความกล้าหาญที่จะตัดสินใจกระทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องเหมาะสม *(ค่า r =0.50, ค่า t = 21.74)*						

<u>เรื่องที่ 6</u> ฉันทราบว่าในการทำงานผลงานเพื่อขอตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8 นั้น มีครูบางคนลอกผลงานผู้อื่นหรือจ้างผู้อื่นทำ เมื่อเสนอไปแล้วก็ได้รับการอนุมัติ ได้มีผู้มาติดต่อฉันว่าถ้าต้องการผลงานทางวิชาการก็อาจจ้างทำได้โดยเสียเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งพิจารณาแล้วแม้จะเป็นเงินจำนวนมาก แต่เมื่อเทียบกับเงินประจำตำแหน่งที่จะได้ถือว่า

คุ้ม ซ้ำเพื่อนๆ หลายคนยังหวังว่าฉันควรได้ตำแหน่งดังกล่าวโดยเร็ว อย่างไรก็ตามฉันตัดสินใจที่จะไม่จ้างทำผลงาน โดยเหตุผลที่ว่า...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ฉันตัดสินใจที่จะไม่จ้างทำผลงาน โดยเหตุผลที่ว่าการให้ผู้อื่นทำผลงานแม้ได้รับอนุมัติก็คงมิได้ให้ฉันภูมิใจในผลงานนั้น *(ค่า r =0.55, ค่า t = 21.40)*						
(+)2. ฉันตัดสินใจที่จะไม่จ้างทำผลงาน โดยเหตุผลที่ว่าการจ้างทำผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งแสดงถึงการขาดอุดมการณ์ในการประกอบอาชีพ*(ค่า r =0.56, ค่า t = 21.65)*						

<u>เรื่องที่ 7</u> วรรณฤดีได้รับคัดเลือกให้เดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศเป็นเวลา 6 เดือน ซึ่งตรงกับที่เธอใฝ่ฝันมานานแล้ว เธอได้เตรียมทุกอย่างจนพร้อม ครั้นถึงวันเดินทางญาติผู้ใหญ่ที่เธอเคารพนับถืออย่างยิ่ง ได้เกิดป่วยหนักโอกาสรอดหรือไม่รอด พอๆ กัน ถ้าวรรณฤดีอยู่ใกล้ๆ อาจช่วยเป็นกำลังใจแก่ผู้ป่วยให้มีชีวิตยืนยาวต่อไปอีก ถ้าฉันเป็นวรรณฤดีจะติดสินใจไม่เดินทางไปต่างประเทศครั้งนี้ โดยฉันมีเหตุผลว่า...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ฉันเป็นวรรณฤดีจะติดสินใจไม่เดินทางไปต่างประเทศครั้งนี้ โดยฉันมีเหตุผลว่าหากไม่ดูแลแล้วต้องสูญเสียผู้เป็นที่เคารพไป ฉันคงไม่สบายใจไปตลอดชีวิต*(ค่า r =0.43, ค่า t = 17.17)*						
(+)2. ฉันเป็นวรรณฤดีจะติดสินใจไม่เดินทางไปต่างประเทศครั้งนี้ โดยฉันมีเหตุผลว่าการอยู่ดูแลเพื่อยืดชีวิตหรือทำให้ชีวิตรอด ถือว่าเป็นการกระทำที่ประเสริฐ เพราะชีวิตนั้นมีค่าเหนือสิ่งอื่นใด *(ค่า r =0.44, ค่า t = 18.52)*						

เรื่องที่ 8 ฉันเป็นหัวหน้าหน่วยงาน นายกมลเป็นลูกน้องคนหนึ่ง เขาช่วยเหลืองานของฉันอย่างแข็งขันจนฉันรู้สึกพอใจ เมื่อต้นเดือนได้มีการแบ่งงานจากโครงการใหญ่มอบหมายให้แต่ละคนหรือกลุ่มไปทำ ครั้นถึงกำหนดเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมางานของผู้อื่นเสร็จเรียบร้อยยกเว้นกลุ่มของนายกมล ฉันพยายามต่อเวลาให้แต่ก็ไม่มีทีท่าว่าจะเสร็จ ฉันจึงได้ตัดสินใจเรียกงานคืนจากนายกมลรวมทั้งไม่จ่ายค่าตอบแทนในการทำงานนั้น ฉันตัดสินใจเช่นนี้ เพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ฉันจึงได้ตัดสินใจเรียกงานคืนจากนายกมลรวมทั้งไม่จ่ายค่าตอบแทนในการทำงานนั้นด้วย ฉันตัดสินใจเช่นนี้ เพราะกลุ่มนายกมลผิดสัญญาเองที่ทำงานไม่เสร็จ *(ค่า r =0.40, ค่า t = 15.01)*						
(+)2. ฉันจึงได้ตัดสินใจเรียกงานคืนจากนายกมลรวมทั้งไม่จ่ายค่าตอบแทนในการทำงานนั้นด้วย ฉันตัดสินใจเช่นนี้ เพราะพิจารณาว่าได้ทำอย่างถูกต้องยุติธรรมก็เป็นสิ่งที่ฉันควรมั่นใจ *(ค่า r =0.47, ค่า t = 19.27)*						

เรื่องที่ 9 บุตรหลานของฉันคบเพื่อนที่นิสัยไม่ดี ชอบลักขโมย และก้าวร้าวแม้แต่บุตรหรือหลานของฉันก็ยังเคยโดนเด็กคนนี้ขโมยเงิน ฉันคิดว่าจะแนะนำให้บุตรหลานเลิกคบเพื่อนคนนี้ เพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ฉันคิดว่าจะแนะนำให้บุตรหลานเลิกคบเพื่อนคนนี้ เพราะการให้คบกันต่อไป ถ้าเกิดความเสียหายแก่บุตรหลานในภายหลัง ฉันคงไม่ให้อภัยตนเองที่ปล่อยปละละเลย *(ค่า r =0.53, ค่า t = 19.58)*						
(+)2. ฉันคิดว่าจะแนะนำให้บุตรหลานเลิกคบเพื่อนคนนี้ เพราะการให้เลิกคบเป็นการกันไว้ดีกว่าแก้ ย่อมถือเป็นการกระทำที่เหมาะสมที่สุด*(ค่า r =0.52, ค่า t = 17.88)*						

เรื่องที่ 10 หนุ่มสาวคู่หนึ่งรักกันตั้งใจว่าจะแต่งงานร่วมชีวิตครอบครัว ครั้นหนุ่มพาสาวไปที่บ้านก็ได้ทราบจากมารดาของตนว่าหญิงสาวนั้นเป็นลูกของครอบครัวที่ร่ำรวย ซึ่งเคยทำให้ครอบครัวของตนต้องประสบหายนะมาในอดีต ถ้าฉันเป็นชายหนุ่มก็จะยังคงแต่งงานกับหญิงสาวผู้นั้น เพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ถ้าฉันเป็นชายหนุ่มก็จะยังคงแต่งงานกับหญิงสาวผู้นั้น เพราะการไม่แต่งงานครั้งนี้โดยนำเอาอดีตที่เกิดกับคนรุ่นก่อนมายึดถือ ย่อมเป็นความโง่เขลาของบุคคล *(ค่า r =0.47, ค่า t = 19.48)*						
(+)2. ถ้าฉันเป็นชายหนุ่มก็จะยังคงแต่งงานกับหญิงสาวผู้นั้น เพราะฉันถือว่าความรักเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างครอบครัวให้มีความสุขและมั่นคง*(ค่า r =0.50, ค่า t = 21.22)*						

เรื่องที่ 11 สุนัขของฉันและเพื่อนบ้านถูกยาเบื่อเสียชีวิตไปหลายตัว ต่อมาทราบว่าผู้ที่วางยาเบื่อสุนัข คือ เพื่อนบ้านของวิชัย ซึ่งเป็นคนค่อนข้างลึกลับ ไม่มีใครทราบอาชีพ เป็นผู้ที่มีอิทธิพลมีบริวารเป็นนักเลงจำนวนมาก การเบื่อยาสุนัขครั้งนี้ไม่มีใครทราบสาเหตุ คาดว่าเป็นเพราะเขารำคาญเสียงเห่าหอนหรือเตรียมการโจรกรรมของตามบ้าน เพื่อนบ้านหลายคนที่สุนัขตายเพราะพิษยาเบื่อขอร้องให้ฉันเป็นผู้นำในการแจ้งความดำเนินคดีกับวิชัย เมื่อพิจารณาแล้วฉันตั้งใจจะไปแจ้งความเพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. เมื่อพิจารณาแล้วฉันตั้งใจจะไปแจ้งความ เพราะการแจ้งความเป็นความพยายามที่จะยุติความชั่วร้ายที่จะเกิดแก่ชุมชนและสังคม ย่อมเป็นการกระทำที่เหมาะสม*(ค่า r =0.57, ค่า t = 23.67)*						
(+)2. เมื่อพิจารณาแล้วฉันตั้งใจจะไปแจ้งความ เพราะการแจ้งความเป็นการป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดต่อไป ซึ่งทำให้เราไม่เสียใจภายหลัง*(ค่า r =0.60, ค่า t = 23.38)*						

<u>เรื่องที่ 12</u> คนร้ายได้บุกเข้าบ้านของพิมพา ได้ขโมยเอาสิ่งของมีค่าไปหลายชิ้น คิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของสิ่งมีค่าที่พิมพาได้ทำประกันไว้กับบริษัท บริษัทได้ให้เธอทำรายการรูปพรรณของเครื่องประดับที่หายไปเพื่อที่จะจ่ายให้ตามเงื่อนไข เพื่อนสนิทของพิมพาซึ่งอยู่ในวงการขายประกันได้แนะนำว่าเธอควรจะแจ้งว่าสิ่งของที่ทำประกันไว้ทุกชิ้นหายไป เพื่อจะได้ค่าชดเชยเต็มที่ เพราะเป็นการยากที่บริษัทจะตรวจสอบได้ และโดยปกติบริษัทประกันก็ได้กำไรมหาศาลจากลูกค้าอยู่แล้ว ถ้าฉันเป็นพิมพาฉันจะแจ้งแก่บริษัทเฉพาะตามรายการที่หายไปเท่านั้น เพราะ...

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ถ้าฉันเป็นพิมพาฉันจะแจ้งแก่บริษัทเฉพาะตามรายการที่หายไปเท่านั้น เพราะการละเมิดสัญญาแม้ตรวจสอบไม่ได้ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ*(ค่า r =0.57, ค่า t = 23.38)*						
(+)2. ถ้าฉันเป็นพิมพาฉันจะแจ้งแก่บริษัทเฉพาะตามรายการที่หายไปเท่านั้น เพราะการรักษาความเป็นจริงเป็นการกระทำที่จะช่วยสร้างคุณค่าของสังคม*(ค่า r =0.61, ค่า t = 23.06)*						

(8) แบบสอบถามเรื่องความคิดของฉัน *(แบบวัดความสามารถในการรู้คิด)*

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(-)1. ในขณะที่ผิดหวัง ฉันไม่สามารถยินดีกับเพื่อนที่สมหวังได้ *(ค่า r =0.46, ค่า t = 20.81)*						
(-)2. คนที่พยายามอธิบายเหตุผลเมื่อกระทำผิดไปแล้ว เป็นเพียงการแก้ตัว*(ค่า r =0.49, ค่า t = 21.40)*						
(+)3. ฉันไม่ชอบทำให้ผู้อื่นลำบากใจเพราะฉัน *(ค่า r =0.45, ค่า t = 17.78)*						
(-)4. เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับที่ฉันคิด ฉันจะไม่ยอมรับ*(ค่า r =0.64, ค่า t = 28.91)*						
(-)5. ผู้อื่นควรจะแสดงมิตรไมตรีกับฉันก่อน ฉันจึงมีมิตรไมตรีตอบ*(ค่า r =0.40, ค่า t = 17.91)*						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(-)6. ฉันมักจะทำตามที่ตนเองต้องการ ไม่ว่าผู้อื่นจะเห็นด้วยหรือไม่*(ค่า r =0.46, ค่า t = 19.26)*						
(+)7. ฉันมักจะให้ความสำคัญกับความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น *(ค่า r =0.46, ค่า t = 11.13)*						
(-)8. การกระทำของบุคคลจะไม่ส่งผลกระทบต่อโลกโดยส่วนรวม*(ค่า r =0.46, ค่า t = 21.67)*						
(-)9. ฉันอดทนต่อการกระทำของผู้อื่นได้น้อย *(ค่า r =0.53, ค่า t = 22.00)*						
(+)10. ทุกคนควรรักและนับถือผู้อื่นเสมือนกับรักและนับถือตนเอง*(ค่า r =0.32, ค่า t = 12.53)*						
(-)11. การทำดีแล้ว ไม่มีผลตอบแทนเป็นการทำดีที่สูญเปล่า *(ค่า r =0.55, ค่า t = 26.85)*						
(-)12. ฉันมักจะพูดขัดคอเพื่อนในเรื่องที่ฉันรู้ดีกว่า *(ค่า r =0.44, ค่า t = 18.42)*						

(9) แบบสอบถามเรื่องอนาคตของฉัน *(แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน)*

คำชี้แจง ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
ด้านการมุ่งอนาคต						
(-)1. การวางแผนการทำรายงานส่งอาจารย์เป็นการเสียเวลาเมื่อใกล้ส่งก่อนค่อยทำ*(ค่า r =0.60, ค่า t = 24.64)*						
(-)2. ฉันว่าการ “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน” เป็นความคิดของคนโง่ *(ค่า r =0.57, ค่า t = 23.31)*						
(-)3. ฉันไม่เห็นจำเป็นต้องระวังตัวเมื่อขึ้นรถโดยสารประจำทางเพราะฉันไม่ได้พกสิ่งของมีค่าติดตัว						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(ค่า r =0.66, ค่า t = 29.10)						
(-)4. ฉันเห็นว่า “สิบเบี้ยใกล้มือ” สำคัญกว่า “ช้าๆ ได้พร้าเล่มงาม” *(ค่า r =0.54, ค่า t = 19.00)*						
(-)5. ไม่จำเป็นที่ฉันต้องวางแผนเกี่ยวกับอาชีพการงาน เพราะอนาคตเป็นเรื่องที่ไม่แน่นอน*(ค่า r =0.67, ค่า t = 28.72)*						
(-)6. ฉันไม่เห็นความจำเป็นต้องใช้ช้อนกลางเวลาทานอาหารร่วมกับคนอื่น เพราะฉันไม่เชื่อว่าจะติดโรคติดต่อ *(ค่า r =0.64, ค่า t = 25.81)*						
(-)7. ฉันไม่สนใจว่าฉันใช้เวลาแต่ละวันเกิดประโยชน์หรือไม่ *(ค่า r =0.61, ค่า t = 24.03)*						
(-)8. ฉันไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องตรวจไวรัสในคอมพิวเตอร์ เพราะฉันใช้คอมพิวเตอร์กับเพื่อนเพียงไม่กี่คน *(ค่า r =0.59, ค่า t = 23.45)*						
(-)9. ฉันไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องอดทนเรียนให้ดีในวันนี้ เพราะอนาคตโอกาสยังจะเปิดกว้างในการเรียนรู้ *(ค่า r =0.69, ค่า t = 28.47)*						
(-)10. ฉันไม่เห็นจะต้องฉัดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ H1N1 เพราะฉันไม่ค่อยได้พบกับคนที่เป็นโรคนี้ *(ค่า r =0.68, ค่า t = 28.00)*						
(-)11. ถ้าฉันได้ทำงานขณะเรียนหนังสือ ฉันจะหยุดเพื่อทำงานนั้นแทนที่จะเรียนให้จบ*(ค่า r =0.66, ค่า t = 27.55)*						
(-)12. เมื่อจะไปในที่เปลี่ยวยามกลางคืน ฉันมักไม่ได้คาดคิดถึงอันตรายอะไรเลย*(ค่า r =0.69, ค่า t = 29.95)*						
(-)13. แม้ว่าจะได้ยินข่าวว่ามีคนชอบแอบถ่ายรูปคนที่เข้าห้องน้ำ ฉันก็ไม่คิดว่าฉันจะโชคร้ายถูกถ่ายภาพเช่นกัน *(ค่า r =0.58, ค่า t = 22.92)*						
(-)14. เมื่อจะเดินทางไปท่องเที่ยว ฉันมักจะไป “ตายเอาดาบ						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
หน้า" มากกว่าที่จะจองห้องพักล่วงหน้า *(ค่า r =0.58, ค่า t = 22.81)*						
(+)15. ความใจเร็วด่วนได้ มักทำให้เราพลาดโอกาสดีๆ ที่เกิดขึ้นในภายหลัง*(ค่า r =0.21, ค่า t = 8.64)*						
ด้านการควบคุมตน						
(+)16. เมื่อเริ่มทำงานชิ้นใหญ่ๆ ฉันมักกำหนดเป้าหมายเป็นขั้นๆ*(ค่า r =0.32, ค่า t = 11.82)*						
(-)17. ฉันไม่รู้ว่าทำไมฉันจึงทำข้อสอบไม่ได้ *(ค่า r =0.48, ค่า t = 17.14)*						
(+)18. ฉันเลือกที่จะเก็บขยะไว้เองดีกว่าที่จะทิ้งลงพื้น เมื่อยังไม่มีถังขยะ*(ค่า r =0.34, ค่า t = 15.09)*						
(+)19. เมื่อผลสอบออกมาดังที่ตั้งใจไว้ ฉันจะให้รางวัลกับตนเอง*(ค่า r =0.30, ค่า t = 11.42)*						
(+)20. หลังจากทำงานในส่วนย่อยๆ สำเร็จ ฉันมักจะคิดเตรียมวางแผนทำตามเป้าหมายขั้นต่อไป *(ค่า r =0.34, ค่า t = 12.71)*						
(-)21. ฉันไม่เคยประเมินตนเองว่า ฉันได้ทำอะไรบ้างตามเป้าหมายที่ตั้งไว้*(ค่า r =0.56, ค่า t =-21.38)*						
(+)22. ฉันมักให้รางวัลกับตนเองเสมอ เมื่อทำงานตามที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ*(ค่า r =0.28, ค่า t = 10.02)*						
(-)23. ฉันมักไม่ทราบสาเหตุว่าทำไมฉันจึงไปตามนัดสายบ่อยครั้ง*(ค่า r =0.54, ค่า t = 22.41)*						
(+)24. ฉันเตรียมตัวในการสอบอย่างหนัก แทนการจดโน๊ตย่อเข้าไปในห้องสอบหรือการลอกข้อสอบ *(ค่า r =0.32, ค่า t = 12.62)*						
(-)25. ฉันไม่เคยสำรวจทักษะภาษาอังกฤษของตัวเองว่าอยู่ในเกณฑ์ไหน*(ค่า r =0.39, ค่า t = 13.61)*						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)26. ฉันมักนึกชมตนเอง เมื่อฉันทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้สำเร็จ *(ค่า r =0.26, ค่า t = 8.64)*						
(+)27. ฉันมักกล่าวชื่นชมตัวเอง เมื่อฝ่าฟันอุปสรรคได้สำเร็จ *(ค่า r =0.33, ค่า t = 11.69)*						
(-)28.ฉันไม่เคยจดบันทึกสิ่งที่ต้องทำในวันข้างหน้าเลย แม้ว่าฉันจะเป็นคนขี้ลืม*(ค่า r =0.47, ค่า t = 17.51)*						
(+)29. เมื่อรู้ว่าตัวเองทำงานช้าเกินไป ฉันจะกำหนดเส้นตายให้ตัวเอง*(ค่า r =0.26, ค่า t = 9.73)*						
(-)30. แม้ฉันจะเคยทำงานได้สำเร็จ แต่ฉันไม่เคยนึกชมตัวเอง *(ค่า r =0.48, ค่า t = 17.85)*						

(10) แบบสอบถามเรื่องความรู้สึกนึกคิดในการดำเนินชีวิตของฉัน *(แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย)*

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
ด้านความรู้เชิงประเมินค่า						
(+)1. ฉันเชื่อว่าการพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพจะทำให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปได้ด้วยดี*(ค่า r =0.58, ค่า t = 22.08)*						
(+)2. ฉันเชื่อว่าการเอาใจเขามาใส่ใจเราจะทำให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น*(ค่า r =0.62, ค่า t = 24.45)*						
(+)3. ฉันคิดว่าการทำงานที่อาจารย์มอบหมายด้วยตนเองจะทำให้เราได้พัฒนาความรู้ความสามารถ *(ค่า r =0.56, ค่า t = 20.65)*						
(-)4. ฉันคิดว่าการที่เราทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จทันเวลา ก็จะมีเพื่อนคนอื่นๆ ช่วยทำ ซึ่งจะทำให้เราสบายขึ้น						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(ค่า r =0.28, ค่า t = 11.93)						
(+)5. ฉันคิดว่าการช่วยงานจิตอาสาเป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยพัฒนาสังคม*(ค่า r =0.54, ค่า t = 19.78)*						
(+)6. ฉันคิดว่าการใช้ทรัพย์สมบัติสาธารณะอย่างทะนุถนอมเป็นการช่วยรัฐบาลประหยัดงบประมาณ *(ค่า r =0.57, ค่า t = 20.99)*						
(+)7. ฉันเชื่อว่าถ้าทุกคนปฏิบัติตามกฎจราจรจะทำให้อุบัติเหตุจะลดน้อยลง*(ค่า r =0.62, ค่า t = 26.00)*						
(+)8. ฉันเชื่อว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยทำให้เรามีวินัยในตนเอง*(ค่า r =0.60, ค่า t = 22.74)*						
(+)9. ฉันคิดว่าการเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน จะทำให้ลดความขัดแย้งลงได้*(ค่า r =0.64, ค่า t = 25.57)*						
(+)10. ฉันคิดว่าเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น การพยายามตั้งสติ ไม่ให้โกรธ หรือโมโห จะช่วยให้คลี่คลายสถานการณ์ได้ดีขึ้น *(ค่า r =0.62, ค่า t = 25.78)*						
(+)11. ฉันเชื่อว่าการติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยสอดส่องการทุจริตของนักการเมือง *(ค่า r =0.41, ค่า t = 16.32)*						
(+)12. ฉันเชื่อว่าหากมีการตรวจสอบประวัตินักการเมืองอย่างละเอียดก่อนเลือกตั้ง จะทำให้ได้ตัวแทนที่ดีเข้าไปทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชน *(ค่า r =0.43, ค่า t = 16.94)*						
ด้านอารมณ์ความรู้สึก						
(-)13. ฉันรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องคอยช่วยเหลือเพื่อน *(ค่า r =0.42, ค่า t = 18.48)*						
(+)14. ฉันภูมิใจถ้าสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จด้วยตนเอง*(ค่า r =0.57, ค่า t = 22.68)*						
(+)15. ฉันภูมิใจถ้าสามารถหารายได้พิเศษมาช่วยแบ่งเบาภาระ						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
ของครอบครัวได้*(ค่า r =0.54, ค่า t = 21.71)*						
(+)16. ฉันภูมิใจถ้าได้ทำงานอาสาสมัครหรือบำเพ็ญประโยชน์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น*(ค่า r =0.55, ค่า t = 20.92)*						
(+)17. ฉันรู้สึกผิดถ้าทราบว่ามีเพื่อนหรือคนรู้จักต้องการความช่วยเหลือแต่ฉันไม่เข้าไปช่วย*(ค่า r =0.47, ค่า t = 19.64)*						
(-)18. ฉันรู้สึกอึดอัดที่ต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัยมาเข้าเรียนทุกวิชา*(ค่า r =0.38, ค่า t = 16.43)*						
(+)19. ฉันภูมิใจที่ได้ปฏิบัติตามกฎจราจร แม้ว่าจะทำให้เสียเวลาไปบ้างก็ตาม*(ค่า r =0.51, ค่า t = 18.99)*						
(-)20. ฉันรู้สึกอึดอัดที่ต้องยอมทำตามเสียงส่วนใหญ่ที่ฉันไม่เห็นด้วย*(ค่า r =0.33, ค่า t = 12.30)*						
(-)21. ฉันไม่พอใจถ้าเสนอความคิดไปแล้วเพื่อนในกลุ่มไม่ยอมทำตาม*(ค่า r =0.32, ค่า t = 12.51)*						
(+)22. ฉันภูมิใจถ้าได้เชิญชวนให้เพื่อนๆ / คนรู้จัก / คนในชุมชน ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง *(ค่า r =0.36, ค่า t = 13.76)*						

(11) แบบสอบถามเรื่องความเชื่อมั่นของฉัน *(แบบวัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง)*

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิต/นักศึกษา ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษา มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)1. ฉันมั่นใจว่าตนเองสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งใดๆ*(ค่า r =0.27, ค่า t = 10.68)*						
(-)2. ฉันรู้สึกว่าการต้องปฏิบัติตามเสียงส่วนใหญ่ เป็นเรื่องที่ฉันทำได้ยาก*(ค่า r =0.51, ค่า t = 21.75)*						
(-)3. ฉันรู้สึกว่าการปฏิบัติหรือแสดงออกต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกันเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก*(ค่า r =0.53, ค่า t = 24.61)*						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
(+)4. ฉันมั่นใจว่าเมื่อฉันเรียนจบ ฉันจะสามารถทำงานหาเลี้ยงตัวเองได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากใคร *(ค่า r =0.23, ค่า t = 9.53)*						
(-)5. ฉันไม่มั่นใจว่าสามารถทำงานยากๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง*(ค่า r =0.39, ค่า t = 16.95)*						
(+)6. ฉันมั่นใจว่าตนเองเป็นคนหนึ่งที่จะไม่ทำให้ทรัพย์สมบัติสาธารณะเสียหาย*(ค่า r =0.35, ค่า t = 12.74)*						
(+)7. ฉันมั่นใจว่าตนเองสามารถปฏิบัติตามกฎจราจรได้ ถึงแม้ว่าจะทำให้เสียเวลาไปบ้าง*(ค่า r =0.41, ค่า t = 14.77)*						
(-)8. ฉันรู้สึกว่าไม่สามารถทำตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยได้ทั้งหมด *(ค่า r =0.50, ค่า t = 19.84)*						
(+)9. ฉันมั่นใจว่าหากมีปัญหากับเพื่อน จะสามารถแก้ปัญหาให้คลี่คลายได้ โดยไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน *(ค่า r =0.33, ค่า t = 12.83)*						
(-)10. ถ้าหากเกิดความขัดแย้งกับคนบางกลุ่มที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันมากๆ ฉันอาจจะไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธและอาจจะการทะเลาะวิวาทกัน*(ค่า r =0.51, ค่า t = 20.65)*						
(-)11. ฉันเชื่อว่าการไปเลือกตั้งของฉันไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใดๆ เลย *(ค่า r =0.57, ค่า t = 26.39)*						
(-)12. ฉันรู้สึกว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี โดยที่ตัวฉันไม่เกี่ยวข้องใดๆ *(ค่า r =0.63, ค่า t = 29.26)*						
(-)13. ฉันไม่สนใจหรอกว่าปัญหาอะไรจะเกิดขึ้นกับประเทศชาติ ถ้าหากปัญหานั้นไม่ส่งผลกระทบต่อฉันและคนในครอบครัว *(ค่า r =0.66, ค่า t = 33.31)*						
(-)14. ฉันรู้สึกว่าการออกไปประท้วง/แสดงความไม่เห็นด้วยกับ						

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
รัฐบาลที่มีเสียงข้างมากอยู่ในขณะนั้นไม่ทำให้เกิดประโยชน์ใดๆ *(ค่า r =0.46, ค่า t = 19.44)*						

(12) แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนิสิต/นักศึกษา

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้นิสิตทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความ หรือตอบคำถามลงในช่องว่าง_____ให้ตรงกับความเป็นจริงของนิสิต/นักศึกษามากที่สุด

1. เพศ	☐ 1) เพศชาย	☐ 2) เพศหญิง
2. อายุ	ระบุ_____ปี	
3. คณะ/วิทยาลัย	☐(ระบุ)_____	
4. สาขาวิชาที่เรียน	☐ 1) วิทยาศาสตร์สุขภาพ ☐ 2) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ☐ 3) สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	
5. การเข้าร่วมกิจกรรมของคณะ/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย	☐ 1) ไม่เคยเลย	☐ 2) น้อย *(ปีการศึกษาละ 1-2 ครั้ง)*
	☐ 3) ปานกลาง (ปีการศึกษาละ 3-4 ครั้ง)	☐ 4) มาก (ปีการศึกษาละ 5-6 ครั้ง)
6. รายได้ของครอบครัวรวมกันเฉลี่ยเดือนละ	ระบุ_____ บาท/เดือน	
7. การพักอาศัยในปัจจุบัน	☐ 1) หอพัก	☐ 2) บิดา/มารดา
	☐ 3) พี่/น้อง	☐ 4) ญาติ
	☐ 5) อื่นๆ ระบุ_____	
8. การทำงานพิเศษเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน	☐ 1) ไม่เคยเลย	☐ 2) ทำเป็นบางครั้ง
	☐ 3) ทำเป็นประจำ	